

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

<<ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ>>

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

**Το Φορολογικό Σύστημα στην Ελλάδα κατά την διάρκεια της κρίσης και
η Αποτελεσματικότητα του**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γκουντέσιος Αθανάσιος

Αθήνα, 2019

Τριμελής Επιτροπή

Κέφης Βασίλειος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)
Μαριόλης Θεόδωρος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
Οικονομίδης Χαράλαμπος, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Γκουντέσιος Αθανάσιος, 2019

All rightw reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα	3
Περιεχόμενα Πινάκων	7
Περιεχόμενα Διαγραμμάτων.....	9
Περίληψη	10
Abstract.....	11
Εισαγωγή	12
1.Οικονομική Κρίση	14
1.1Η Κρίση στην Ε.Ε.....	14
1.2 Η Κρίση στην Ελλάδα	15
2. Η Έννοια του Φόρου	19
2.1 Καθορισμός του Φόρου	19
2.2 Τα Στοιχεία του φόρου	20
2.3 Οι Λειτουργίες του φόρου.....	20
2.4 Κανόνες Φορολογίας.....	21
3. Το φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα	22
3.1 Διάκριση Φόρων.....	22
3.1.1 Άμεσοι και Έμμεσοι Φόροι	22
3.1.2 Πραγματικοί καιΠροσωπικοί Φόροι.....	23
3.2 Φορολογικοί Συντελεστές	23
3.3 Υποκείμενο του Φόρου	24
3.4 Αντικείμενο του Φόρου.....	24
3.5 Εξαιρέσεις και Απαλλαγές.....	25
4. Εισαγωγή στο Φορολογικό Σύστημα.....	26
4.1 Η Έννοια του φορολογικού Συστήματος	26
4.2 Το φορολογικό Σύστημα στην Χώρα μας.....	26
4.3 Ο φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων.....	28
4.4 Ο φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	28
5. Το Νομοθετικό Πλαίσιο του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος.....	29
5.1 Το φορολογικό Σύστημα υπό τον Ν.2238/94	29
5.1.1 Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	29

5.1.1.1 Υποκείμενο Φόρου.....	29
5.1.1.2 Αντικείμενο Φόρου	29
5.1.1.3 Καθαρό Εισόδημα	30
5.1.1.4 Τεκμαρτός προσδιορισμός –Φορολογικά Τεκμήρια	30
5.1.1.5 Απαλλαγές από φόρο	30
5.1.1.6 Προσδιορισμός του οφειλόμενου φόρου	31
5.1.2 Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	33
5.1.2.1 Υποκείμενο Φόρου	33
5.1.2.2 Αντικείμενο Φόρου	34
5.1.2.3 Υπολογισμός φορολογητέου Εισοδήματος	34
5.1.3 Φόροι που τροποποιήθηκαν ή επιβλήθηκαν πρώτη φορά κατά την δίαρκεια ισχύς του Ν.2238/94	35
5.1.3.1 Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης.....	35
5.1.3.2 Φ.Π.Α.....	36
5.2 Το Φορολογικό Σύστημα υπό τον Ν.4172/13	36
5.2.1 Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	36
5.2.1.1 Υποκείμενο Φόρου.....	36
5.2.1.2 Αντικείμενο Φόρου	37
5.2.1.3 Φορολογικοί Συντελεστές.....	37
5.2.2 Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	38
5.2.2.1 Υποκείμενο Φόρου	38
5.2.2.2 Αντικείμενο Φόρου	39
5.2.2.3 Φορολογικοί Συντελεστές	39
5.2.3 Φόρος Εισοδήματος από Κεφάλαιο	40
5.2.4 ΕΝΦΙΑ.....	40
5.2.5 Συμπληρωματικός ΕΝΦΙΑ.....	43
5.3 Το Φορολογικό Σύστημα υπό τον Ν.4387/16.....	44
5.3.1 Τροποποιήσεις στην Φορολογία Εισοδήματος	44
5.3.2 Τροποποιήσεις στην Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης	45
5.3.3 Τροποποιήσεις στο Κεφάλαιο	45
5.3.4 Τροποποιήσεις του Ν.4389/16.....	45
5.3.4.1 Τροποποίηση στον υπολογισμό του ΕΝΦΙΑ	46
5.3.4.2 Τροποποίηση στον υπολογισμό του Συμπληρωματικού ΕΝΦΙΑ ..	46

5.3.4.3 Τροποποίηση στον υπολογισμό του Φ.Π.Α	47
5.3.4.4 Ρυθμίσεις Τυχρών Παιγνίων	47
5.3.4.5 Τέλος ταξινόμησης επιβατικών Αυτοκινήτων	47
5.3.4.6 Τροποποίηση τελών στα τσιγάρα	48
5.3.4.7 Τέλος Αλκοόλ.....	49
5.3.4.8 Τέλος ενεργειακών Προϊόντων	49
5.3.4.9 Τέλος Διαμονής	50
5.3.4.10 Τέλος Συνδρομητικής Τηλεόρασης.....	50
5.3.4.11 Τέλος Συνδρομητικής σταθερής τηλεφωνίας	50
5.3.4.12 Τέλος Καφέ	51
6.Αποτελεσματικότητα (Επιδόσεις) του Φορολογικού Συστήματος	52
6.1 Κριτήρια Αξιολόγησης ενός φορολογικού συστήματος.....	52
6.2 Έσοδα Τακτικού Προυπολογισμού	53
6.2.1 Σύγκριση Φορολογικών Εσόδων – Μη φορολογικών Εσόδων	55
6.2.2 Σύγκριση Άμεσων - Έμμεσων Φόρων	56
6.2.3 Σύγκριση Άμεσων Φόρων	58
6.2.4 Σύγκριση Έμμεσων Φόρων	59
6.3 Η Σταθερότητα του φορολογικού συστήματος	60
6.4 Το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας με σύγκριση αυτό της Ε.Ε	61
6.4.1 Σύγκριση Φορολογικών Εσόδων Ελλάδας – Ε.Ε.....	61
6.4.2 Ατομικό Εισόδημα Ελλάδας – Ε.Ε	63
6.4.3 Εταιρικός φόρος Ελλάδας –Ε.Ε	64
7. Αποκλίνουσες Συμπεριφορές από την φορολογία	65
7.1 Φοροδιαφυγή	65
7.1.1 Η έννοια της φοροδιαφυγής	65
7.1.2 Παράγοντες που προσδιορίζουν την φοροδιαφυγή.....	65
7.1.3 Αιτίες Φοροδιαφυγής.....	66
7.1.4 Συνέπειες της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.....	67
7.1.5 Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα.....	67
7.2 Φοροαποφυγή	69
7.2.1 Η έννοια της φοροαποφυγής	69
7.2.2 Τα χαρακτηριστικά της φοροαποφυγής	69
7.2.3 Αιτίες φοροαποφυγής.....	70

7.2.4 Συνέπειες φοροαποφυγής.....	70
7.3 Παραοικονομία	70
7.3.1 Η έννοια της παραοικονομίας	71
7.3.2 Παράγοντες που προσδιορίζουν την παραοικονομία	71
7.3.3 Οι συνέπειες της παραοικονομίας	73
7.4 Διαχωρισμός της Φοροδιαφυγής με την Φοροαποφυγή - Παραοικονομία.....	74
7.5 Τρόποι αντιμετώπισης της Φοροδιαφυγής – Φοροαποφυγής - Παραοικονομίας.....	74
8. Συμπεράσματα	75
Βιβλιογραφία	81

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1:Πορεία Τιλοποιήσεων ΗΠΑ	14
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2:Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές βασικών μακρο.μεγεθών 2001-2008.....	16
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3:Οι σημαντικότερες αποφάσεις ευρωπαϊκών οργάνων 2008-2009.....	17
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1:Η Διάκριση των Δημόσιων Εσόδων.....	19
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1:Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος 2008.....	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2: Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος 2009.....	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3: Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος 2010.....	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4:Κλίμακα Αποδείξεων	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.5:Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος 2011-2012.....	33
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.6:Κλίμακα Φορολογίας Νομικά Πρόσωπα 2008-2012.....	35
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.7:Φορολογικοί Συντελεστές Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης Ν.4172/13	35
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.8:Συντελεστές Φορολογίας Μισθωτών-Συνταξιούχων, Ν.4172/13	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.9:Κλίμακα Νομικών Προσώπων,Ν.4172/13	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.10:Φορολογικοί Συντελεστές Εισοδήματος Κεφαλαίου.....	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.11:Κλίμακα Φορολογικής Ζώνης	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.12:Κλίμακα Παλαιότητας Κτίσματος	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.13:Κλίμακα Απομείωσης Επιφάνειας	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.14:Κλίμακα Ορόφου	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.15:Κλίμακα Φορολογικής Ζώνης οικοπέδων και γηπέδων	42
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.16:Κλίμακα Συμπληρωματικών ΕΝΦΙΑ	43
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.17:Κλίμακα Φυσικών Προσώπων,Ν.4387/16	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.18:Κλίμακα Επιχειρηματικής Δραστηριότητας,Ν.4387/16.....	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.19:Κλίμακα Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης,Ν.4387/16	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.20:Εισόδημα από Κεφάλαιο,Ν.4387/16.....	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.21:ΕΝΦΙΑ,Ν.4389/16.....	46
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.22:Συμπληρωματικός ΕΝΦΙΑ,Ν.4389/16.....	47
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1:Κριτήρια αξιολόγησης ενός φορολογικού συστήματος	52

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2: Έσοδα Τακτικού προϋπολογισμού	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3: Συχνότητα αλλαγών σε θέματα φορολογίας 2013-2017	60

Περιεχόμενο Διαγραμμάτων

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.1: Φορολογικά – Μη φορολογικά Έσοδα 2007 - 2016	56
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.2: Άμεσοι – Έμμεσοι Φόροι 2007-2016.....	57
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.3: Άμεσοι φόροι 2007-2016.....	58
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.4: Έμμεσοι φόροι 2007-2016	59
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.5:Αλλαγές σε θέματα φορολογίας 2013-2017	61
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.6:Φορολογικά Έσοδα (%) ως προς το ΑΕΠ Ελλάδας- Ε.Ε ...	62
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.7:Φορολογία Φυσικών Προσώπων Ελλάδας Ε.Ε	63
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.8:Φορολογία Νομικών Προσώπων Ελλάδας – Ε.Ε.....	64
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.9:Κατώτερη Συνεπαιγόμενη φοροδιαφυγή % του ΑΕΠ	68
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.10: Ανώτερη Συνεπαιγόμενη φοροδιαφυγή % του ΑΕΠ.....	68

Περίληψη

Η εργασία στοχεύει στη μελέτη του φορολογικού συστήματος κατά την περίοδο της κρίσης στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, στην αρχή της εργασίας γίνεται μία ιστορική αναδρομή της οικονομικής κρίσης. Στην συνέχεια παρουσιάζονται οι βασικές έννοιες της φορολογίας αλλά και τα βασικά χαρακτηριστικά του φορολογικού συστήματος της χώρας μας. Επίσης αναφέρεται το κύριο νομοθετικό πλαίσιο που ήταν σε ισχύ κατά την χρονική περίοδο της μελέτης, συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στους κυριότερους νόμους που ψηφίστηκαν κατά την περίοδο της κρίσης αλλά και οι τροποποιήσεις που έγιναν. Εξετάζεται η αποδοτικότητα και οι επιδόσεις του φορολογικού συστήματος, μέσω των κριτηρίων αξιολόγησης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα έσοδα του φορολογικού μας συστήματος αλλά και στην συχνότητα ψήφισης και αλλαγών των νόμων. Επιπρόσθετα γίνεται αναφορά σε φαινόμενα που μειώνουν την αποδοτικότητα του συστήματος, όπως η φοροδιαφυγή, η παραοικονομία και η φοροαποφυγή. Τέλος, παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις και τα συμπεράσματα της μελέτης αλλά και προτάσεις αναμόρφωσης του φορολογικού συστήματος.

Abstract

The research points out the survey of the tax system during the financial crisis in Greece. Specifically, a historical retrospection of the economic crisis is examined at the begging of the study. Afterwards, the basic concepts of taxation and the fundamental characteristics of the tax system of our country are presented. Moreover , the main legal framework ,which was in force during the period of the study is mentioned.To be more specific ,the essential laws, which were passed during that time ,are presented and also the amendments of them.The efficiency and the service of the tax system through the evaluation criteria of that system ,are examined putting emphasis not only on our tax system revenues but also on the frequent legislation and their modification.Furthermore ,there is a reference to the situations that reduce the efficiency such as tax evasion and under ground economy. Finally, the findings, the conclusions of the study and the proposals for tax reformation are presented.

Εισαγωγή

Η χρηματοοικονομική κρίση που ξεκίνησε από τις ΗΠΑ, μεταφέρθηκε στην Ε.Ε και στη συνέχεια έπληξε και την Ελλάδα, είχε ως αποτέλεσμα να δυσχεράνει την οικονομική θέση της χώρας μας. Λόγω των υψηλών ελλειμμάτων που παρουσίαζε η χώρα μας την συγκεκριμένη χρονική περίοδο αλλά και την αδυναμία της να αυξήσει τα δημόσια έσοδά της, οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα των εσόδων αποτελούσαν επιτακτική ανάγκη. Όπως αναφέρουμε και παρακάτω η κυριότερη πηγή άντλησης εσόδων ενός κράτους είναι τα φορολογικά έσοδα. Ο φόρος συνδεόταν από αρχαιοτάτων χρόνων με την άσκηση κρατικής εξουσίας, αποτελούσε και αποτελεί το μοναδικό μέσο με το οποίο οι πολίτες <<ξεπληρώνουν>> την υποχρέωσή τους προς το κράτος, για τις υπηρεσίες που αυτό τους παρέχει. Η δομή του φορολογικού συστήματος διαφέρει από χώρα σε χώρα και αυτό γιατί οι κοινωνικοί, πολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες είναι αρκετοί και διαφορετικοί. Στην χώρα μας το φορολογικό σύστημα διακρίνεται από πολυπλοκότητα, αστάθεια και αβεβαιότητα. Οι συνεχείς αλλαγές με την ψήφιση νόμων, τροποποιήσεων αλλά και μεταρρυθμίσεων σε θέματα φορολογίας αναδεικνύουν το πρόβλημα της αστάθειας. Η αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος εξαρτάται από αυτή την αστάθεια αλλά επίσης επηρεάζεται και από τα έσοδα που επιφέρει το σύστημα στα δημόσια ταμεία. Οι επιδόσεις αυτές μειώνονται βέβαια μέσω ορισμένων φαινομένων όπως η φοροδιαφυγή, η παραοικονομία και η φοροαποφυγή.

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε οκτώ κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται αναφορά για την απ' αρχή της οικονομικής κρίσης στις ΗΠΑ, πως αυτή μεταφέρθηκε στην Ε.Ε και στην συνέχεια στην Ελλάδα. Αναλύονται οι αιτίες αλλά και το περιβάλλον που υπήρχε την δεδομένη χρονική περίοδο στην χώρα μας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύουμε την έννοια του φόρου, επικεντρώνοντας στα βασικά στοιχεία που τον διέπουν.

Στο επόμενο κεφάλαιο αναφερόμαστε στο φορολογικό πλαίσιο που υφίσταται στην χώρα μας, συγκεκριμένα παρουσιάζουμε τα βασικά χαρακτηριστικά που το απαρτίζουν.

Στην συνέχεια παραθέτουμε τα κύρια χαρακτηριστικά του φορολογικού συστήματος της χώρας μας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρουμε τους κυριότερους νόμους που διέπουν το φορολογικό σύστημα κατά την περίοδο της κρίσης. Συγκεκριμένα γίνεται εκτενής αναφορά στους Ν.2238/94, Ν.4172/13, Ν.4387/16, Ν.4389/16 και τις τροποποιήσεις αυτών.

Στο έκτο κεφάλαιο αναφέρονται τα κριτήρια αξιολόγησης ενός φορολογικού συστήματος. Επίσης εξετάζεται η αποτελεσματικότητα του συστήματος στην χώρας μας μέσω των φορολογικών εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού, αλλά και μέσω της σταθερότητας του. Επιπρόσθετα γίνεται σύγκριση των συστημάτων της Ελλάδας με αυτό της Ε.Ε.

Στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται εκτενής αναφορά σε αποκλίνουσες συμπεριφορές από την φορολογία. Αναλύουμε τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής αλλά και της παραοικονομίας και

παραθέτουμε τις διαφορές μεταξύ αυτών των φαινομένων αλλά και προτείνουμε τρόπους αντιμετώπισής τους.

Τέλος, παραθέτουμε τα συμπεράσματα της εργασίας αυτής και προτείνουμε τρόπους για την αναδιάρθρωση του φορολογικού συστήματος της χώρας μας.

1. Οικονομική Κρίση

1.1 Η Κρίση στην Ε.Ε

Η κρίση του 2007 ξεκίνησε από το χρηματοπιστωτικό τομέα των ΗΠΑ, μετατράπηκε ταχύτατα σε διεθνή κρίση κεφαλαιαγορών, για να καταλήξει σε σημαντική παγκόσμια οικονομική κρίση.

Στις αρχές του 2007 υπήρχε έντονη ανησυχία για την στεγαστική αγορά των ΗΠΑ καθώς ειδικοί στον χώρο προειδοποιούσαν για μια επερχόμενη κρίση, παρατηρώντας τα ποσοστά των δανείων να αυξάνονται δραματικά αλλά και να χορηγούνται χωρίς κανέναν έλεγχο, με συνέπεια αρκετοί δανειολήπτες να μην μπορούν να αποπληρώσουν τα στεγαστικά τους δάνεια. Ενδιαφέρον έχουν τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα, όπου παρατηρείται συνεχείς αύξηση των στεγαστικών δανείων.

Πίνακας 1.1-Πορεία τιτλοποιήσεων ΗΠΑ

	Σύνολο Στεγαστικών Δανείων(δισ.\$)	Τιτλοποιημένα Στεγαστικά Δάνεια/Σύνολο Στεγαστικών Δανείων(%)
1980	1,458	12%
1985	2,369	25%
1990	3,781	35%
1995	4,525	52%
2000	6,754	53%
2005	12,065	60%
2007	14,529	63%
2008	14,616	62%
3 ^ο τρίμηνο 2009	14,419	64%

Πηγή: Securities Industry and Financial Markets Association, US Census Bureau, EFG Eurobank Research

Πράγματι ένα καθοριστικός παράγοντας εκδήλωσης της κρίσης ήταν η φούσκα των ακινήτων της ΗΠΑ. Από το 2001 οι τιμές των ακινήτων ξεκίνησαν μια ανοδική πορεία, η οποία αν και προβλημάτισε πολλούς αναλυτές αφέθηκε ελεύθερη να εξαπλωθεί. (Χαρδούβελης, 2009).

Την συγκεκριμένη περίοδο αναλυτές ανέφεραν ότι η άνοδος των τιμών ήταν φυσιολογική επειδή υπήρχε και άνοδος στην ποιότητα των κατοικιών.

Οι τιμές των κατοικιών σταμάτησαν να είναι ανοδικές στα μέσα του 2006, ενώ σταθεροποιήθηκαν περίπου τον Απρίλιο του 2009. Συνέπεια της πτώσης των τιμών των κατοικιών ήταν οι καθυστερήσεις των δόσεων των νοικοκυριών στις τράπεζες. Τα νοικοκυριά, συνειδητοποίησαν ότι η αξία του δανείου ήταν πολύ μεγαλύτερη από την αξία του σπιτιού, οπότε δεν αποπλήρωναν τα πόσα που είχαν δανειστεί για να αγοράσουν τις κατοικίες τους, με αποτέλεσμα οι τράπεζες να μην λάμβαναν τις προβλεπόμενες εισροές των τιτλοποιημένων δανείων.

Το αποκορύφωμα της οικονομικής κρίσης των ΗΠΑ ήταν η κατάρρευση της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008. Ο τότε πρόεδρος της εταιρείας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, προέβει σε ανακοίνωση για την άμεση ενίσχυση της ρευστότητας των τραπεζών για την διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματός.

Η κατάρρευση της επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers επιδείνωσε ραγδαία την χρηματοπιστωτική κρίση. Οι επιπτώσεις ήταν τεράστιες όχι μόνο για την οικονομία των ΗΠΑ αλλά για όλες τις οικονομίες του πλανήτη, συμπεριλαμβανόμενης βέβαια και αυτής της Ευρώπης. Οι κύριοι λόγοι που οδήγησαν την χρηματοπιστωτική κρίση να επεκταθεί στις χώρες του ευρώ ήταν η παγκοσμιοποίηση των οικονομιών και των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, η διεθνοποίηση των οικονομιών και των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων τις τελευταίες δεκαετίες αλλά και η προβληματική δόμηση της Ευρωζώνης καθώς και ο μηχανισμός του Ευρωπαϊκού ταμείου χρηματοπιστωτικής σταθερότητας με το οποίο η Ευρώπη προσπάθησε να αντιμετωπίσει την κρίση.

Το 2009 όλες οι χώρες της Ευρωζώνης κατέγραψαν αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής του ΑΕΠ. Το 2007 ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ευρωζώνη ήταν 2,70%, το 2008 ήταν 0,70%, ενώ το 2009 ήταν - 4,20%. Στις ΗΠΑ τα αντίστοιχα ποσά ήταν 2,10%, 0,40% και - 2,70%.

Συγκεκριμένα οι χώρες με ανοικτές οικονομίες παρουσίασαν μεγαλύτερη ύφεση, όμως ήταν και αυτές που μπόρεσαν να ξεπεράσουν σχετικά γρήγορα τις επιπτώσεις της κρίσης, αντίθετα με τις οικονομίες που είχαν εξωτερικές και εσωτερικές μακροοικονομικές ανισορροπίες, οι οποίες δυσκολεύτηκαν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που δημιουργήσε η κρίση. Οι χώρες που επηρεάστηκαν περισσότερο ήταν η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Κύπρος και η Ελλάδα.

1.2 Η Κρίση στην Ελλάδα

Την προηγούμενη δεκαετία πριν την κρίση η Ελλάδα γνώρισε μεγάλη και ραγδαία ανάπτυξη. Από το 2001 έως και το 2007 η οικονομία της σημείωσε ανάπτυξη με μέσο ετήσιο ρυθμό 4,2%. Η ιδιωτική κατανάλωση ήταν στα ίδια επίπεδα, ενώ η δημόσια κατανάλωση ήταν της τάξεως του 3,1%. Οι ακαθάριστες επενδύσεις κεφαλαίου και οι μέσες αποδόσεις σε ονομαστικούς όρους ήταν 7,9% και 5,6% αντίστοιχα. Ο πληθωρισμός έφτασε στα επίπεδα του 3,3% ενώ η ανεργία κυμάνθηκε στο 9,8%.

Πίνακας 1.2:Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές βασικών μακροοικονομικών μεγεθών, 2001-2008

Έτος	ΑΕΠ	Ιδιωτική κατανάλωση	Δημόσια κατανάλωση	Ακαθάριστες επενδύσεις κεφαλαίου	Μέσες αποδοχές στο σύνολο της οικονομίας (σε ονομαστι- κούς όρους)	Πληθωρισμός	Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)
2001	4,2	5,0	0,7	4,8	4,7	3,4	10,8
2002	3,4	4,7	7,2	9,5	6,6	3,6	10,3
2003	5,9	3,3	-0,9	11,8	5,6	3,5	9,7
2004	4,4	3,8	3,5	0,4	7,2	2,9	10,5
2005	2,3	4,5	1,1	-6,3	4,4	3,5	9,9
2006	5,5	4,4	3,1	14,9	5,7	3,2	8,9
2007	3,5	3,6	7,1	22,8	5,2	2,9	7,3
2008	-0,2	4,3	-2,6	-14,3	6,2	4,2	7,6
Μέσος ετήσιος ρυθμός:							
2001-2007	4,2	4,2	3,1	7,9	5,6	3,3	9,8
2001-2008	3,6	4,2	2,4	4,8	5,7	3,4	9,5

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ και Τράπεζα της Ελλάδος

Μπορεί το κλίμα που επικρατούσε στην Ελλάδα να ήταν ενθαρρυντικό, μιας και οι ρυθμοί ανάπτυξης του Ακαθάριστου Προϊόντος (ΑΕΠ) κατά την χρονική περίοδο 2000-2008 ήταν συγκρίσιμα με τους ρυθμούς άλλων Ευρωπαϊκών χωρών, όμως η <<ισχυρή>> ελληνική οικονομία στηριζόταν σε εισροή πόρων από την Ευρωπαϊκή Ένωση και στον υψηλό δανεισμό του Δημοσίου, των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών. Η ορθολογική αξιοποίηση των κοινοτικών και εθνικών πόρων, καθώς και η ανάπτυξη μια πολιτικής, η οποία θα προωθούσε τα πλεονεκτήματα της ελληνικής οικονομίας, αντικαταστάθηκε από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, από τη κατασπατάληση πόρων σε μη παραγωγικά έργα, με αποτέλεσμα τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα της χώρας, το τεράστιο έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, την αύξηση του δημόσιου ελλείμματος και τέλος την εκτόξευση του δημόσιου χρέους. Επομένως, η κρίση που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία δεν οφείλεται εξολοκλήρου στη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση αλλά κυρίως στα δομικά μειονεκτήματα του ελληνικού μοντέλου ανάπτυξης. (Δρετάκης,2011)

Πράγματι η Ελλάδα, βρέθηκε στο επίκεντρο της κρίσης ως μία από τις πιο αδύναμες και ευάλωτες χώρες της ζώνης του ευρώ, έχοντας μεγάλα ελλείμματα και εξίσου μεγάλο δημόσιο χρέος.

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες βλέποντας τις διαστάσεις που είχε πάρει η οικονομική κρίση, κατέθεσαν προτάσεις για την αντιμετώπιση αυτής αλλά και την ενίσχυση του πλαισίου της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Οι προτάσεις αυτές περιλάμβαναν συστάσεις για ένα νέο θεσμικό πλαίσιο εποπτείας στην Ε.Ε. Ο παρακάτω πίνακας αναφέρει τις σημαντικότερες αποφάσεις των Ευρωπαϊκών οργάνων της Συνόδου κορυφής της Ευρωζώνης, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου Υπουργών για το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην Ε.Ε και για την εθνική οικονομία, 2008-2009.

Πίνακας 1.3: Οι σημαντικότερες αποφάσεις ευρωπαϊκών οργάνων 2008-2009

12.10 και 15-16.10.2008
<i>Άτυπη Σύνοδο Κορυφής των κρατών – μελών της ζώνης του ευρώ</i>
Έγκριση του “Συντονισμένου σχεδίου δράσης για τη στήριξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος στη ζώνη του ευρώ”.
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
Υιοθέτηση του ανωτέρω σχεδίου.
7.11.2008
<i>Άτυπη Σύνοδος Κορυφής των κρατών-μελών της ΕΕ</i>
Διατύπωση κοινών αρχών για τη μεταρρύθμιση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, ενόψει της Συνόδου της Ομάδας G20 στις 15 Νοεμβρίου.
10.3.2009
<i>ECOFIN</i>
Γνώμη του Συμβουλίου για το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας της Ελλάδος, σύμφωνα με την οποία η χώρα καλείται να ενισχύσει την πορεία δημοσιονομικής εξυγίανσης το 2009, να βελτιώσει τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και να υιοθετήσει δέσμη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.
19-20.3.2009
<i>Ευρωπαϊκό Συμβούλιο</i>
Συμφωνία ότι βάση για την καλύτερη ρύθμιση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος θα αποτελέσει η έκθεση της Ομάδας υπό την προεδρία του Jacques de Larosiere.
3-4.4.2009
<i>Άτυπο ECOFIN</i>
Απόφαση του Συμβουλίου για την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος στην Ελλάδα και σύσταση για τη διόρθωσή του υπερβολικού ελλείμματος το αργότερο έως το 2010.
18-19.6.2009
<i>Ευρωπαϊκό Συμβούλιο</i>
Συμφωνία για τη δημιουργία ενός “Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου” και τη συγκρότηση “Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας”.
23.9.2009
<i>Ευρωπαϊκή Επιτροπή</i>
Δημοσίευση νομοθετικών προτάσεων για τη θέσπιση του “Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου” (μακροπροληπτική εποπτεία) και του “Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας” (μικροπροληπτική εποπτεία), προκειμένου να εγκριθούν και να ισχύσουν το 2010.
20.10.2009
<i>ECOFIN</i>

Υιοθέτηση “οδικού χάρτη” για την ενίσχυση της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
10.11.2009
<i>ECOFIN</i>
Συμπεράσματα του Συμβουλίου σύμφωνα με τα οποία η ελληνική κυβέρνηση καλείται να λάβει επείγοντως μέτρα για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ελληνικά στατιστικά στοιχεία, μετά τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στα δεδομένα για τα δημοσιονομικά μεγέθη. Καλείται επίσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει τα κατάλληλα μέτρα.
2.12.2009
<i>ECOFIN</i>
Απόφαση του Συμβουλίου με την οποία διαπιστώνεται ότι δεν έχει αναληφθεί από την Ελλάδα αποτελεσματική δράση για τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος σε εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου του Απριλίου του 2009.
11-12.12.2009
<i>Ευρωπαϊκό Συμβούλιο</i>
Υπογράμμιση της σημασίας του ότι τέθηκε σε ισχύ από 1ης Δεκεμβρίου η Συνθήκη της Λισσα-
βώνας. Έμφαση στην εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και στη σημασία
των αποφάσεων του ECOFIN της 2ας Δεκεμβρίου (για τη δημοσιονομική πολιτική της Ελλάδος και άλλων κρατών-μελών).

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Οι εξελίξεις του 2009 βρήκαν την Ελλάδα να βρίσκεται σε ένα εκτροχιασμό των δημοσιονομικών μεγεθών όπου το έλλειμμα έφθασε το 15,7% και το δημόσιο χρέος το 129,7% του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές έλλειμμα ήταν της τάξεως του 10,5% του ΑΕΠ. Η πορεία των εσόδων, η αυξητική πορεία των δαπανών της γενικής κυβέρνησης, η μείωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, τα σοβαρά προβλήματα ρευστότητας των τραπεζών καθώς και η αντιμετώπιση της κρίσης μέσω της οικονομικής πολιτικής, κατά πολλούς δεν ήταν αποτελεσματική, καθώς οι σχεδιασμοί στηρίχθηκαν στις προβλέψεις ελλειμμάτων που στην πραγματικότητα ήταν πολύ μεγαλύτερα, αλλά και στην κεντρική ιδέα ότι η κρίση μπορεί να αντιμετωπιστεί με ένα σχετικά ήπιο πρόγραμμα δημοσιονομικής πολιτικής δημιουργούσαν μεγαλύτερα προβλήματα.

Η Ελλάδα πλέον έχει χάσει την εμπιστοσύνη της ως προς τις αγορές και έχει δημιουργήσει ένα μέλλον αβεβαιότητας.

Η αβεβαιότητα που υπήρχε, η ανεπάρκεια στην αντιμετώπιση της κρίσης και η χαμένη πλέον εμπιστοσύνη των δανειστών, που είχε ως συνέπεια την αύξηση των επιτοκίων δανεισμού δημιούργησε περαιτέρω κινδύνους και δυσκολίες στην οικονομία της Ελλάδος. Έτσι, το Μάρτιο του 2010 ενεργοποιήθηκε ο μηχανισμός στήριξης της Ελληνικής Οικονομίας από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και του ΔΝΤ, καθώς η ελληνική κυβέρνηση δεσμεύτηκε να πράξει ότι χρειαστεί για να μείνει πιστή στο πρόγραμμα σταθερότητας.

2. Η Έννοια του Φόρου

2.1 Καθορισμός του Φόρου

Ο θεσμός του φόρου ήταν γνωστός από την αρχαιότητα αφού η άσκηση κρατικής εξουσίας είχε συνδεθεί με την επιβολή οικονομικών βαρών έτσι ώστε να γίνεται η αναγκαία κάλυψη των δαπανών του Κράτους. Μεταξύ των πηγών άντλησης εσόδων για το κράτος κεντρική θέση έχει η φορολογία.

Στην αρχαιότητα αλλά περισσότερο στην σύγχρονη εποχή τα Κράτη καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών δαπανών μέσω των φόρων, άλλες πηγές άντλησης εσόδων είναι τα μη φορολογικά έσοδα καθώς και τα χρηματοπιστωτικά έσοδα.

Πίνακας 2.1: Η Διάκριση των Δημόσιων Εσόδων

Φορολογικά Έσοδα	Άμεσοι Φόροι	Φόροι εισοδήματος, περιουσίες κ.α
		Εισφορές Κοινωνικής ασφάλισης
		Φόροι Κεφαλαίου
	Έμμεσοι Φόροι	Φόροι στην παραγωγή, τις εισαγωγές
Μη Φορολογικά Έσοδα		Είσοδημα περιουσίας
		Επιδοτήσεις
		Λοιπές τρέχουσες μεταβιβάσεις
		Λοιπές μεταβιβάσεις κεφαλαίου
		Έσοδα από εμπορεύσιμο και μη εμπορεύσιμο προϊόν και ίδια τελική χρήση
Χρηματοπιστωτικά Έσοδα		Έσοδα από χρηματοπιστωτικές συναλλαγές

Πηγή:Καραβίτης (2008)

Φόρος είναι το ποσό των χρημάτων που ο φορολογούμενος καλείται να καταβάλλει προς το κράτος ανάλογα με τις ενέργειες που κάνει και έχουν οικονομικό περιεχόμενο. Η έννοια του φόρου είναι πολύμορφη και πολυσύνθετη. Όλες οι πλευρές του φόρου πρέπει να ερευνώνται για τον επιστημονικό προσδιορισμό του όρου, δηλαδή η οικονομική, κοινωνική, πολιτική, διοικητική και νομική. Συγκεκριμένα, φόρος είναι «σαφώς καθορισμένες διατάξεις και χωρίς ειδικό αντάλλαγμα, εισφορά των πολιτών προς το κράτος για την κάλυψη των δημοσίων αναγκών, στις οποίες περιλαμβάνονται κοινωνικοπολιτικοί και οικονομικοί σκοποί» (Σελλάς, 1989). Ο φόρος αποτελεί αναγκαστική εισφορά που καταβάλλεται από τον πολίτη, χωρίς ειδική αντιπαροχή και την εισπράττει το κράτος για να αντιμετωπίσει τις δημόσιες δαπάνες. (GastonZeze,1936)

2.2 Τα Στοιχεία του Φόρου

Τα στοιχεία που συνθέτουν τον φόρο είναι:

- ο χαρακτήρας του, ως άμεσης χρηματικής παροχής του ιδιώτη προς το Κράτος

Ο χαρακτήρας του φόρου ως άμεση χρηματική παροχή του ιδιώτη προς το Κράτος, σημαίνει ότι αποτελεί μέσο μεταβιβάσεις αγοραστικής δύναμης των ιδιωτών στο Κράτος, η οποία είναι αναγκαία για την χρηματοδότηση των δαπανών του. Η παροχή αυτή είναι άμεση, (Duverger,1960).

- το υποχρεωτικό της παροχής

Ο φόρος ως υποχρεωτική παροχή σημαίνει ότι ο φόρος έχει αναγκαστικό χαρακτήρα. Το στοιχείο αυτό της εκδηλώνεται μέσω της άσκησης κρατικής εξουσίας. Το κράτος επιβάλλει και καθορίζει τα ουσιώδη στοιχεία του φόρου μονομερώς, με νόμο και θεσπίζει μέτρα έτσι ώστε ο φορολογούμενος να εξαναγκάζεται να εκπληρώσει την υποχρέωση του ως προς το Κράτος.

- ο οριστικός χαρακτήρας της παροχής

Ο φόρος ως οριστική παροχή σημαίνει ότι η υποχρέωση στο Κράτος δεν είναι προσωρινή αλλά οριστική. Το στοιχείο αυτό ξεχωρίζει το φόρο από τον εκούσιο ή αναγκαστικό δάνειο.

- η μονομέρεια της παροχής, η έλλειψη δηλαδή ειδικού ανταλλάγματος από πλευράς του Κράτους προς τον ιδιώτη

Η << μονομέρεια >> της παροχής, αποτελεί ένα βασικό χαρακτηριστικό του φόρου, καθώς συνιστά παροχή του ιδιώτη προς στο Δημόσιο χωρίς να υπάρχει κάποια ειδική αντιπαροχή από την πλευρά του Δημοσίου στον πολίτη, αφού η φορολογία αποσκοπεί στην κάλυψη του συνόλου των δημόσιων δαπανών. Θεωρούμε δηλαδή τον φόρο ως ένα ουσιώδες κοινωνικό καθήκον, θυσία, των πολιτών για την κάλυψη των αναγκών του Κράτους.

2.3 Οι Λειτουργίες του Φόρου

Οι βασικότερες λειτουργίες του φόρου είναι :

- Ταμειευτική λειτουργία :

Η ταμειευτική λειτουργία αποτελεί τη βασικότερη λειτουργία του φόρου. Η μεταφορά των πόρων που πραγματοποιείται από τον ιδιωτικό τομέα προς τον Δημόσιο για την κάλυψη κάθε είδους αναγκών, όπως την κάλυψη του ελλείμματος, έχει ως αποτέλεσμα την ομαλή ταμειευτική λειτουργικότητα.

- **Οικονομική Λειτουργία:**
Με την φορολογική πολιτική οι εκάστοτε Κυβερνήσεις μπορούν να αντιμετωπίσουν κάθε είδους οικονομικές διαταραχές. Με την μείωση της φορολογίας είτε άμεσης είτε έμμεσης μπορούν να αντιμετωπιστούν προβλήματα όπως η οικονομική ύφεση ή να αποτελέσει εργαλείο για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Άλλωστε στις ημέρες μας βιώνουμε καθημερινά τις επιδράσεις της φορολογίας στην οικονομία της χώρας μας. Επίσης ο χειρισμός της φορολογικής πολιτικής γίνεται αντιπαράθεση μεταξύ των πολιτικών για την σωστή χρήση των οικονομικών λειτουργιών. Αυτή είναι η οικονομική λειτουργία του φόρου, δηλαδή η δυνατότητα άσκησης πίεσης στους φορολογούμενους είτε για αποχή είτε προς ενέργεια.
- **Κοινωνική Λειτουργία:**
Οι κοινωνικές λειτουργίες του φόρου είναι εξίσου σημαντικές. Ο φόρος αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων όπως η ανισοκατανομή του πλούτου. Όπως θα εξηγήσουμε παρακάτω με την θέσπιση προοδευτικών συντελεστών οι κοινωνικά αρεστοί πολίτες πληρώνουν περισσότερους φόρους σε σχέση με τους κοινωνικά ασθενέστερους.

2.4 Κανόνες Φορολογίας

Η φορολογία στα Κράτη επιβάλλεται με βάση ορισμένους κανόνες που είναι αναγνωρισμένοι διεθνώς και αποτελούν τη σύζευξη της επιστήμης και της πείρας. Οι σπουδαιότεροι κανόνες είναι οι εξής:

- ✓ 1^{ος} κανόνας Φορολογικής δικαιοσύνης και ισότητας: Οι φορολογούμενοι πρέπει να εισφέρουν στις δαπάνες του κράτους ανάλογα με τις δυνάμεις τους.
- ✓ 2^{ος} κανόνας της βεβαιότητας του φόρου : Ο φόρος να είναι βέβαιος και όχι αυθαίρετος .Ο χρόνος και ο τρόπος πληρωμής του φόρου καθώς και το πληρωτέο ποσό του πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένα, έτσι ώστε ο φορολογούμενος να μην αφήνεται στη διάθεση του δημόσιου εισπράκτορα.
- ✓ 3^{ος} κανόνας της προσφορότητας ή της καταλληλότητας του φόρου :Ο φόρος πρέπει να επιβάλλεται σε χρόνο και με τρόπο που να είναι πιο πρόσφορος για τον φορολογούμενο.
- ✓ 4^{ος} κανόνας της οικονομικότητας τού φόρου: Ο φόρος πρέπει να επιβάλλεται σύμφωνα με την οικονομική αρχή, δηλαδή με τέτοιο τρόπο ώστε η διαφορά ανάμεσα στο φόρο που καταβάλλουν οι πολίτες και στο ποσό που εισπράττει το Δημόσιο να είναι μικρότερη δύναμη. (AdamSmith,1776)

3. Το φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα

3.1 Διάκριση Φόρων

3.1.1 Άμεσοι - Έμμεσοι Φόροι

Η κυριότερη διάκριση των φόρων είναι αυτή ανάμεσα σε άμεσους και έμμεσους φόρους. Το κριτήριο της διάκρισης αυτής έχει διχάσει κατά καιρούς τους ειδικούς. Αρκετοί θέτουν ως κριτήριο την δυνατότητα του φορολογούμενου να <<μετακυλήσει>> το φόρο που οφείλει να πληρώσει. Οι υποστηρικτές της άποψης αυτής θεωρούν ότι οι άμεσοι φόροι είναι αυτοί που ο κατά το νόμο υπόχρεος συμπίπτει με εκείνον που πράγματι υφίσταται το βάρος ενώ αντίθετα οι έμμεσοι είναι εκείνοι στους οποίους το οικονομικό βάρος βαρύνει άλλον από τον κατά νόμο υπόχρεο. Το κριτήριο αυτό όμως έχει αποδειχθεί ότι δεν είναι ασφαλές διότι σε ορισμένες περιπτώσεις η <<μετακύλιση του φόρου>> μπορεί να μην είναι εφικτή. Ποιο ασφαλές κριτήριο φαίνεται να είναι αυτό του κατά νόμο δυνατότητα μετάθεσης του οικονομικού βάρους, δηλαδή εδώ εξετάζεται η βούληση του νομοθέτη να καθορίσει ποίος θα πρέπει να υποστεί το φορολογικό βάρος.

Άμεσοι χαρακτηρίζονται οι φόροι για την βεβαίωση και είσπραξη των οποίων συντάσσονται ονομαστικοί κατάλογοι, προέρχονται από πηγές με σταθερό ή περιοδικό χαρακτήρα, ενώ έμμεσοι χαρακτηρίζονται οι φόροι που εισπράττονται χωρίς ονομαστικούς καταλόγους επ' ευκαιρία μεμονωμένων πράξεων. (Φινοκαλιώτης, 2014)

Με την νεότερη άποψη άμεσος φόρος είναι αυτός που επιβάλεται στο φορολογητέο εισόδημα του πολίτη ή στην περιουσία του ενώ αντίθετα ο έμμεσος αυτός του επιβάλλεται στην κατανάλωση του φορολογούμενου.

Στους άμεσους φόρους κατατάσσονται:

- Φόρος εισοδήματος
- Ο φόρος κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών

Στους έμμεσους φόρους κατατάσσονται:

- Οι δασμοί
- Φόροι κατανάλωσης
- Τέλη χαρτοσήμου
- ΦΠΑ

Κατά πολλούς οι άμεσοι φόροι είναι δικαιότεροι, έχουν σταθερή απόδοση, μικρό κόστος είσπραξης και διευκολύνουν τους φορολογούμενους να γνωρίζουν ακριβώς το ποσό που φορολογηθούν. Στα μειονεκτήματα τους συγκαταλέγεται η δυσκολία στην διαδικασία είσπραξης, δεν έχουν άμεση απόδοση και ευνοούν την φοροδιαφυγή.

Αντίθετα τα πλεονεκτήματα των έμμεσων είναι η εύκολη είσπραξη μεγαλύτερη απόδοση και δυσκολότερη φοροδιαφυγή, βέβαια βασικό μειονέκτημα αποτελεί ότι σε περιόδους οικονομικής ύφεσης και αστάθειας η είσπραξή τους είναι αβέβαιη καθώς αβέβαιη θεωρείται και η κατανάλωση του ιδιώτη.

3.1.2 Πραγματικοί – Προσωπικοί Φόροι

Το κριτήριο της διάκρισης αυτής αποτελεί το κατά πόσο λαμβάνεται υπόψη η προσωπική κατάσταση του φορολογούμενου.

Συγκεκριμένα αν δεν λαμβάνεται υπόψη η προσωπική κατάσταση του φορολογούμενου τότε οι φόροι αυτοί είναι πραγματικοί. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν φόροι όπως ο ΦΠΑ, ειδικοί φόροι, φόρος ακινήτων.

Προσωπικοί ονομάζονται οι φόροι στους οποίους η προσωπική κατάσταση του ιδιώτη λαμβάνεται υπόψη, όπως για παράδειγμα η οικογενειακή κατάστασή τους.

3.2 Φορολογικοί Συντελεστές

Ως φορολογικός συντελεστής ορίζεται ο φόρος που αντιστοιχεί σε κάθε φορολογική βάση. Ως φορολογική βάση θεωρούμε το μέγεθος το οποίο υπολογίζεται ένας φόρος το οποίο μπορεί να είναι οικονομικό ή μη. Οι φορολογικοί συντελεστές διακρίνονται σε αναλογικούς, προοδευτικούς και αντιστρόφους προοδευτικούς.

- ❖ Αναλογικός Συντελεστής: είναι ο φορολογικός συντελεστής που παραμένει σταθερός, δηλαδή το ποσοστό του φόρου που φορολογείται παραμένει σταθερό σε οποιαδήποτε φορολογητέα βάση. Αν για παράδειγμα ο συντελεστής είναι 15% και το φορολογητέο εισόδημα είναι 10.000€, 20.000€ και 30.000€, τότε ο υπολογισμός του φόρου θα είναι: $10.000\text{€} \times 15\% = 1.500\text{€}$, $20.000\text{€} \times 15\% = 3.000\text{€}$ και $30.000\text{€} \times 15\% = 4.500,00\text{€}$
- ❖ Προοδευτικός συντελεστής είναι ο συντελεστής όπου το ποσοστό του φόρου δεν παραμένει σταθερό αλλά αυξάνεται παράλληλα με την αύξηση της φορολογητέας βάσης. Ουσιαστικά ο προοδευτικός συντελεστής αυξάνεται καθώς αυξάνεται το εισόδημα με αποτέλεσμα μεγαλύτερα εισοδήματα να δέχονται μεγαλύτερη φορολόγηση. Αν έχουμε τα ίδια ποσά φορολογητέου εισοδήματος με το παραπάνω παράδειγμα τότε ο φόρος που προκύπτει με τον προοδευτικό συντελεστή είναι : $10.000\text{€} \times 15\% = 1.500\text{€}$, $20.000\text{€} \times 20\% = 4.000\text{€}$ και $30.000\text{€} \times 25\% = 7.500,00\text{€}$

- ❖ Αντίστροφα προοδευτικός είναι ο φορολογικός συντελεστής ο οποίος λειτουργεί αντίθετα απο τον προοδευτικό, δηλαδή μειώνεται καθώς αυξάνεται η φορολογητέα βάση. Επομένως καθώς αυξάνεται το φορολογητέο εισόδημα ο αντίστοιχος φόρος μειώνεται, στα ποσά των παραπάνω παραδειγμάτων έχουμε: $10.000\text{€} \times 15\% = 1.500\text{€}$, $20.000\text{€} \times 10\% = 2.000\text{€}$ και $30.000\text{€} \times 7\% = 2.100\text{€}$

Ο αναλογικός συντελεστής φαίνεται σε πολλούς ποιο δίκαιος από τον προοδευτικό καθώς υπολογίζει με την ίδια κλίμακα όλα τα φορολογητέα εισοδήματα ανεξαρτήτως από το μέγεθος δηλαδή από το μέγεθος της φορολογητέα ύλης. Ο προοδευτικός συντελεστής υπολογίζεται με τέτοιο τρόπο ώστε να άρει τις αδικίες από άλλες έμμεσες φορολογίες όπως ο φόρος κατανάλωσης. Τέλος, ο αντίστροφα προοδευτικός έρχεται σε αντίθεση με την έννοια του Κράτος δικαίου ,για αυτό άλλωστε έχει εκλείψει η χρησιμότητά του.

3.3 Υποκείμενο του φόρου

Υποκείμενος στον φόρο είναι το πρόσωπο το οποίο ασκεί οικονομική δραστηριότητα σε οποιονδήποτε τόπο, ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα αυτής της δραστηριότητας αλλά και από τον σκοπό της. Ως οικονομική δραστηριότητα θεωρούμε οποιαδήποτε δραστηριότητα των ελεύθερων επαγγελματιών, των αγροτών ,των παραγωγών, των εμπόρων συμπεριλαμβανόμενων και αυτών που παρέχουν υπηρεσίες καθώς και πρόσωπα τα οποία διενεργούν ευκαιριακά παράδοση καινούργιου μεταφορικού μέσου που μεταφέρεται σε άλλο κράτος μέλος ή οποιαδήποτε άλλη ευκαιριακή πράξη έχει να κάνει με οικονομική δραστηριότητα.Οι μισθωτοί που συνδέονται με τον εργοδότη τους με σύμβαση εργασίας,δεν θεωρούνται ότι ασκούν ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα.

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι τα Κράτη, οι περιφέρειες, οι νομοί , οι δήμοι και οι κοινότητες δεν θεωρούνται υποκείμενοι στο φόρο, εκτός αν ασκούν συγκεκριμένες εμπορικές πράξεις.

Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι σε φόρο υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο που έχει την φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα ,καθώς φορολογείται για το φορολογικό εισόδημα που προκύπτει και στην Ελλάδα αλλά και στο Εξωτερικό ,αφού το υποκείμενο φόρου εξετάζεται πάντα σε σχέση με το που βρίσκεται η φορολογική του κατοικία και όχι από το που προέρχεται το φορολογικό του εισόδημα.

3.4. Αντικείμενο του φόρου

Το αντικείμενο φόρου είναι το αποτέλεσμα που προκύπτει όταν από το ακαθάριστο εισόδημα αφαιρέσουμε τις μειώσεις, εκπτώσεις και τις απαλλαγές. Έτσι, ο φόρος επιβάλετε στο συνολικό καθαρό εισόδημα, δηλαδή το αποτέλεσμα τις παραπάνω αφαιρέσεων, που προκύπτει είτε στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή.

3.5 Εξαιρέσεις και Απαλλαγές

Ο νομοθέτης πολλές φορές προσπαθεί να απαλλάξει ή και να εξαιρέσει ορισμένους πολίτες από συγκεκριμένους φόρους. Τα κριτήρια μπορεί να είναι είτε κοινωνικά είτε οικονομικά, ενώ πολλές φορές για πολιτικούς λόγους εκδίδονται νόμοι για απαλλαγές ή ακόμα και εξαιρέσεις. Για παράδειγμα το φορολογητέο εισόδημα οικογενειών μπορεί να μειωθεί ανάλογα με τον αριθμό των προστατευμένων μελών της οικογένειας.

4. Εισαγωγή στο Φορολογικό Σύστημα

4.1 Η Έννοια του φορολογικού Συστήματος

Οι δημόσιοι φορείς, για να πετυχαίνουν καλύτερα τις πολλαπλές επιδιώξεις τους, επιβάλλουν συνήθως περισσότερους από ένα φόρους. Αυτό είναι αναγκαίο επειδή κάποιοι φόροι είναι περισσότερο αποτελεσματικοί στην πραγματοποίηση ορισμένων στόχων των δημόσιων φορέων, ενώ άλλοι φόροι είναι πιο αποτελεσματικοί στην πραγματοποίηση άλλων στόχων. Συνεπώς, οι διάφορες κατηγορίες φόρων εμφανίζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, γι' αυτό πρέπει να συνδυάζονται κατάλληλα, ώστε να ελαχιστοποιούνται τα μειονεκτήματα της φορολογίας και να μεγιστοποιούνται τα πλεονεκτήματα της. (Γεωργακόπουλος,1997)

Στο κεφάλαιο 1 αναφέραμε ότι ο φόρος είναι η υποχρέωση των πολιτών ως προς το κράτος για την κάλυψη των δαπανών του. Το σύνολο των νόμων που διέπουν αυτή την υποχρέωση ονομάζεται φορολογικό σύστημα. Κάθε χώρα έχει το δικό της φορολογικό σύστημα, καθώς η διάρθρωση του εξαρτάται από κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες. Οι νόμοι που διέπουν το φορολογικό σύστημα αλλάζουν συνεχώς διότι οι αλλαγές στην λογιστική οργάνωση των επιχειρήσεων, στην οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών είναι συνεχείς.

4.2 Το φορολογικό Σύστημα στη χώρα μας

η φορολογία στη χώρα μας από την πρώτη εφαρμογή ενός οργανωμένου φορολογικού συστήματος μπορεί να χωρισθεί σε έξι κύριες περιόδους με μεγάλες αλλαγές σε κάποιες από αυτές και σε μικρότερες αλλαγές σε άλλες. (Γκίνογλου,2014)

- 1^η Περίοδος: Από την απελευθέρωση του Ελληνικού Κράτους μέχρι το 1919 υπήρχαν διάφοροι φορολογικοί νόμοι επηρεαζόμενοι κυρίως από τα τότε Ευρωπαϊκά Κράτη Γαλλία-Αγγλία-Γερμανία. Η βασική φιλοσοφία στην εφαρμογή του φορολογικού συστήματος στη εν λόγω περίοδο είναι ότι για να βρεθεί το φορολογητέο εισόδημα υπήρχε αφαίρεση κάποιων δαπανών που αναγνώριζε ως κοινωνική συνεισφορά προς τους πολίτες από το συνολικό εισόδημα. Η εφαρμογή αυτού του συστήματος διήρκεσε περίπου 35 χρόνια.
- 2^η Περίοδος: Το 1955 μετά τον Καταστροφικό Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το κράτος μας διπλά χτυπημένο και από τον εμφύλιο αναζητάει ένα νέο φορολογικό σύστημα και έτσι οριστικοποιείται το Ν.Δ 3323/55 ως ενιαίος πλέον φόρος Εισοδήματος. Διατηρεί όλα τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά. Πλέον το σύστημα της αναλυτικής φορολογίας άρχισε να παρακμάζει και ο νομοθέτης άρχισε να ετοιμάζει τον ενιαίο φόρο εισοδήματος. Τα δύο φορολογικά νομοσχέδια που υπήρξαν εκείνη την περίοδο ίσχυαν για περίπου 35 χρόνια με πολλές τροποποιήσεις

,όπως ήταν φυσικό καθώς η φορολογία είναι το κυριότερο εργαλείο διαχείρισης των εσόδων του κράτους.

- 3^η Περίοδος: Το 1989 τροποποιείται το φορολογικό σύστημα , καταργώντας τη βασική φιλοσοφία της αφαίρεσης των δαπανών από το συνολικό εισόδημα για να προσδιοριστεί το φορολογητέο εισόδημα των δύο φορολογικών συστημάτων που ίσχυσαν μέχρι το 1989 στη χώρα μας και υιοθέτησε το σύστημα αφαίρεσης φόρου από φόρο.Επίσης το νέο σύστημα επέβαλε αντικειμενικά κριτήρια φορολόγησης τεκμήρια κλπ.Η αύξηση της φορολογίας και οι αλόγιστες αλλαγές επέφεραν μεγάλη αναστάτωση και σύγχυση σε όλες τις υπηρεσίες και άρχισε μια πρόσθετη διόρθωση πλέον του φορολογικού συστήματος.
- 4^η περίοδος: Κάτω από τις κοινωνικές πιέσεις που υπήρξαν με την δημιουργία του νέου συστήματος αυτό και πάλι αλλάζει και άρχισε να επανέρχεται στην φιλοσοφία του προηγούμενου φορολογικού συστήματος δηλαδή τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος στην αφαίρεση των δαπανών από το συνολικό, και σε αυτή την περίοδο πολλές φορολογικές αλλαγές και τροποποιήσεις.
- 5^η περίοδος Οι συνεχείς τροποποιήσεις του φορολογικού συστήματος συνεχιζόντουσαν και αναγκάστηκε το σύστημα να τις ενοποιήσει σε έναν κώδικα φορολογίας εισοδήματος. Προέκυψε έτσι ο ΚΦΕ Ν.2238/94,όπου η ανάλυση του θα γίνει παρακάτω, ο οποίος ρυθμίζει τα πάντα για την φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων .Ο συγκεκριμένος ΚΦΕ ίσχυσε μέχρι τις 31-12-2012 δηλαδή μέχρι και την διαχειριστική χρήση 2012.
- 6^η Περίοδος: Για το οικονομικό έτος 2014 ψηφίστηκε ο Ν.4110/13 ΦΕΚ 17^α/23-1-2013 και στη συνέχεια ψηφίστηκε ο Ν.4172/2013 νέος ΚΦΕ ο οποίος ενσωματώνει τον 4110/13 και ισχύει από 1-1-14 .Ο νέος ΚΦΕ δεν έχει καμία σχέση με όλα τα προηγούμενα φορολογικά συστήματα καθώς έχει καταργήσει σχεδόν όλη την φιλοσοφία που υπήρχε γύρω από την φορολογία και μάλιστα σε πολλά σημεία φαίνεται ότι υπάρχει αντιγραφή και ξένων νόμων,αρχών,κανόνων χωρών του ΟΟΣΑ αλλά και και νέα καινοτομία και πραγματικότητα στην φορολογία της χώρας μας. (Γκίνογλου,2014)

Στις έξι περιόδους που αναφέρει ο Γκίνογλου θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και μία έβδομη ,όπου εμφανίζονται οι αλλαγές που έγιναν με το Ν.4387/2016 και Ν.43869/2016.Οι μεταβολές στη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων εφαρμόστηκαν για τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν το φορολογικό έτος 2016 και έπειτα.Οι αλλαγές ήταν σημαντικές όσο αναφορά του μισθωτούς – συνταξιούχους ,αγρότες αλλά και την φορολογία μερισμάτων εισοδήματος από ακίνητη περιουσία.

4.3 Ο φόρος εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

Η φορολογία εισοδήματος των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα ρυθμίζεται από τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ) ,όπως θα δούμε και παρακάτω περιλαμβάνεται στον Ν.2238/1994.Ο φόρος αυτός πλήττει τα φυσικά πρόσωπα για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.Ο ΚΦΕ διακρίνει τέσσερις κατηγορίες ,που φορολογούνται με διαφορετικό τρόπο:

- Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις, πρόκειται για το εισόδημα που προκύπτει από τους μισθωτούς αλλά και από τους συνταξιούχους
- Το κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται από το σύνολο των εσόδων από επιχειρηματικές συναλλαγές του φορολογούμενου μετά την αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών και των αποσβέσεων.
- Εισόδημα από κεφάλαιο,είναι το εισόδημα που αποκτούν τα φυσικά πρόσωπα με τη μορφή τόκων,μερισμάτων ,δικαιωμάτων και ακίνητης περιουσίας
- Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου,πρόκειται για το εισόδημα που δημιουργείται από την υπεραξία που προκύπτει από πράξεις μεταβιβάσεις, μετοχών, ομολόγων έντοκων γραμματίων και χρηματοοικονομικών παραγώγων.

4.4 Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων

Στη φορολογία εισοδήματος εκτός από τα φυσικά πρόσωπα υπόκεινται και τα νομικά πρόσωπα.Ο ΚΦΕ καθορίζει όλο το θεσμικό πλαίσιο της φορολογίας εισοδήματος των εταιριών ,προσωπικών εταιρειών ,νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ,συνεταιρισμού ,κοινωνίες αστικού δικαίου ,κοινοπραξίες ,νομικές οντότητες και κάθε μάρφωμα εταιρικής ή μη οργάνωσης.Η φορολογική βάση αυτών των προσώπων θεωρείται:

- i. Το ετήσιο παγκόσμιο εισόδημα του νομικού προσώπου ,όταν η φορολογική του κατοικία είναι στην Ελλάδα
- ii. Το ετήσιο εισόδημα μη φορολογικών κατοίκων που αποκτάται από δραστηριότητα που ασκείται στην Ελλάδα.

5. Το Νομοθετικό Πλαίσιο του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος

Το νομοθετικό πλαίσιο που υπήρχε κατά την διάρκεια της κρίσης,όπως επισημάνθηκε και στις περιόδους του φορολογικού συστήματος της χώρας μας, αφορούσε:

1. τον Ν.2238/94, ο οποίος είχε ισχύ από το 1994 μέχρι και τέλος του 2012,
2. τον Ν.4172/13, ο οποίος έφερε σαρωτικές αλλαγές στην φορολογία στην Ελλάδα και ίσχυε από το 2014,
3. τον Ν.4387/16, ο οποίος δημοσιεύθηκε στις 12 Μαΐου του 2016.

Βέβαια κατά την διάρκεια της κρίσης οι παραπάνω νόμοι δέχθηκαν τροποποιήσεις.

5.1 Το φορολογικό Σύστημα υπό τον Ν.2238/94

5.1.1 Φόρος εισοδήματος Φυσικών προσώπων

5.1.1.1 Υποκείμενο φόρου

Στο φόρο εισοδήματος υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο αποκτά εισόδημα στην Ελλάδα ,ανεξάρτητα της ιθαγένειας και τον τόπο καταγωγής του.Στο φόρο υπάγονται επίσης οι προσωπικές εταιρείες (ΟΕ,ΕΕ) ,οι αφανείς εταιρείες κ.λπ. (αρθρ.2 του Ν.2238/94)

Ο συγκεκριμένος νόμος ως συνδετικά στοιχεία της φορολογικής υποχρέωσης θέτει την μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή , αλλά και την παραμονή του φυσικού προσώπου πέραν του ημίσεως των ημερών του έτους.Πρέπει να τονιστεί ότι υποκείμενα στο φόρο ήταν φυσικά πρόσωπα για τα εισοδήματα που αποκτούσαν έκαστος και όχι η οικογένεια,δηλαδή ο συγκεκριμένος Κώδικας καθιέρωνε το σύστημα της φορολόγησης του ατομικού εισοδήματος και όχι του οικογενειακού.

5.1.1.2 Αντικείμενο φόρου

Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος ,ήταν το συνολικό καθαρό εισόδημα που προερχόταν από κάθε πηγή που προεβλεπόταν από τον νόμο. (άρθ.1 του Ν.2238/94)

Σύμφωνα με το αρθρ.4 του Ν.2238 το εισόδημα ,ανάλογα με την πηγή προέλευσης του κατατασσόταν στις εξής κατηγορίες :

- Εισόδημα από ακίνητα (Α΄ και Β΄ πηγή), η κατηγορία αυτή περιελάμβανε το εισόδημα από οικοδομές και το εισόδημα ειδικά οριζόμενων περιπτώσεων .

- Εισοδήματα από κινητές αξίες (Γ΄ πηγή), εδώ λάμβαναν υπόψη εισοδήματα από κινητές αξίες, μερίσματα, τόκους, κέρδη από αμοιβαία κεφάλαια, αμοιβές και τα ποσοστά των μελών διοικητικών συμβουλίων κ.λπ.
- Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις (Δ΄ πηγή), αφορούσε το κέρδος που αποκτούσε η ατομική, η εταιρική επιχείρηση με την μορφή Ο.Ε ή από την άσκηση οποιουδήποτε κερδοσκοπικού επαγγέλματος, εκτός των ελεύθερων επαγγελματιών.
- Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις (Ε΄ πηγή), το εισόδημα αυτό αποτελούσε το κέρδος που προέκυπτε από την εκμετάλλευση γεωργικών επιχειρήσεων κάθε είδους.
- Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες (ΣΤ΄ πηγή), το εν λόγω εισόδημα προέκυπτε από μισθούς, ημερομίσθια, επιχορηγήσεις, επιδόματα, συντάξεις, και γενικά από κάθε παροχή σε χρήμα σε είδος ή άλλες αξίες που καταβάλλεται περιοδικά για παρούσα ή παρελθούσα υπηρεσία ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία και αποκτάται από μισθωτούς και συνταξιούχους.
- Εισόδημα από υπηρεσίες ελεύθερων επαγγελματιών (Ζ΄ πηγή), εδώ εισόδημα αποτελούν οι αμοιβές από την άσκηση ελεύθερων επαγγελμάτων.

5.1.1.3 Καθαρό Εισόδημα

Το καθαρό εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες προσδιορίζονταν με την έκπτωση από το ακαθάριστο εισόδημα των φόρων, τελών, δικαιωμάτων καθώς και των κρατήσεων υπέρ των ασφαλιστικών οργανισμών.

5.1.1.4 Τεκμαρτός προσδιορισμός – Φορολογικά Τεκμήρια

Ο συγκεκριμένος κώδικας προέβλεπε τη χρήση φορολογικών τεκμηρίων. Ειδικότερα προέβλεπε τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος με την χρήση φορολογικών τεκμηρίων. Ειδικότερα προβλέφθηκε ο προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες, έτσι θεσπίζεται ως εξαίρεση τον προσδιορισμό του εισοδήματος με βάση την τεκμαρτή δαπάνη διαβίωσης του φορολογούμενου και των προσώπων που συνοικούν και τον βαρύνουν, της συζύγου και των τέκνων του. Προβλεπόταν δε ότι σε περίπτωση που το δηλωθέν εισόδημα δεν κάλυπτε το ποσό που προκύπτει από τη χρήση των τεκμηρίων, το ποσό που δεν καλύπτεται προσαυξάνει το δηλωθέν εισόδημα.

5.1.1.5 Απαλλαγές από το φόρο

Η αρχή της καθολικότητας του φόρου επιβάλλει την υποβολή στο φόρο όλων των εισοδημάτων που αποκτώνται από τους υποκείμενους στο φόρο. Όμως η αρχή αυτή δεν αποκλείει τη θέσπιση απαλλαγών στο μέτρο που αυτές δεν είναι αυθαίρετες. Απαλλασσόμενοι φόρου μπορεί να είναι διπλωμάτες πρεσβευτές, πρόξενοι.

5.1.1.6 Προσδιορισμός του οφειλόμενου φόρου

Εκτός από τις απαλλαγές είχε θεσπιστεί και μια σειρά εκπτώσεων που είτε συνδέονται με το πρόσωπο του φορολογούμενου είτε με συγκεκριμένο εισόδημα. Βεβαίως με την πάροδο του χρόνου οι περισσότερες από αυτές καταργήθηκαν και προβλέφθηκαν ως εκπτώσεις σε ορισμένο ποσοστό, από το φόρο. (ν.3842/2010)

Πίνακας 5.1: Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος 2008

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ-ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ				
Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος Κλιμακίου	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Φόρου
12.000€	0%	0€	12.000€	0€
18.000€	27%	4.860€	30.000€	4.860€
45.000€	37%	16.650€	75.000€	21.510€
Ανω των 75.000€	40%			
ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ-ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ				
Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος Κλιμακίου	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Φόρου
10.500€	0%	0€	10.500€	0€
1.500€	15%	225€	12.000€	225€
18.000€	27%	4.860€	30.000€	5.085€
45.000€	37%	16.650€	75.000€	21.735€
Ανω των 75.000€	40%			

Πίνακας 5.2 Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος 2009

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ-ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ				
Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος Κλιμακίου	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Φόρου
12.000€	0%	0€	12.000€	0€
18.000€	25%	4.500€	30.000€	4.500€
45.000€	35%	15.750€	75.000€	20.250€
Ανω των 75.000€	40%			

ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ-ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ				
Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος Κλιμακίου	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Φόρου
10.500€	0%	0€	10.500€	0€
1.500€	15%	225€	12.000€	225€
18.000€	25%	4.500€	30.000€	5.725€
45.000€	35%	15.750€	75.000€	20.475€
Ανω των 75.000€	40%			

Με το άρθρο 1 του Ν3842/2010 αντικαθίσταται η παράγραφος 1 του άρθρου 9 του Ν.2238/1994, επίσης η νέα κλίμακα αντικαθιστά τις κλίμακες μισθωτών – συνταξιούχων και μη μισθωτών – επαγγελματιών , οπότε ισχύει για όλες τις παρακάτω περιπτώσεις φορολογούμενων και ισχύουν τα ακόλουθα:

Πίνακας 5.3 : Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος 2010

Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος Κλιμακίου	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Φόρου
12.000€	0%	0€	12.000,00€	0€
4.000€	18%	720,00€	16.000,00€	720,00€
6.000€	24%	1.440,00€	22.000,00€	2.160,00€
4.000€	26%	1.040,00€	26.000,00€	3.200,00€
6.000€	32%	1.920,00€	32.000,00€	5.120,00€
8.000€	36%	2.880,00€	40.000,00€	8.000,00€
20.000€	38%	7.600,00€	60.000,00€	15.600,00€
40.000€	40%	16.000,00€	100.000,00€	31.600,00€
Υπερβάλλον	45%			

Πίνακας 5.4:Κλίμακα Αποδείξεων

Εισόδημα ανά άτομο		Ποσοστά αποδείξεων δαπανων	Ποσό αποδείξεων δαπανων
0-12.000€	0-6.000€	0 %	0€
	6.001-12,000	10%	600-1.200€
Ανώ των 12.000€	12.001€ και άνω	30%	1.200€ και άνω

Παράδειγμα – Ένας μισθωτός που είναι άγαμος και έχει εισόδημα 8.000 ευρώ θα πρέπει να προσκομίσει αποδείξεις που θα ανέρχονται στα 800 ευρώ (8.000 x 10%) για να ισχύσει το αφορολόγητο όριο,αν προσκομίσει αποδείξεις

αξίας π.χ. 750 ευρώ τότε θα φορολογηθεί με 10% επί της διαφοράς, δηλαδή τα 50 ευρώ που υπολείπονται θα φορολογηθούν με 10% (5 ευρώ).

Με τον Ν.4024/2011 και ισχύει από το 1/1/2011 ,τα κλιμάκια ορίσθηκαν ως εξής:

Πίνακας 5.5: Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος 2011-2012

Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος Κλιμακίου	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Φόρου
5.000€	0%	0€	5.000€	0€
7.000€	10%	700€	12.000€	700€
4.000€	18%	720€	16.000€	1.420€
10.000€	25%	2.500€	26.000€	3.920€
14.000€	35%	4.900€	40.000€	8.820€
20.000€	38%	7.600€	60.000€	16.420€
40.000€	40%	16.000€	100.000€	32.420€
Άνω των 100.000€	45%			

- Το αφορολόγητο όριο αυξάνεται κατά 2.000€ για κάθε ένα από τα δύο πρώτα τέκνα του και κατά 3.000€ για κάθε ένα από τα επόμενα τέκνα. Για νέους ηλικίας έως και 30 ετών, για συνταξιούχους άνω των 65 ετών και για ΑΜΕΑ το αφορολόγητο όριο ανέρχεται στις 9.000€.

5.1.2 Φόρος εισοδήματος Νομικών προσώπων

5.1.2.1 Υποκείμενα φόρου

Στον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων εντάσσονται :

1. οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες
2. οι δημόσιες ,δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα,ανεξάρτητα αν αποτελούν ή όχι ίδια νομικά πρόσωπα
3. οι συνεταιρισμοί και οι ενώσεις αυτών
4. οι αλλοδαπές επιχειρήσεις παντός τύπου και κάθε είδους αλλοδαποί οργανισμοί ,που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων
5. οι ημεδαπές Ε.Π.Ε
6. τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά ή αλλοδαπά Ν.Π.Δ.Δ.ή ΝΠΙΔ ,στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους ιδρύματα.

5.1.2.2 Αντικείμενο φόρου

Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος ημεδαπών κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικών προσώπων ήταν

- για τις ημεδαπές Α.Ε και ΕΠΕ ,εκτός των τραπεζικών και ασφαλιστικών, το συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή ή στην αλλοδαπή,
- για τις δημόσιες και δημοτικές επιχειρήσεις το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος
- για τους συνεταιρισμούς και τις ενώσεις τους ,το συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή ή αλλοδαπή πριν την αφαίρεση των χορηγούμενων εκπτώσεων στα μέλη της.Συνεπώς για τα ημεδαπά κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα προβλεπόταν απεριόριστη φορολογική υποχρέωση.
- Όσον αφορά τις αλλοδαπές κερδοσκοπικού χαρακτήρα επιχειρήσεις ανεξαρτήτως της νόμιμης τους μορφής, στο φόρο υποβαλλόταν το καθαρό κέρδος από τη μόνιμη εγκατάσταση τους στην Ελλάδα και το καθαρό εισόδημα από πηγή κείμενη στην Ελλάδα. Για τον προσδιορισμό του συνολικού ακαθάριστου εισοδήματος των ημεδαπών και αλλοδαπών νομικών προσώπων κερδοσκοπικού χαρακτήρα λαμβανόταν το τίμημα των πραγματοποιηθέντων πωλήσεων και οι αμοιβές από την παροχή υπηρεσιών καθώς και κάθε εισόδημα από τις πηγές που αναφέρονται στον συγκεκριμένο νόμο.

5.1.2.3 Υπολογισμός φορολογητέου εισοδήματος

Ως ακαθάριστο εισόδημα των νομικών προσώπων λαμβάνεται το τίμημα των οριστικών πωλήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί, καθώς και οι αμοιβές από παροχή υπηρεσιών που έχουν αποκτηθεί και το εισόδημα από ακίνητα, από κινητές αξίες, από συμμετοχή σε άλλες εμπορικές επιχειρήσεις, από γεωργικές επιχειρήσεις, καθώς και κάθε εισόδημα από οποιαδήποτε άλλη πηγή. Για τον υπολογισμό του καθαρού εισοδήματος, αφαιρούνται από τα ακαθάριστα έσοδα των νομικών προσώπων οι δαπάνες απόκτησης του εισοδήματος, όπως αυτές καθορίζονται για το εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων. Εξάλλου, προβλέπονται εκπτώσεις ειδικών δαπανών των ασφαλιστικών ανώνυμων εταιριών και των τραπεζών. Τέλος, επιτρέπεται η έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα των ημεδαπών ανωνύμων εταιριών των επόμενων κατηγοριών δαπανών:

- Των δαπανών που καταβάλλουν για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων τους, καθώς και των τόκων που καταβάλλουν στους κατόχους τέτοιων τίτλων ενώ οι τόκοι αυτοί δεν προέρχονται από τα κέρδη.
- Των τόκων που καταβάλλουν στους κατόχους προνομιούχων μετοχών, εφόσον δεν προέρχονται από τα κέρδη τους.

- Των αμοιβών και αποζημιώσεων μελών του διοικητικού συμβουλίου που επιβαρύνουν τις εταιρίες αυτές.

Ο φόρος υπολογίζεται στο συνολικό φορολογητέο εισόδημα του υπόχρεου νομικού προσώπου, με φορολογικούς συντελεστές οι οποίοι καθορίζονται κατά κατηγορία υποχρεώσεων, ως εξής:

Πίνακας 5.6: Κλίμακα Φορολογικών Συντελεστών Νομικών Προσώπων 2008-2012

ΧΡΗΣ Η	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ					
	Α.Ε	Α.Ε ΕΙΣΗΓΜΕΝΕ Σ ΣΤΟ Χ.Α	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ παρ/σης μερισμάτων	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΑΡΑΚΡ.ΑΜΟΙΒΩ Ν Δ.Σ	ΕΠΕ	ΛΟΙΠΕΣ
2012	20%	26%	25%	35%	20%	20%
2011	20%	20%	25%	35%	20%	20%
2010	24%	20%	21%	35%	24%	24%
2009	25%	24%	10%	35%	25%	25%
2008	25%	25%	10%	25%	25%	25%

5.1.3 Φόροι που τροποποιήθηκαν ή επιβλήθηκαν πρώτη φορά κατά την διάρκεια ισχύς του Ν.2238/94

5.1.3.1 Ειδική εισφορά Αλληλεγγύης

Με την ψήφιση του Ν.3986/2011 επιβλήθηκε για πρώτη φορά στη χώρα μας η ειδική εισφορά αλληλεγγύης. Για την επιβολή της εισφοράς λαμβάνεται υπόψη το συνολικό καθαρό ατομικό εισόδημα, πραγματικό ή τεκμαρτό. Η ειδική εισφορά επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα και υπολογίζεται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.7: Φορολογικοί Συντελεστές Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης 2011

Εισόδημα σε €	Εισφορά Αλληλεγγύης
0-12.000	0%
12.000,01-20.000	1%
20.000,01-50.000	2%
50.000,01-100.000	3%
100.000,1+	4%

Πηγή: Ν.3986/2011

5.1.3.2 Φ.Π.Α

Ο λεγόμενος Φόρος Προστιθέμενης Αξίας ή Φ.Π.Α αποτελεί έναν έμμεσο φόρο και καθιερώθηκε στην Ελλάδα για πρώτη φορά το 1987 με τον Ν.1642/1986. Είναι ένας από του πιο γνωστούς φόρους δαπάνης στην χώρα μας. Σύμφωνα με τον Ν.2859/2000 ο συντελεστής Φ.Π.Α ανέρχεται 23% της

φορολογητέας αξίας,ο μειωμένος συντελεστής για συγκεκριμένα αγαθά ανέρχεται στο 13% ενώ ο υπερμειωμένος συντελεστής στο 6%.

5.2 Το φορολογικό σύστημα υπό τον Ν.4172/2013

Όπως αναφερθήκαμε ο εν λόγω νόμος ισχύει από την 1-1-2014 και ενσωματώνει τον 4110/13 ο οποίος ισχύει από 1-1-13.Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι ότι υιοθετεί έμμεσες τεχνικές ελέγχου προτεινόμενες από τον ΟΟΣΑ.Οι βασικές αρχές του παραπάνω νόμου είναι :

- Source and application of fund method (η αρχή της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου)
- Bank deposit and cash expenditure methods (Των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά)
- Mark –up method (αρχή των αναλογιών)
- Unit and volume method (αρχή της σχέση της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών)
- Net worth method (αρχή της καθαρής θέσης του φορολογούμενου) (Γκίνογλου 2014)

Εφαρμόζονται κυρίως:

- i. όταν υπάρχει αδικαιολόγητος πλουτισμός
- ii. όταν πραγματοποιούνται δαπάνες οι οποίες δεν δικαιολογούνται από τα εισοδήματα του φορολογούμενου που δηλώθηκαν
- iii. όταν υπάρχουν βάσιμες υποψίες ή πληροφορίες ότι το πραγματικό εισόδημα είναι μεγαλύτερο από το δηλωθέν. (Γκίνογλου 2014)

Οι αλλαγές που έφερε ο συγκεκριμένος νόμος ήταν σαρωτικές αφού εισήγαγε εκ νέου ένα νέο σύστημα αναλυτικού φόρου εισοδήματος.

5.2.1 Φόρος εισοδήματος Φυσικών προσώπων

5.2.1.1 Υποκείμενο φόρου

Στο φόρο εισοδήματος υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο ,το οποίο έχει τη φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα.Στην περίπτωση αυτή η ευθύνη του είναι απεριόριστη ,με την έννοια ότι στο φόρο υπόκειται το εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή και την αλλοδαπή ,δηλαδή το παγκόσμιο εισόδημα του που αποκτάται μέσα στο φορολογικό έτος. Η ίδια όμως ρύθμιση ρητά προβλέπει ότι κατά εξαίρεση ,ο φορολογούμενος που είναι αλλοδαπό προσωπικό των εγκατεστημένων στην Ελλάδα γραφείων ,υπόκειται σε φόρο μόνο για το εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα.Συνεπώς στο φόρο εισοδήματος υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο , ανεξάρτητα από την ιθαγένεια

του , εφόσον έχει την φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα. (άρθρο 3 παρ.1 Ν.4172/2013)

5.2.1.2 Αντικείμενο φόρου

Το φορολογητέο εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή είναι κάθε εισόδημα πηγής Ελλάδας και κυρίως:

- ✓ Το εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις που χορηγείται στην ημεδαπή,
- ✓ Το εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις που χορηγείται στην αλλοδαπή εφόσον καταβάλλεται από το Ελληνικό Δημόσιο,
- ✓ Το εισόδημα από υπηρεσίες διοίκησης, συμβουλευτικές και τεχνικές που παρέχονται στην ημεδαπή ,μέσω μόνιμης εγκατάστασης,
- ✓ Το εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα που ασκείται στην ημεδαπή,
- ✓ Το εισόδημα από καλλιτεχνικές και αθλητικές δραστηριότητες που παρέχονται στην ημεδαπή,
- ✓ Το εισόδημα από τη μεταβίβαση πάγιων περιουσιακών στοιχείων από αλλοδαπή που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω μόνιμης εγκατάστασης στη ημεδαπή,
- ✓ Το εισόδημα από ακίνητη περιουσία και το εισόδημα από λοιπά δικαιώματα που προκύπτουν από την ακίνητη περιουσία ,εφόσον τα ακίνητα βρίσκονται στην ημεδαπή,
- ✓ Το εισόδημα από την πώληση ακίνητης περιουσίας , η οποία βρίσκεται στην ημεδαπή,
- ✓ Το εισόδημα από μερίσματα ή λοιπά διανεμόμενα πόσα από νομικό πρόσωπο που έχει τη φορολογική του κατοικία στην ημεδαπή,
- ✓ Το εισόδημα από μερίσματα ή λοιπά διανεμόμενα ποσά από τις νομικές οντότητες που έχουν τη φορολογική του κατοικία στην ημεδαπή,
- ✓ Το εισόδημα από τόκους καταβληθέντες ή πιστωθέντες από φορολογικό κάτοικο Ελλάδας ή αλλοδαπής μέσω μόνιμης εγκατάστασης στην ημεδαπή. (αρθρ.10,Ν.4172/13)

Επίσης πρέπει να τονιστεί ότι ο νέος κώδικας κατατάσσει τα ακαθάριστα εισοδήματα σε τέσσερις κατηγορίες:

- i. εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις,
- ii. εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα,
- iii. εισόδημα από κεφάλαιο,
- iv. εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.

5.2.1.3 Φορολογικοί Συντελεστές

Πίνακας 5.8: Συντελεστές Φορολογίας Μισθωτών – Συνταξιούχων, Ν.4172/13

Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολογικός Συντελεστής	Φορος κλιμακίου	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο φόρου
25.000€	22%	5.500€	25.000€	5.500€
17.000€	32%	5.440€	42.000€	10.940€
Υπερβάλλον	42%			
ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ				
Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος Κλιμακίου	Συνολο Εισοδήματος	Φόρου
50.000€	26%	13.000	50.000€	13.000€
Υπερβάλλον	33%			

Ο φόρος που προκύπτει με βάση την παραπάνω κλίμακα για τους συνταξιούχους-μισθωτούς μειώνεται κατά το 2.100 ευρώ όταν το φορολογητέο εισόδημα δεν υπερβαίνει τα 21.000 ευρώ. Εάν το ποσό του φόρου είναι μικρότερο των 2.100 ευρώ το ποσό της μείωσης περιορίζεται στο ποσό του αναλογούντος φόρου. Για φορολογητέο εισόδημα το οποίο υπερβαίνει τα 21.000 ευρώ, το ποσό της μείωσης μειώνεται κατά 100 ευρώ, ανά 1.000 ευρώ του φορολογητέου εισοδήματος, όταν το φορολογητέο εισόδημα υπερβαίνει το ποσό των 42.000 ευρώ δεν υπάρχει μείωση φόρου. Εκτός από αυτές τις μειώσεις υπάρχουν και πρόσθετες μειώσεις ποσού 200 ευρώ που αφορά τα εξαρτώμενα μέλη του φορολογούμενου, όπως ανάπηροι πολέμου. Επίσης υπάρχουν και οι μειώσεις για ιατρικές δαπάνες, όπου το ποσό του φόρου μειώνεται σε ποσοστό 10% για το σύνολο των εξόδων ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, εφόσον αυτά υπερβαίνει το 5% του φορολογητέου εισοδήματος του φορολογούμενου ενώ παράλληλα το ποσό της μείωσης ανεξαρτήτως του ποσού των εξόδων δεν μπορεί να υπερβεί τις 3.000 ευρώ. Περαιτέρω μείωση φόρου μπορεί να πραγματοποιηθεί και στην περίπτωση δωρεάς όπου το ποσό μειώνεται κατά 10% επί των ποσών δωρεών, εφόσον οι δωρεές υπερβαίνουν στη διάρκεια του φορολογικού έτους το ποσό των 100 ευρώ ενώ το συνολικό ποσό των δωρεών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% του φορολογητέου εισοδήματος.

5.2.2 Φόρος εισοδήματος Νομικών Προσώπων

5.2.2.1 Υποκείμενο φόρου

Σύμφωνα με το Ν. 4172/2013 υποκείμενα φόρου είναι :

1. οι κεφαλαιουχικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή,

2. οι προσωπικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή,
3. τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου,
4. οι συνεταιρισμοί και οι ενώσεις,
5. οι κοινωνικές αστικού δικαίου ,αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρίες
6. οι κοινοπραξίες,
7. νομικές οντότητες

5.2.2.2 Αντικείμενο φόρου

Το αντικείμενο του φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων είναι διαφορετικό μεταξύ των προσώπων που υπόκεινται σε αυτόν,για τις ημεδαπές ανώνυμων εταιριών και εταιριών περιορισμένης ευθύνης, εξαιρούνται οι τραπεζικές και ασφαλιστικές εταιρίες, αντικείμενο του φόρου είναι το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος που προκύπτει στην ημεδαπή ή αλλοδαπή ενώ για ημεδαπές τράπεζες ή ασφαλιστικές εταιρίες, αντικείμενο του φόρου είναι το σύνολο του καθαρού εισοδήματος ή κέρδος, αφού αφαιρεθούν τα μέρη που αναλογούν στα αφορολόγητα έσοδα ή στα εισοδήματα που φορολογούνται με ειδικό τρόπο και εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση. Ομοίως, αντικείμενο του φόρου αποτελούν το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος των δημόσιων, δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων και εκμεταλλεύσεων, καθώς επίσης και των συνεταιρισμών και των ενώσεων τους.

Αντίθετα, στην περίπτωση των ημεδαπών νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, αντικείμενο του φόρου είναι το καθαρό εισόδημα από την εκμίσθωση ακινήτων και από κινητές αξίες, είτε αυτό προκύπτει στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή.

5.2.2.3 Φορολογικοί Συντελεστές

Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία , καθώς και τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που συστήθηκαν στη ημεδαπή ή στην αλλοδαπή και στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους σωματεία και ιδρύματα , που τηρούν απλογραφικά ,φορολογούνται με συντελεστή 26% .Όσο αφορά τις προσωπικές εταιρείες της ημεδαπής ή της αλλοδαπής,συνεταιρισμοί,αστικές κερδοσκοπικές εταιρείες ,κοινοπραξίες και νομικές οντότητες που τηρούν απλογραφικά βιβλία τα κέρδη που αποκτούν από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.9: Φορολογικοί Συντελεστές Νομικών Προσώπων, Ν.4172/13

Φορολογητέο Εισόδημα	Συντελεστής
0- 50.000€	26%
50.001€ και άνω	33%

5.2.3 Φόρος Εισοδήματος από Κεφάλαιο

Το εισόδημα από κεφάλαιο περιλαμβάνει το εισόδημα που αποκτά ένα φυσικό πρόσωπο και προκύπτει στο φορολογικό έτος σε μετρητά ή σε είδος με την μορφή μερισμάτων, τόκων δικαιωμάτων καθώς και το εισόδημα από ακίνητη περιουσία.

Πίνακας 5.10 Φορολογικοί Συντελεστές Εισοδήματος Κεφαλαίου, Ν.4172/13

Εισόδημα από ακίνητη περιουσία	Συντελεστής
Μικρότερη 12.000€	11%
Μεγαλύτερη 12.000€	33%

5.2.4 ΕΝΦΙΑ

Ο ν.4223/13 που δημοσιεύθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 2013 περιελάμβανε και τον Ενιαίο Φόρο Ιδιοκτησίας Ακινήτων ή ο γνωστός σε όλους μας ΕΝ.Φ.Ι.Α.Ο ΕΝΦΙΑ είναι ένας φόρος που επιβάλλει το Ελληνικό κράτος για την ακίνητη περιουσία. Πρόκειται για έναν φόρο που πληρώνουν στο κράτος όλοι οι φορολογικοί κάτοικοι της χώρας μας που έχουν στην κατοχή τους κάθε ακίνητο όπως κατοικίες, οικόπεδα και αγροτεμάχια.

Ο κύριος φόρος που αναλογεί στα δικαιώματα επί των κτισμάτων υπολογίζεται με βάση τη γεωγραφική θέση, την επιφάνεια, τη χρήση, την παλαιότητα, τον όροφο και τον αριθμό προσόψεων του κτίσματος.

Αναλυτικότερα έχουμε:

- Η Γεωγραφική θέση του κτίσματος προσδιορίζει την τιμή ζώνης και ανάλογα με την τιμή αυτή, γίνεται κατάταξη του κτίσματος σε αντίστοιχη φορολογική ζώνη (Φ.Ζ). Ο Βασικός Φόρος (Β.Φ) ανά φορολογική ζώνη (Φ.Ζ), όπως αυτή αντιστοιχεί στην τιμή ζώνης, γίνεται σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 5.11: Κλίμακα Φορολογικής Ζώνης

Τιμή Ζώνης (€/μ ²)	Φ.Ζ	ΒΑΣΙΚΟΣ ΦΟΡΟΣ (β.φ)(€/μ ²)
0-500	1	2,00
501-750	2	2,80
751-1.000	3	2,90
1.001-1.500	4	3,70
1.501-2.000	5	4,50
2.001-2.500	6	6,00
2.501-3.000	7	7,60

3.001-3.500	8	9,20
3.501-4.000	9	9,50
4.001-4.500	10	11,10
4.501-5.000	11	11,30
5.001+	12	13,00

Πηγή :N.4223/13

- Ο Συντελεστής Παλαιότητας Κτίσματος , υπολογίζεται ως εξής:

Πίνακας 5.12: Κλίμακα Παλαιότητας Κτίσματος

Παλαιότητα	Συντελεστής Παλαιότητας Κτίσματος (Σ.Π.Κ)
26 έτη και άνω	1,00
20 έως και 25 έτη	1,05
15 έως και 19 έτη	1,10
10 έως και 14 έτη	1,15
5 έως και 9 έτη	1,20
Μέχρι και 4 έτη	1,25

Πηγή :N.4223/13

- Ο Συντελεστής Απομείωσης Επιφάνειας (Σ.Α.Ε) κτίσματος ανα κλιμάκιο επιφάνειας ορίζεται ως εξής:

Πίνακας 5.13: Κλίμακα Απομείωσης Επιφάνειας

Κλιμάκιο Επιφάνειας (Μ2)	Συντελεστής Απομείωσης Επιφάνειας (Σ.Α.Ε)
0-500	1,00
500,01-1.500	0,80
1500,01-3.000	0,75
3.000,01-5.000	0,65
5.000,01-10.000	0,55
10.000,01-25.000	0,45
25.000,01-50.000	0,35
50.000,01 και άνω	0,25

Πηγή :N.4223/13

- Ο Συντελεστής Ορόφου (Σ.Ο), υπολογίζεται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.14: Κλίμακα Ορόφου

Οροφος	Συντελεστής Ορόφου (Σ.Ο)
Υπόγειο	0,98
Ισόγειο και 1 ^{ος}	1,00
2 ^{ος} και 3 ^{ος}	1,01
4 ^{ος} και 5 ^{ος}	1,02
6 ^{ος} και άνω	1,03

- Ο συντελεστής για Μονοκατοικίας ορίζεται 1,02
- Ο συντελεστής προσόψεως ορίζεται 1 για μηδενικό αριθμό προσόψεως, 1,01 για 1 αριθμό προσόψεως ενώ για 2 η παραπάνω ο συντελεστής ορίζεται στο 1,02
- Ο συντελεστής Βοηθητικών Χώρων (Σ.Β.Χ) στο 0,1
- Ο συντελεστής Ημιτελών Κτισμάτων ορίζεται 0.4
- Ο συντελεστής Ειδικών κτιρίων ορίζεται στο 0,5

Συγκεκριμένα:

- ✓ Ο κύριος φόρος για τα δικαιώματα επί των κτισμάτων, εκτός των ειδικών κτιρίων, ισούται με το γινόμενο της επιφάνειας, του βασικού φόρου, του συντελεστή παλαιότητας κτίσματος, του συντελεστή ορόφου ή μονοκατοικίας, του συντελεστή πρόσοψης, του συντελεστή βοηθητικών χώρων και του συντελεστή ημιτελούς κτίσματος:

$$\text{Φόρος} = \text{Επιφάνεια κτίσματος (μ}^2\text{)} \times \text{ΒΦ} \times \text{ΣΠΚ} \times \text{ΣΟή ΣΜ} \times \text{ΣΠ} \times \text{ΣΒΧ}$$
(όπου εφαρμόζεται) $\times$ ΣΗΚ(όπου εφαρμόζεται)
- ✓ Ο κύριος φόρος για τα ειδικά κτίρια της, ο κύριος φόρος ισούται με το γινόμενο της επιφάνειας, του βασικού φόρου, του συντελεστή ειδικών κτιρίων, του συντελεστή παλαιότητας κτίσματος, του συντελεστή απομείωσης επιφάνειας, του συντελεστή βοηθητικών χώρων και του συντελεστή ημιτελούς κτίσματος, κατά περίπτωση, ως εξής:

$$\text{Φόρος} = \text{Επιφάνεια κτίσματος (μ}^2\text{)} \times \text{ΒΦ} \times \text{ΣΕΚ} \times \text{ΣΠΚ} \times \text{ΣΑΕ} \times \text{ΣΒΧ}$$
(όπου εφαρμόζεται) $\times$ ΣΗΚ(όπου εφαρμόζεται)

Ο υπολογισμός κύριου φόρου οικοπέδων και γηπέδων διαφοροποιείται από το τρόπο υπολογισμού κύριου φόρου των κτισμάτων. Το οικόπεδο εντάσσεται σε φορολογική ζώνη και ο συντελεστής φόρου προσδιορίζεται με βάση τη μοναδιαία αξία του οικοπέδου, σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 5.15: Κλίμακα Φορολογικής Ζώνης οικοπέδων – γηπέδων

Τιμή Ζώνης (€/μ ²)	Φ.Ζ.	Κύριος Φόρος (Κ.Φ.) (€/μ ²) (Νόμος 4389/2016)
0,01-2,00	1	0,003
2,01-4,00	2	0,006
4,01-6,00	3	0,010
6,01-10,00	4	0,015
10,01-14,00	5	0,023
14,01-20,00	6	0,030
20,01-50,00	7	0,060
50,01-75,00	8	0,120
75,01-100,00	9	0,150
100,01-150,00	10	0,200
150,01-200,00	11	0,300

200,01-300,00	12	0,450
300,01-400,00	13	0,600
400,01-500,00	14	0,800
500,01-600,00	15	1,000
600,01-700,00	16	1,300
700,01-800,00	17	1,500
800,01-900,00	18	1,700
900,01-1.000,00	19	1,900
1.000,01-1.500,00	20	2,500
1.500,01-2.000,00	21	3,000
2.000,01-3.000,00	22	4,000
3.000,01-4.000,00	23	6,000
4.000,01-5.000,00	24	7,500
5.000,01	25	9,000

Πηγή :N.4223/13

Συγκεκριμένα ο κύριος φόρος ισούται με το γινόμενο της επιφάνειας του γηπέδου, του βασικού συντελεστή φορολογίας, του συντελεστή θέσης, του συντελεστή χρήσης, του συντελεστή άρδευσης, του συντελεστή απαλλοτρίωσης και του συντελεστή κατοικίας, όπως προβλέπεται, ως εξής:
 $\text{Φόρος} = \text{Επιφάνεια γηπέδου (μ}^2\text{)} \times \text{ΒΣΦ} \times \text{ΣΘ} \times \text{ΣΧ} \times \text{ΣΑρ} \times \text{ΣΑπ (όπου εφαρμόζεται)} \times \text{ΣΚ(όπου εφαρμόζεται)}.$

5.2.5 Συμπληρωματικός Φόρος ΕΝΦΙΑ

Τέλος επιβάλλεται συμπληρωματικός φόρος για την κατοχή ακίνητης περιουσίας που εξαρτάται από την αξία της περιουσίας που κατέχει ο φορολογούμενος. Ο συγκεκριμένος φόρος είναι προοδευτικός και υπολογίζεται ως εξής:

Πίνακας 5.16: Κλίμακα Συμπληρωματικού ΕΝΦΙΑ

ΚΛΙΜΑΚΙΟ €	Συντελεστής
0,01-300.000	0,0%
300.000,01-400.000	0,1%
400.000,01-500.000	0,2%
500.000,01-600.000	0,3%
600.000,01-700.000	0,6%
700.000,01-800.000	0,7%
800.000,01-900.000	0,8%
900.000,01-1.000.000	0,9%
Υπερβάλλον	1,0%

Πηγή :N.4223/13

5.3 Το φορολογικό Σύστημα υπό τον Ν.4387/16

Στις 12 Μαΐου του 2016 δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Ν.4387/16 που εκτός των άλλων ρυθμίσεων περιελάμβανε και αλλαγές στην φορολογία.

5.3.1 Τροποποιήσεις στην φορολογία εισοδήματος

Το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις υποβάλλεται σε φόρο, σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Πίνακας 5.17: Κλίμακα Φυσικών Προσώπων, Ν.4387/16

Εισόδημα	Συντελεστής
0-20.000	22%
20.001-30.000	29%
30.001-40.000	37%
40.001-	45%

Πηγή: Ν.4387/16

Ο φόρος που προκύπτει μειώνεται κατά το ποσό των χιλίων εννιακοσίων (1.900) ευρώ για το φορολογούμενο χωρίς εξαρτώμενα τέκνα, όταν το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις δεν υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ. Η μείωση του φόρου ανέρχεται σε χίλια εννιακόσια πενήντα (1.950) ευρώ για το φορολογούμενο ένα (1) εξαρτώμενο τέκνο, σε δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ για δύο (2) εξαρτώμενα τέκνα και σε δύο χιλιάδες εκατό (2.100) ευρώ για τρία (3) εξαρτώμενα τέκνα και άνω. Εάν το ποσό του φόρου είναι μικρότερο των ποσών αυτών, η μείωση του φόρου περιορίζεται στο ποσό του αναλογούντος φόρου.

Για φορολογητέο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις, το οποίο υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ, το ποσό της μείωσης μειώνεται κατά δέκα (10) ευρώ ανά χίλια (1.000) ευρώ του φορολογητέου εισοδήματος από μισθούς και συντάξεις.

Αλλαγές υπήρξαν και στα εισοδήματα από επιχειρηματική δραστηριότητα. Οι νέοι συντελεστές υπολογισμού φόρου είναι οι κάτωθι:

Πίνακας 5.18: Κλίμακα Επιχειρηματικής Δραστηριότητας, Ν.4387/16

Εισόδημα	Συντελεστής
0-20.000	22%
20.001-30.000	29%
30.001-40.000	37%
40.001-	45%

Πηγή: Ν.4387/16

Επίσης, όλα τα νομικά πρόσωπα ή οντότητες με διπλογραφικό λογιστικό σύστημα φορολογούνται με 29% καθώς και τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα, σωματεία και ιδρύματα ανεξαρτήτως από το αν τηρούν απλογραφικό ή διπλογραφικό λογιστικό σύστημα.

5.3.2 Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης

Αλλαγές έγιναν και στον τρόπο υπολογισμού της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης. Συγκεκριμένα οι συντελεστές έχουν ως εξής:

Πίνακας 5.19: Κλίμακα Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης, Ν.4387/16

Εισόδημα	Συντελεστής
0-12.0000	0%
12.001-20.000	2,2%
20.001-30.000	5,00%
30.001-40.000	6,5%
40.001-65.000	7,5%
65.001-220.000	9,00%
220.001-	10,00%

Πηγή: Ν.4387/16

5.3.3 Εισόδημα από ακίνητη περιουσία

Το εισόδημα από ακίνητη περιουσία φορολογείται αυτοτελώς, σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Πίνακας 5.20: Κλίμακα Εισοδήματος από κεφάλαιο, Ν.4387/16

Εισόδημα από ακίνητη περιουσία	Συντελεστής
0-12.000	15%
12.001-35.000	35%
35.001-	45%

Πηγή: Ν.4387/16

5.3.4 Τροποποιήσεις του Ν.4389/16

Σε συνέχεια του παραπάνω νόμου και με στόχο την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων ψηφίστηκε ο ν.4389/16 που τροποποίησε και επέβαλε νέους φόρους στην καθημερινότητα των πολιτών. Οι περισσότεροι από αυτούς επιβλήθηκαν στην κατανάλωση.

5.3.4.1 Τροποποίηση υπολογισμού του ΕΝΦΙΑ

Ο ΈΝΦΙΑ όπως αναφέραμε και παραπάνω εμφανίστηκε το 2013.Με την τροποποίηση του Ν.4389/16 θα υπολογίζεται με την εξής κλίμακα:

Πίνακας 5.21: Κλίμακα ΕΝΦΙΑ,Ν.4389/16

Τιμή Ζώνης (€/μ2)	Φ.Ζ.	Κύριος Φόρος (Κ.Φ.) (€/μ2) (Νόμος 4389/2016)
0,01-2,00	1	0,0037
2,01-4,00	2	0,0075
4,01-6,00	3	0,0125
6,01-10,00	4	0,0185
10,01-14,00	5	0,0285
14,01-20,00	6	0,0375
20,01-50,00	7	0,0750
50,01-75,00	8	0,1490
75,01-100,00	9	0,1850
100,01-150,00	10	0,2470
150,01-200,00	11	0,3700
200,01-300,00	12	0,5550
300,01-400,00	13	0,7400
400,01-500,00	14	0,9900
500,01-600,00	15	1,2500
600,01-700,00	16	1,6000
700,01-800,00	17	1,8500
800,01-900,00	18	2,0950
900,01-1.000,00	19	2,3500
1.000,01-1.500,00	20	3,1000
1.500,01-2.000,00	21	3,7000
2.000,01-3.000,00	22	4,9500
3.000,01-4.000,00	23	7,4000
4.000,01-5.000,00	24	9,2500
5.000,01	25	11,250

Πηγή: Ν.4389/16

5.3.4.2 Τροποποίηση υπολογισμού συμπληρωματικού ΕΝΦΙΑ

Ενώ ο συμπληρωματικός φόρος διαμορφώνεται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.22: Κλίμακα Συμπληρωματικού ΕΝΦΙΑ, Ν.4389/16

ΚΛΙΜΑΚΙΟ €	Συντελεστής
0,01-200.000	0,0%
200.000,01-250.000	0,1%
250.000,01-300.000	0,15%
300.000,01-400.000	0,3%
400.000,01-500.000	0,5%
500.000,01-600.000	0,6%
600.000,01-700.000	0,8%
700.000,01-8.000.000	0,9%
800.000,01-900.000	1,00%
900.000,01-1.000.000	1,05%
1.000.000,01-2.000.000	1,10%
Υπερβάλλον	1,15%

Πηγή: Ν.4389/16

5.3.4.2 Τροποποίηση ΦΠΑ

Ο κανονικός συντελεστής ΦΠΑ από 23% αυξήθηκε σε 24%, ενώ οι υπόλοιποι συντελεστές δεν δέχθηκαν κάποια αλλαγή.

5.3.4.4 Ρυθμίσεις επί των τυχερών παιγνίων

Για όλα τα τυχερά παίγνια η συμμετοχή του Ελληνικού Δημοσίου στα έσοδα καθορίζεται σε τριάντα πέντε τοις εκατό (35%) επί του μικτού κέρδους που αφορά τα ποσά τα οποία προέρχονται από την εκμετάλλευση της δραστηριότητας του κατόχου της άδειας.

5.3.4.5 Τέλος ταξινόμησης επιβατικών αυτοκινήτων

Σύμφωνα με τον Ν.4387/16, αλλάζει ο τρόπος υπολογισμού των τελών ταξινόμησης επιβατικών αυτοκινήτων, το κριτήριο του κυβισμού των ΙΧ καταργείται και ο υπολογισμός του τέλους γίνεται με βάση α) την αξία λιανικής του κάθε μοντέλου που θα δηλώνει ο κάθε εισαγωγέας στην Υπηρεσία Αξιών του Τελωνείου και β) το ύψος των τιμών των εκπεμπόμενων ρύπων. Οι συντελεστές του τέλους ταξινόμησης ορίζονται ως εξής:

- i. Για αυτοκίνητα με φορολογητέα αξία μέχρι και 14.000 ευρώ, 4%.
- ii. Για αυτοκίνητα με φορολογητέα αξία άνω των 14.000 ευρώ και μέχρι 17.000 ευρώ, 8%.
- iii. Για αυτοκίνητα με φορολογητέα αξία άνω των 17.000 ευρώ και μέχρι 20.000 ευρώ, 16%.
- iv. Για αυτοκίνητα με φορολογητέα αξία άνω των 20.000 ευρώ και μέχρι 25.000 ευρώ, 24%.

- v. Για αυτοκίνητα με φορολογητέα αξία άνω των 25.000 ευρώ, 32%.

Ανάλογα με τον κυλινδρισμό του κινητήρα (κ.ε) ο συντελεστής ορίζεται ως εξής:

- i. Για αυτοκίνητα με κ.ε μέχρι και 50 δεν υπάρχει τέλος.
- ii. Για αυτοκίνητα με κ.ε άνω των 50 ευρώ και μέχρι 500, 5%.
- iii. Για αυτοκίνητα με κ.ε άνω των 501 ευρώ και μέχρι 900ε, 9%.
- iv. Για αυτοκίνητα με κ.ε άνω των 901, 15%.

Αλλαγές υπάρχουν στα επιβατικά αυτοκίνητα των οποίων η εκπεμπόμενη μάζα διοξειδίου του άνθρακα έχει ως εξής:

- i. μικρότερη ή ίση των 100 γρ./χλμ, οι συντελεστές μειώνονται κατά 5%,
- ii. μεγαλύτερη από 120 και μικρότερη ή ίση από 140 γρ./χλμ, οι συντελεστές αυξάνονται κατά 10%,
- iii. μεγαλύτερη από 140 και μικρότερη ή ίση από 160 γρ./χλμ, οι συντελεστές αυξάνονται κατά 20%,
- iv. μεγαλύτερη από 160 και μικρότερη ή ίση από 180 γρ./χλμ, οι συντελεστές αυξάνονται κατά 30%,
- v. μεγαλύτερη από 180 και μικρότερη ή ίση από 200 γρ./χλμ, οι συντελεστές αυξάνονται κατά 40%,
- vi. μεγαλύτερη από 200 και μικρότερη ή ίση από 250 γρ./χλμ, οι συντελεστές αυξάνονται κατά 60%,
- vii. μεγαλύτερη από 250 γρ./χλμ οι συντελεστές αυξάνονται κατά 100%.

Όσο αναφορά τα υβριδικά αυτοκίνητα απαλλάσσονται κατά 50% ,ενώ τα ηλεκτρονικά απαλλάσσονται πλήρως.

5.3.4.6 Τροποποιήσεις τελών στα τσιγάρα

Τροποποιήσεις υπήρξαν και στην φορολογία των τσιγάρων και στα προϊόντα που εξομοιώνονται με αυτά .Έτσι ο ειδικός φόρος κατανάλωσης μετατρέπεται σε :

- i. σε ένα πάγιο φόρο, ο οποίος επιβάλλεται ανά μονάδα προϊόντος, το ποσό του οποίου είναι 82,50 ευρώ ανά χίλια (1.000) τεμάχια τσιγάρων (1 φορολογική μονάδα) και είναι το ίδιο για όλες τις κατηγορίες τσιγάρων,
- ii. σε έναν αναλογικό φόρο, ο συντελεστής του οποίου είναι 26% και υπολογίζεται στην τιμή λιανικής πώλησης χιλίων (1.000) τεμαχίων τσιγάρων (1 φορολογική μονάδα) και είναι ο ίδιος για όλες τις κατηγορίες τσιγάρων.

Επισημαίνεται ότι το συνολικό ποσό του ειδικού φόρου κατανάλωσης που υπολογίζεται σύμφωνα με τις ανωτέρω περιπτώσεις i και ii δεν μπορεί να είναι κατώτερο των 117,50 ευρώ ανά χίλια (1.000) τεμάχια τσιγάρων (1 φορολογική μονάδα).

Στο λεπτοκομμένο καπνό, ο οποίος προορίζεται για την κατασκευή χειροποίητων τσιγάρων, ο συντελεστής του ειδικού φόρου κατανάλωσης προσδιορίζεται στα 170 ευρώ ανά χιλιόγραμμο καθαρού βάρους.

5.3.4.7 Τέλος στο αλκοόλ

Αλλαγές υπήρξαν και στον τρόπο φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών. Συγκεκριμένα:

- I. Για την αιθυλική αλκοόλη καταργείται ο μειωμένος κατά 50% συντελεστής Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.) έναντι του ισχύοντος κανονικού συντελεστή που εφαρμόζεται στην περιοχή Δωδεκανήσου για την αιθυλική αλκοόλη που περιέχεται στα αλκοολούχα ποτά ή άλλα αλκοολούχα προϊόντα, τα οποία αποκτώνται από τα άλλα Κράτη Μέλη της Κοινότητας, αποστέλλονται από φορολογική αποθήκη της λοιπής Ελλάδος ή εισάγονται στην περιοχή αυτή από τρίτες χώρες
- II. Για την μπύρα ο συντελεστής Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) της μπύρας αυξάνεται από δύο ευρώ και εξήντα λεπτά (2,60€) σε πέντε ευρώ (5€) ανά βαθμό PLATO κατά όγκο και εκατόλιτρο μπύρας και προβλέπεται αντίστοιχη αύξηση του μειωμένου κατά 50% συντελεστή Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) της μπύρας έναντι του ισχύοντος κανονικού συντελεστή για τη μπύρα που παράγεται στη χώρα μας ή στα άλλα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης από ανεξάρτητα μικρά ζυθοποιεία, εφόσον η παραγωγή τους δεν υπερβαίνει τα 200.000 εκατόλιτρα μπύρας.

5.3.4.8 Τέλος στα Ενεργειακά Προϊόντα

Ακόμη μία αύξηση των συντελεστών Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης επιβλήθηκε στα Ενεργειακά Προϊόντα. Οι συντελεστές κατά είδος έχουν ως εξής:

Πίνακας 5.23: Φορολογικός Συντελεστής Ενεργειακών Προϊόντων

Είδος προϊόντος	Ποσό Φόρου σε €	Μονάδα Επιβολής
Βενζίνη χωρίς μόλυβδο	700	1.000 λίτρα
Πετρέλαιο εσωτερικής καύσης (DIESEL) που χρησιμοποιείται ως καύσιμο κινητήρων	410	1.000 λίτρα
φωτιστικό πετρέλαιο (κηροζίνη), που χρησιμοποιείται ως καύσιμο κινητήρω	410	1.000 λίτρα
Υγραέρια (LPG) που χρησιμοποιούνται ως καύσιμα κινητήρων	430	1.000 χιλιόγραμμα
Βιοντήζελ από μεθυλεστέρες λιπαρών οξέων	410	1.000 λίτρα

Πηγή: Ν.4387/16

Οι συντελεστές του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης του πετρελαίου εσωτερικής καύσης (DIESEL) και του φωτιστικού πετρελαίου (κηροζίνη), τα οποία χρησιμοποιούνται ως καύσιμα θέρμανσης για τη χρονική περίοδο από τη 15η Οκτωβρίου μέχρι και την 30η Απριλίου, αυξάνονται από 230 σε 280 ευρώ ανά 1000 λίτρα.

5.3.4.9 Τέλος Διαμονής

Ο Φόρος Διαμονής είναι ένας νέος φόρος ο οποίος επιβάλετε ημερήσια χρήση του δωματίου, σουίτας, διαμερίσματος ή ενιαίας κατοικίας, και υπολογίζεται ως εξής:

- Σε ξενοδοχειακά καταλύματα:
 - 1-2 αστεριών 0,50€
 - 3 αστέρια 1,50€
 - 4 αστεριών 3,00€
 - 5 αστεριών 4,00€
- Σε ενοικιαζόμενα επιπλωμένα δωμάτια- διαμερίσματα:
 - 1-2 κλειδιά 0,25€
 - 3 κλειδιών 0,50€
 - 4 κλειδιά 1,00€

5.3.4.10 Τέλος στη συνδρομητική τηλεόραση

Οι πολίτες που είναι συνδρομητές επιχείρησης παροχής υπηρεσιών συνδρομητική τηλεόρασης καλούνται να πληρώσουν ακόμη ένα νέο φόρο.

Το τέλος αυτό επιβάλλεται επί κάθε μηνιαίου λογαριασμού κάθε σύνδεσης σε συνδρομητική τηλεόραση και υπολογίζεται ως ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) επί του συνολικού μηνιαίου λογαριασμού, περιλαμβανομένου και του πάγιου τέλους που εισπράττεται υπέρ της επιχείρησης, προ του φόρου προστιθέμενης αξίας.

5.3.4.11 Τέλος συνδρομητών σταθερής τηλεφωνίας

Επιβάλλεται αναλογικό τέλος υπέρ του Δημοσίου, με την ονομασία «τέλος συνδρομητών σταθερής τηλεφωνίας», το οποίο βαρύνει τους συνδρομητές των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας. Το τέλος αυτό επιβάλλεται επί κάθε μηνιαίου λογαριασμού κάθε σύνδεσης σταθερής τηλεφωνίας με πρόσβαση σε υπηρεσίες φωνής ή/και ευρυζωνικής πρόσβασης (internet) και υπολογίζεται ως ποσοστό πέντε τοις εκατό (5%) επί

του συνολικού μηνιαίου λογαριασμού, περιλαμβανομένου και του πάγιου τέλους που εισπράττεται υπέρ της επιχείρησης, προ του φόρου προστιθέμενης αξίας.

5.3.4.12 Τέλος στον καφέ

Ένας νέος ακόμη φόρος που επιβάλλεται στην καθημερινότητα των πολιτών είναι ο φόρος κατανάλωσης στον καφέ, οι συντελεστές του οποίου ορίζονται ανάλογα με το είδος αυτού ως ακολούθως:

- I. Στον καβουρδισμένο καφέ ο συντελεστής του φόρου κατανάλωσης ορίζεται στα τρία (3) ευρώ ανά κιλό καθαρού βάρους.
- II. Στον μη καβουρδισμένο καφέ ο συντελεστής του φόρου κατανάλωσης ορίζεται στα δύο (2) ευρώ ανά κιλό καθαρού βάρους.
- III. Στον στιγμιαίο καφέ ο συντελεστής του φόρου κατανάλωσης ορίζεται στα τέσσερα (4) ευρώ ανά κιλό καθαρού βάρους.
- IV. Στα παρασκευάσματα με βάση τα εκχυλίσματα, αποστάγματα, ή συμπυκνώματα του καφέ ή με βάση τον καφέ, ο συντελεστής του φόρου κατανάλωσης ορίζεται στα τέσσερα (4) ευρώ ανά κιλό καθαρού βάρους, που περιέχεται στο τελικό προϊόν .

6. Αποτελεσματικότητα (Επιδόσεις) του Φορολογικού Συστήματος

6.1 Κριτήρια αξιολόγησης ενός φορολογικού συστήματος

Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι κατά την διάρκεια της κρίσης οι αρμόδιοι φορείς έκαναν συνεχείς αλλαγές στην φορολογία, με στόχο την καλύτερη λειτουργία του φορολογικού συστήματος. Η αποτελεσματικότητα όμως, ενός φορολογικού συστήματος δεν είναι δεδομένη, καθώς η λειτουργία του θα πρέπει να πληρεί κάποια κριτήρια. Μερικά κριτήρια αξιολόγησης ενός φορολογικού συστήματος είναι:

- ❖ Το μέγεθος των εσόδων του,
- ❖ Η ισότητα και η οικονομική δικαιοσύνη
- ❖ Η απλότητα και η διαφάνεια
- ❖ Η σταθερότητα του
- ❖ Το κόστος ως προς την εφαρμογή του
- ❖ Η συνοχή του
- ❖ Ο βαθμός με τον οποίο μειώνει την οικονομική αποτελεσματικότητα

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο παρακάτω πίνακας του Οργανισμού Έρευνας και Ανάλυσης, όπου τα παραπάνω κριτήρια χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες και αυτές σε υποκατηγορίες.

Πίνακας 6.1: Κριτήρια αξιολόγησης ενός φορολογικού συστήματος

Κριτήριο	Βασικές επιδράσεις ή επιδιώξεις
Οικονομική αποτελεσματικότητα(efficiency)	Απώλεια παραγωγής και ευημερίας “Υπερβάλλον βάρος” • Κίνητρο και ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα • Κίνητρα για αποταμίευση και επένδυση • Ανάληψη κινδύνων και καινοτομία από άτομα και επιχειρήσεις
Οικονομική Δικαιοσύνη και ισότητα(equity)	Θεωρία της φοροδοτικής ικανότητας • Οριζόντια ισότητα (οι ίσοι αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο) • Κάθετη ισότητα(άτομα με μεγαλύτερα εισοδήματα πληρώνουν περισσότερα) • Αναδιανομή εισοδήματος για μείωση ανισοτήτων (προοδευτικότητα)
Απλότητα και Διαφάνεια	• Σαφής ορισμός της φορολογικής βάσης • Βεβαιότητα για το ποσό του φόρου για κάθε φορολογητέο αντικείμενο • Διαφάνεια(π.χ για να είναι δικαιολογημένες παραχωρήσεις σε ομάδες συμφερόντων) • Δημοκρατικός έλεγχος και ενημέρωση πολιτών
	• Ελαχιστοποίηση κόστους διαχείρισης του

Διοικητικό κόστος και κόστος συμμόρφωσης	φορολογικού συστήματος (παρακολούθηση ,επιβολή) • Έλαχιστοποίηση ιδιωτικού κόστους συμμόρφωσης των φορολογούμενων
Ευελιξία και σταθερότητα	• Ευελιξία στο πλαίσιο της μακροοικονομικής διαχείρισης • Ευελιξία στο πλαίσιο διαφορετικών πολιτικών ιδεολογιών • Προβλεψιμότητα ώστε να είναι εφικτή η λήψη αποφάσεων από τουε φορολογούμενους

Πηγή: Διανέοσις (2018)

Εδώ θα τονίσουμε ότι στην ίδια έρευνα αναφέρεται ότι σε καμία από τις παραπάνω ομάδες κριτηρίων αξιολόγησης οι επιδόσεις του εγχώριου συστήματος φορολόγησης εισοδήματος δεν είναι δυνατόν να χαρακτηριστούν ως καλές. Τη χειρότερη βαθμολογία (εξαιρετικά μη ικανοποιητικές επιδόσεις) λαμβάνει το εγχώριο σύστημα ως προς την ευελιξία και τη σταθερότητά του, λόγω των συχνών μεταβολών σε βασικές του παραμέτρους. Οριακά καλύτερες αλλά και πάλι μη ικανοποιητικές είναι οι επιδόσεις του εγχώριου συστήματος φορολογίας ως προς την οικονομική αποτελεσματικότητα και τη δικαιοσύνη. Τέλος, επισημαίνεται η πρόοδος, αλλά και τα σημαντικά περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης ως προς την απλότητα του φορολογικού συστήματος και το κόστος συμμόρφωσης των φορολογουμένων. (Διανέοσις,2018).

Στην παρούσα εργασία θα σχολιάσουμε την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος μέσω των εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού και αυτό της σταθερότητας του συστήματος.

6.2 Έσοδα Τακτικού προϋπολογισμού

Ο τακτικός προϋπολογισμός περιλαμβάνει τα τακτικά έσοδα και τις τακτικές δαπάνες μία χώρας,επομένως τα έσοδα τακτικού προϋπολογισμού αφορά τις τακτικές πηγές εσόδων. Όπως προαναφέραμε και στο κεφάλαιο 2 η κυριότερη πηγή εσόδων ενός Κράτους είναι τα φορολογικά έσοδα.Παρακάτω παρουσιάζονται τα μεγέθη των εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού για τα έτη 2007-2016.

Πίνακας 6.2: Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού

Σε δις εκατ. ευρώ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Άμεσοι Φόροι	19,8	20,09	21,4	20,2	20,3	21,1	20,1	20,5	19,8	21,8
<i>1. Φόρος Εισοδήματος</i>	16,1	16,7	16,6	41,3	12,9	13,3	11,5	12,2	12,1	13,4
Φυσικών Προσώπων	10,2	10,8	10,8	9,4	8,3	10	8	7,8	7,8	8,2

Νομικών Προσώπων	4,7	4,2	3,8	3,1	2,8	1,7	1,7	2,7	2,9	4
Ειδικές Κατηγορίες φόρων εισοδήματος	1,3	1,6	1,9	1,7	1,9	1,6	1,8	1,7	1,4	1,2
2. Φόροι περιουσίας	0,4	0,5	0,5	0,5	1,2	2,9	3,0	3,5	3,2	3,6
3. Άμεσοι φόροι παρελθόντων ετών	1,7	2,1	2,4	2,9	1,9	1,8	2,8	1,9	1,7	1,8
4. Έκτακτοι και λοιποί φόροι	1,6	1,6	1,9	2,6	4,3	3,1	2,8	2,9	2,8	3,1
Έμμεσοι φόροι	28,6	30,2	28,3	31	28,6	26,1	24,6	23,8	23,8	25,7
1. Δάσμοι και ειδικές εισφορές εισαγωγών – εξαγωγών	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
2. Φόροι Κατανάλωσης στα εισαγόμενα	3,2	3,2	2,2	2,0	1,9	1,4	1,4	1,5	1,6	1,9
ΦΠΑ	2,2	2,4	1,8	1,8	1,8	1,4	1,3	1,4	1,5	1,7
Τέλη ταξινόμησης αυτοκινήτων	0,9	0,8	0,4	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
3. Φόροι κατανάλωσης εγχωρίων	22,2	23,8	23,8	27,2	25,1	21,1	21,5	20,8	20,8	22,2
ΦΠΑ	15,1	15,8	14,8	15,6	15,1	13,6	12,5	12,2	12,1	13,3
Καύσιμα	2,9	3,7	4,4	5,7	4,7	4,5	4,2	4,1	4,2	4,1
Καπνά	2,6	2,5	2,6	2,9	3,0	2,7	2,5	2,4	2,4	2,5
Τέλη κυκλοφορίας	0,8	1	1	1,6	1,1	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
Ειδικά τέλη και εισφορές αυτοκινήτων	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Λοιποί	0,7	0,7	0,9	1,3	1,2	1,1	1,00	0,9	0,9	1,1
4. Φόροι Συναλλαγών	2,2	2,1	1,5	1,1	0,9	0,7	0,8	0,6	0,6	0,5

Μεταβίβαση κεφαλαίων	1,3	1,1	0,8	0,7	0,5	0,4	0,5	0,3	0,3	0,2
Τέλη χαρτοσήμου	0,7	0,7	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
5.Λοιίποι έμμεσοι φόροι	0,6	0,8	0,6	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,9
<u>Σύνολο φορολογικών εσόδων</u>	<u>48,4</u>	<u>51,1</u>	<u>49,7</u>	<u>51,3</u>	<u>49,0</u>	<u>47,2</u>	<u>44,6</u>	<u>44,2</u>	<u>43,5</u>	<u>47,5</u>
<u>Μη φορολογικά έσοδα</u>	<u>3,4</u>	<u>4,2</u>	<u>3,7</u>	<u>4,9</u>	<u>6,5</u>	<u>4,3</u>	<u>6,9</u>	<u>5,8</u>	<u>6,0</u>	<u>5,6</u>
<u>Σύνολο εσόδων τακτικού προϋπολογισμού</u>	<u>51,8</u>	<u>55,3</u>	<u>53,4</u>	<u>56,2</u>	<u>55,4</u>	<u>51,5</u>	<u>51,5</u>	<u>50,0</u>	<u>49,5</u>	<u>53,1</u>

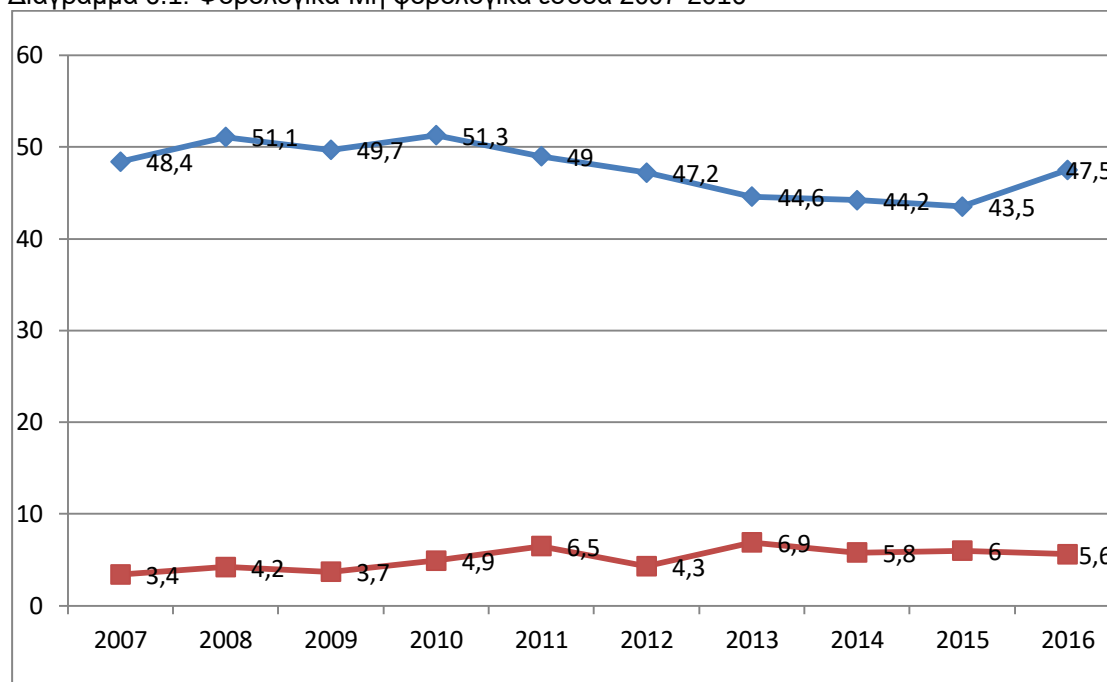
Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδας

Από τον παραπάνω πίνακα , παρατηρούμε ότι για το χρονικό διάστημα 2007-2016 τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού είναι κατά μέσο όρο 52.77€ δισ..Το 2008 τα έσοδα αυξήθηκαν κατά 3,5€ δισ. ενώ την επόμενη χρονιά δέχθηκαν μείωση κατά 1,9€ δισ.Εντύπωση προκαλεί το 2010 το μέγεθος των εσόδων ήταν 56,2€, το μεγαλύτερο από όλα τα έτη,ενώ τα επόμενα πέντε έτη τα έσοδα μειώνονται συνεχώς με αποκορύφωμα το 2015 όπου φτάνουν μόλις τα 49,5€ δισ..Το 2006,όπου είναι και το τελευταίο έτος καταγραφής των δεδομένων μας υπήρχε μία αύξηση της τάξεως των 53,1€ δισ..

6.2.1 Σύγκριση Φορολογικών Εσόδων - Μη φορολογικών Εσόδων

Η σύγκριση μεταξύ των μεγεθών φορολογικών και των μη φορολογικών εσόδων επιβεβαιώνει ότι τα φορολογικά έσοδα αποτελούν την κυρία πηγή εσόδων της χώρας μας.Ο μέσος όρος των φορολογικών εσόδων είναι 47,65€ δισ. ενώ των μη φορολογικών είναι 5,13€ δισ.,καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι η πρώτη κατηγορία αποτελεί το 90,3% των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ενώ η δεύτερη μόλις το 9,7%.

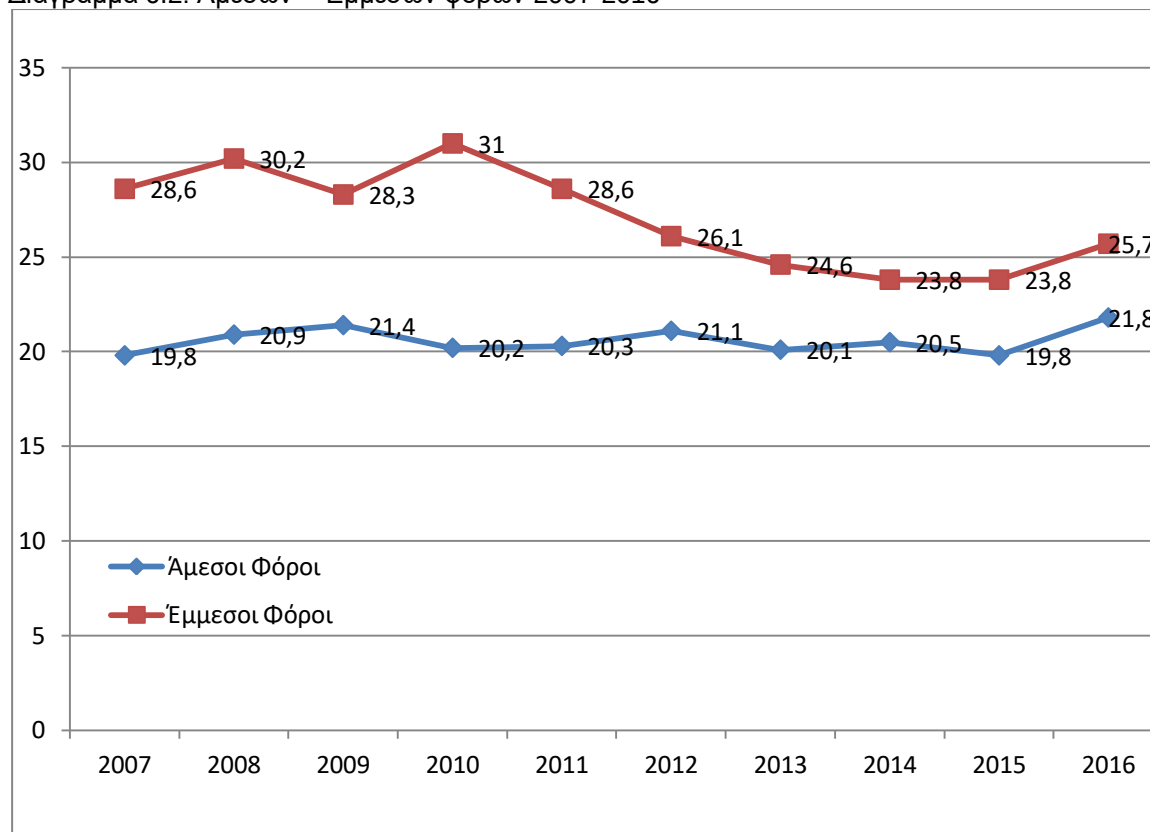
Διάγραμμα 6.1: Φορολογικά-Μη φορολογικά έσοδα 2007-2016

Στο παραπάνω διάγραμμα μπορούμε να διακρίνουμε ότι τα φορολογικά έσοδα δείχνουν μία πτωτική τάση από το 2010 έως 2015, με αποκορύφωμα το 2014 όπου η σχετική τιμή είναι η μικρότερη εν συνέχεια μία άνοδο της τάξεως των 4€ δισ..Επίσης παρατηρούμε ότι τα φορολογικά έσοδα με τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού ακολουθούν παρόμοια πορεία κατά την διάρκεια του χρονικού διαστήματος όπου μελατάμε. Το γεγονός των μειώσεων των φορολογικών εσόδων, με δεδομένο ότι κατά την διάρκεια της μελέτης μας οι φορολογικοί συντελεστές αυξήθηκαν αλλά και ότι νέοι φόροι εμφανίστηκαν στην καθημερινότητα των πολιτών ,όπως το 2011 η Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης και το 2013 ο ΕΝΦΙΑ, δημιουργεί προβληματισμούς και μας παραπέμπει στα κριτήρια αξιολόγησης του φορολογικού συστήματος .

6.2.2 Σύγκριση άμεσων- έμμεσων φόρων

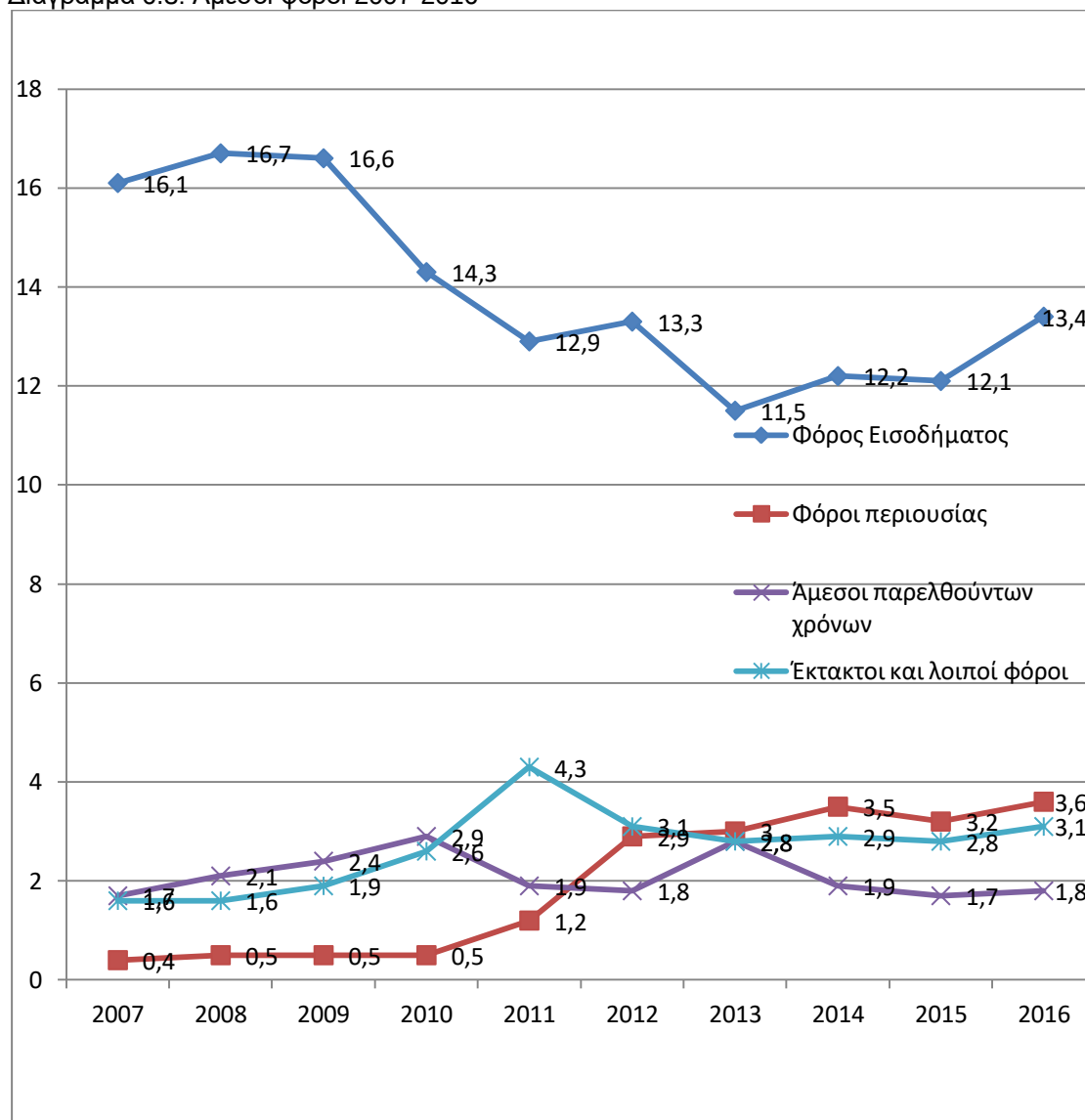
Διάγραμμα 6.2: Άμεσων – Έμμεσων φόρων 2007-2016

Από την σύγκριση των έμμεσων και άμεσων φόρων παρατηρούμε ότι τα έσοδα από των πρώτων είναι μεγαλύτερα από αυτά των δευτέρων, σε όλη τη χρονική διάρκεια των δεδομένων μας. Συγκεκριμένα ο μέσος όρος της χρονικής περιόδου 2007-2016 των άμεσων και έμμεσων φόρων είναι 20.58 € και 27.07€ δισ. αντίστοιχα, οπότε η πρώτη κατηγορία αποτελεί το 56,8% ενώ η δεύτερη το 43,2% των συνολικών φορολογικών εσόδων. Αναλυτικότερα στους έμμεσους φόρους παρατηρούμε μία ραγδαία πτώση των εσόδων την περίοδο 2010-2015 με την μεγαλύτερη διαφορά να φτάνει στα 7,2€ δισ.. Στα έσοδα των άμεσων φόρων παρατηρούμε συνεχείς αυξομειώσεις, με τις αντίστοιχες διαφορές να είναι μικρές, με την μεγαλύτερη να φτάνει στα 2€ δισ.. Η διαφορά μεταξύ τους κυμαίνεται στα 6.49€ δισ. κατά μέσο όρο. Αυτό βέβαια επιβεβαιώνει τα πλεονεκτήματα των έμμεσων φόρων, όπως προαναφέραμε και στο κεφάλαιο 2, που είναι ευκολότερη η είσπραξη και αποτελεσματικότερη απόδοση. Πρέπει να σημειωθεί ότι το 2015 και οι δύο κατηγορίες των φόρων παρουσιάζουν τα μικρότερα μεγέθη.

6.2.3 Σύγκριση Άμεσων φόρων

Διάγραμμα 6.3: Άμεσοι φόροι 2007-2016

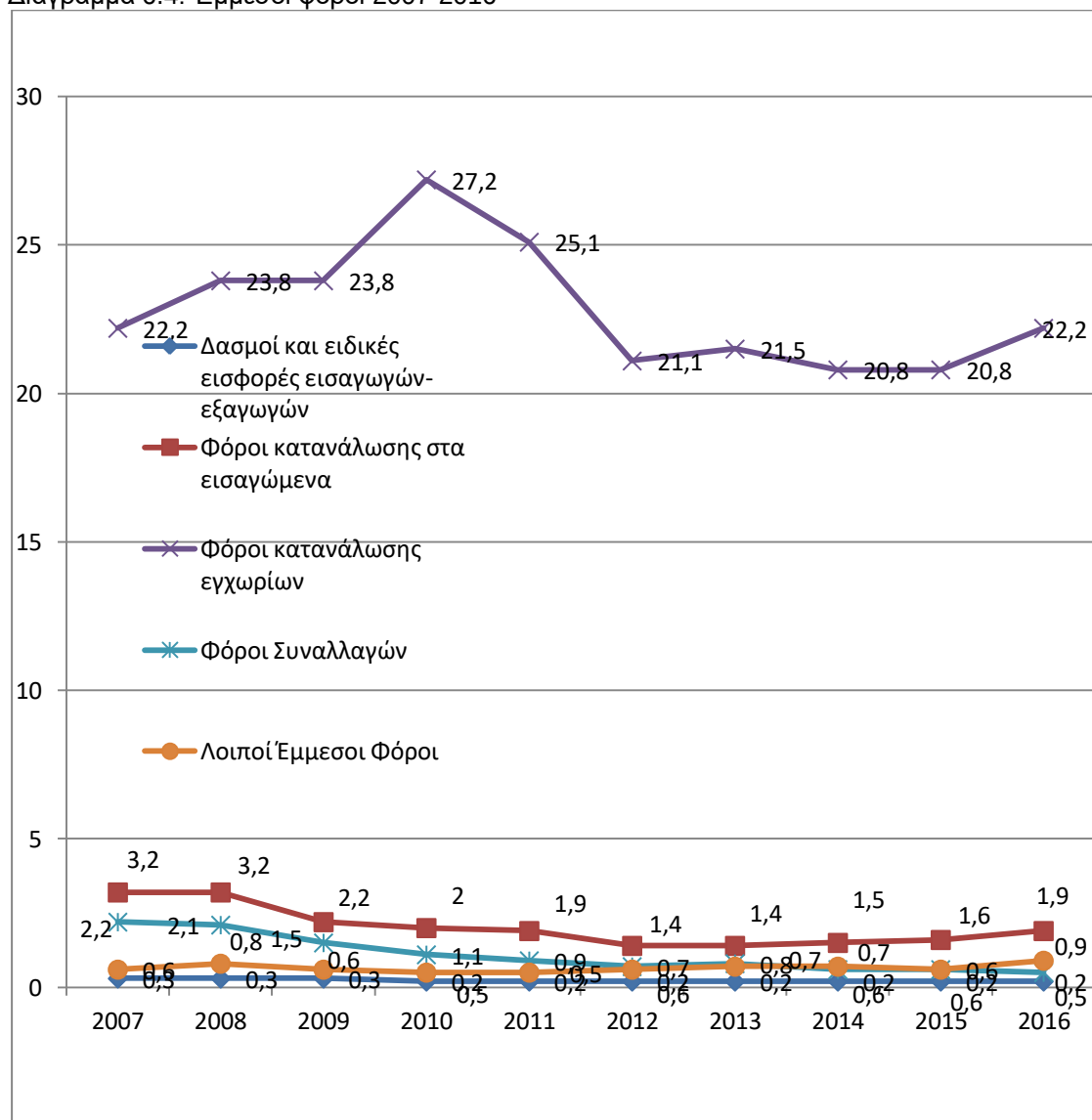

Από το παραπάνω διάγραμμα αλλά και από την σύγκριση των μεγεθών των άμεσων φόρων , γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι ο φόρος εισοδήματος αποτελεί την κυριότερη πηγή εσόδων της συγκεκριμένης κατηγορίας. Συγκεκριμένα αποτελούν το 68% των άμεσων φόρων, με τα περισσότερα έσοδα να τα παρουσιάζουν το 2008 με 16,7€ δισ. ενώ αντίθετα το μικρότερο ποσό να εμφανίζεται το 2013. Όσο αφορά τις άλλες τρεις κατηγορίες οι φόροι περιουσίας αποτελούν 9,2% των συνολικών άμεσων φόρων και παρουσιάζουν σημαντική αύξηση από το 2011 και έπειτα. Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι το 2007 οι φόροι περιουσίας ήταν μόλις 0,4€ δισ. ενώ το 2016 όπου αποτελεί και το τελευταίο έτος καταγραφής των δεδομένων μας έφτασαν τα 3,6€ δισ..Οι άμεσοι παρελθόντων χρόνων και οι έκτακτοι

αποτελούν το 10,2% και 12,6% αντίστοιχα και παρουσιάζουν αυξομειώσεις στα μεγέθη τους.

6.2.4 Σύγκριση Έμμεσων φόρων

Διάγραμμα 6.4: Έμμεσοι φόροι 2007-2016

Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι οι φόροι κατανάλωσης στα εγχώρια είναι η κυρίαρχη κατηγορία στους έμμεσους φόρους. Αποτελούν σχεδόν το 84,4% και όπως παρατηρούμε παραπάνω έχει συχνές αυξομειώσεις όλη την διάρκεια της καταγραφής των δεδομένων, με το μεγαλύτερο ποσό να το παρουσιάζει το 2010. Οι υπόλοιπες κατηγορίες έχουν και αυτές αυξομειώσεις στα μεγέθη τους. Οι φόροι κατανάλωσης στα εισαγόμενα, οι φόροι συναλλαγών, οι λοιποί έμμεσοι φόροι, οι δασμοί και ειδικές εισφορές εισαγωγών –εξαγωγών αποτελούν το 8,4%, 4%, 2,4%, 0,8% αντίστοιχα.

6.3 Η σταθερότητα του φορολογικού συστήματος

Η σταθερότητα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια για την αποτελεσματικότητα ενός φορολογικού συστήματος. Οι συνεχείς αλλαγές και τροποποιήσεις στον τρόπο φορολόγησης των φορολογούμενων αλλά και των επιχειρήσεων επηρεάζει αρνητικά την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Συγκεκριμένα η φορολογική σταθερότητα αποτελεί βασικό ζητούμενο καθώς επιτρέπει τον ασφαλή και μακροχρόνιο σχεδιασμό. Η φορολογική αβεβαιότητα, λοιπόν, έχει καθοριστικό ρόλο στην επιλογή των επενδυτών να αποχωρούν και τις μεγάλες εταιρίες να μεταφέρουν την έδρα τους στο εξωτερικό. Η κατάσταση αυτή βέβαια οδηγεί την διόγκωση της φοροδιαφυγής και τον περιορισμό της φορολογικής συμμόρφωσης και έχει ως αποτέλεσμα την μείωση των εσόδων του προϋπολογισμού. Ενδιαφέρων αποτελεί ο παρακάτω πίνακας όπου αναφέρει τις αλλαγές που έγιναν σε φορολογικά θέματα μετά τον Ν.4223/13, όπου όπως αναφέραμε και στο κεφάλαιο 4, οι αλλαγές που έφερε ο συγκεκριμένος νόμος ήταν σαρωτικές αφού εισήγαγε εκ νέου ένα νέο σύστημα φορολογίας.

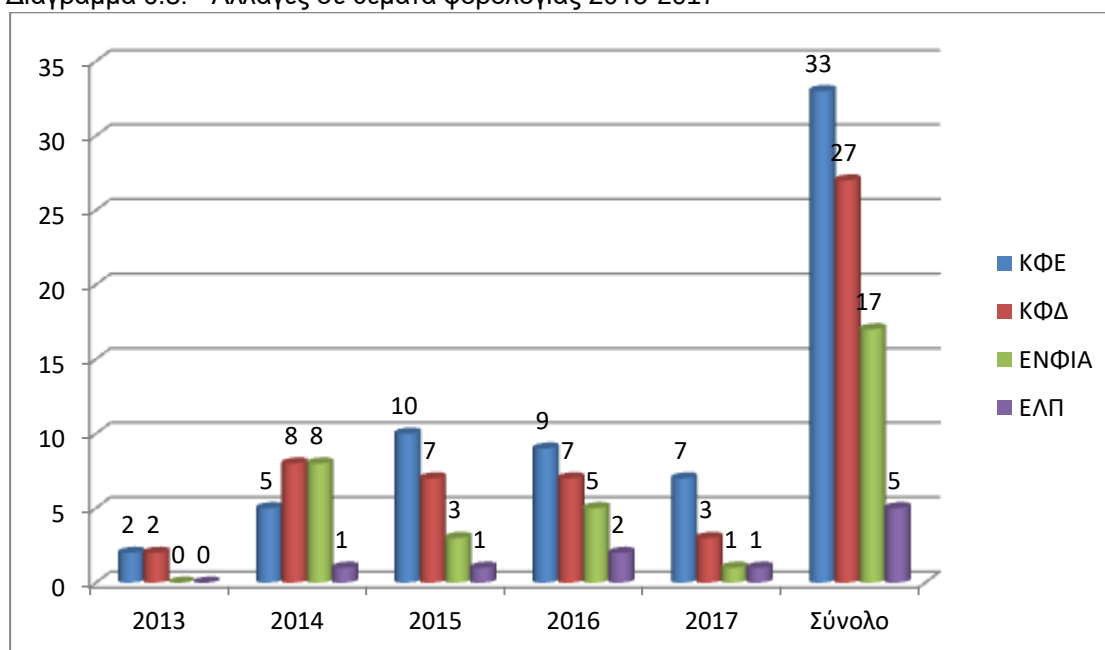
Πίνακας 6.3: Συχνότητα αλλαγών σε Θέματα Φορολογίας 2013-2017

	Έτος	Κ.Φ.Ε(Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος)	Κ.Φ.Δ(Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας)	ΕΝΦΙΑ	ΕΛΠ(Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα)
Οι 82 νόμοι που άλλαξαν το φορολογικό πλαίσιο σε διάστημα 50 μηνών	2013	2	2	-	-
	2014	5	8	8	1
	2015	10	7	3	1
	2016	9	7	5	2
	2017	7	3	1	1
	Σύνολο	33	27	17	5
	Συχνότητα Αλλαγών	Ανά 1,5 μήνες	Ανά 1 μήνα και 25 ημέρες	Ανά 2 μήνες και 20 ημέρες	Από 6 μήνες και 24 ημέρες

Πηγή: <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1294750/forologiki-astatheia-me-106-nomous>

Ένα φορολογικό σύστημα όπου εφαρμόζει 82 νόμους σε χρονικό διάστημα μόλις αυτών των 50 μηνών, μόνο σταθερό δεν μπορεί να χαρακτηριστεί. Συγκεκριμένα συχνότητα αλλαγών του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε) ανέρχεται σε 1,5 μήνες, του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας σε 1,20 μήνες, του ΕΝΦΙΑ σε 2,20 μήνες ενώ των Ελληνικών Λογιστικών Πρότυπων σε 6,24 μήνες.

Διάγραμμα 6.5: - Αλλαγές σε θέματα φορολογίας 2013-2017

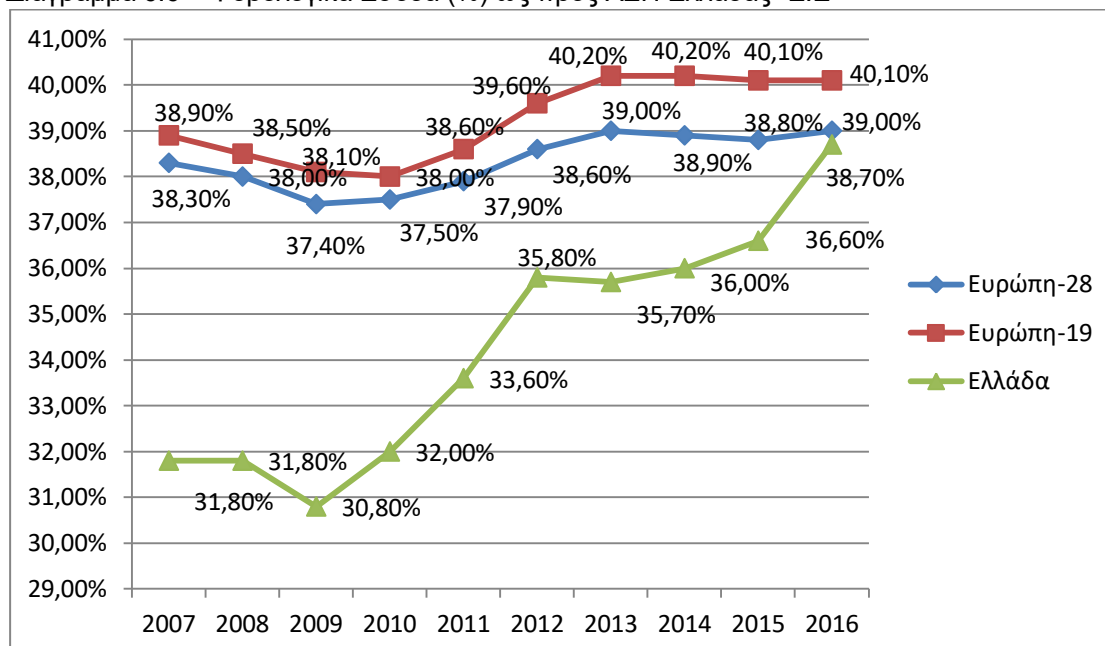
Το παραπάνω διάγραμμα μας βοηθάει να καταλάβουμε την ανάγκη που είχαν οι αρμόδιες αρχές να επιφέρουν συνεχείς αλλαγές σε θέματα φορολογίας. Παράδειγμα αποτελεί ο ΕΝΦΙΑ όπου μετά την ψήφισή του το 2013 οι αλλαγές που δέχτηκε ήταν συνεχείς, συγκεκριμένα δέχτηκε συνολικά 17 μεταρρυθμίσεις. Επίσης βλέπουμε ότι οι αυξομειώσεις των αλλαγών στους νόμους ήταν συνεχείς.

6.4 Το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας σε σύγκριση με αυτό της Ε.Ε

6.4.1 Σύγκριση Φορολογικών Εσόδων Ελλάδας-Ε.Ε

Έπειτα από την παραπάνω ανάλυση του φορολογικού συστήματος ως προς τα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού αλλά και την γενικότερη ανάλυση των φορολογικών εσόδων, θα δούμε παρακάτω και την σύγκριση των εσόδων αλλά και των φόρων του Ελληνικού φορολογικού συστήματος με αυτό των χωρών της Ε.Ε

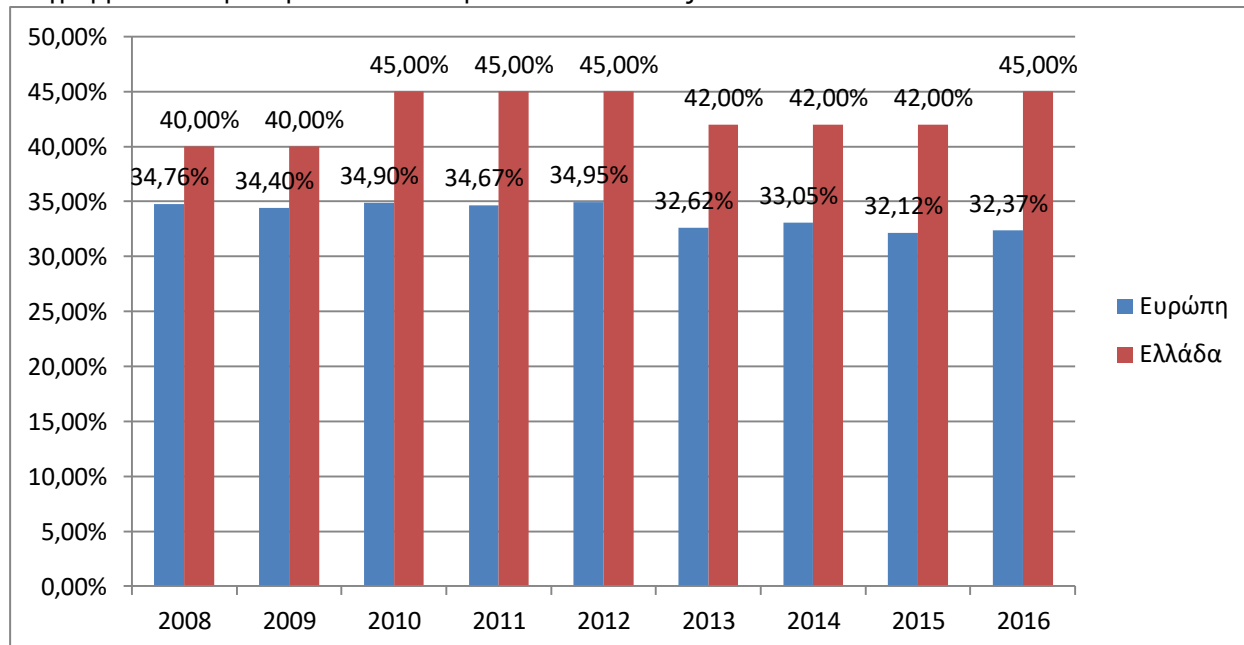
Διάγραμμα 6.6 – Φορολογικά Εσόδα (%) ως προς ΑΕΠ Ελλάδα- Ε.Ε

Στο παραπάνω διάγραμμα βλέπουμε την σύγκριση μεταξύ των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ μεταξύ της Ελλάδας και της Ευρώπης των 28 χωρών αλλά και της Ευρωζώνης. Παρατηρούμε ότι τα ποσοστά της χώρας μας είναι συνεχώς μικρότερα από τα αντίστοιχα της Ευρώπης. Συγκεκριμένα το 2008 τα έσοδα αποτελούν το 31,80% του ΑΕΠ, ενώ στο επόμενο έτος μειώνονται κατά 1%, στη συνέχεια υπάρχει μία σημαντική αύξηση, με αποτέλεσμα το επίπεδο του ποσοστού να φτάνει το 35,80% το 2012. Στη συνέχεια ακολουθεί μια μικρή πτώση, ενώ έπειτα ακολουθεί ανοδική πορεία με το μεγαλύτερο ποσό να σημειώνεται το 2016 και να φτάνει το 38,70%. Τα αντίστοιχα ποσά της Ε.Ε και της Ευρωζώνης ακολουθούν σχεδόν την ίδια πορεία η οποία σημειώνει πτώση από το 2007 έως το 2010, ενώ στην συνέχεια τα ποσοστά αυξάνονται. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι αποδόσεις της Ευρωζώνης είναι καλύτερες σε σχέση με της Ε.Ε. Η πορεία των εσόδων της Ελλάδος μπορεί να φαίνεται ενθαρρυντική καθώς η αύξηση από το 2007 έως το 2016 είναι σχεδόν συνεχής, αλλά αν αναλογιστεί κανείς ότι κατά την διάρκεια της μελέτης είναι μικρότερη από την Ε.Ε και ότι τα ποσά αντιστοιχούν σε ποσοστά του ΑΕΠ, δηλαδή αύξηση του ποσοστού των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν συνεπάγεται και σίγουρη αύξηση των εν λόγω εσόδων, τότε μάλλον προβληματική εμφανίζεται παρά ενθαρρυντική.

6.4.2 Ατομικό εισόδημα Ελλάδας – Ε.Ε

Διάγραμμα 6.7: Φορολογία Φυσικών Προσώπων Ελλάδας – Ε.Ε

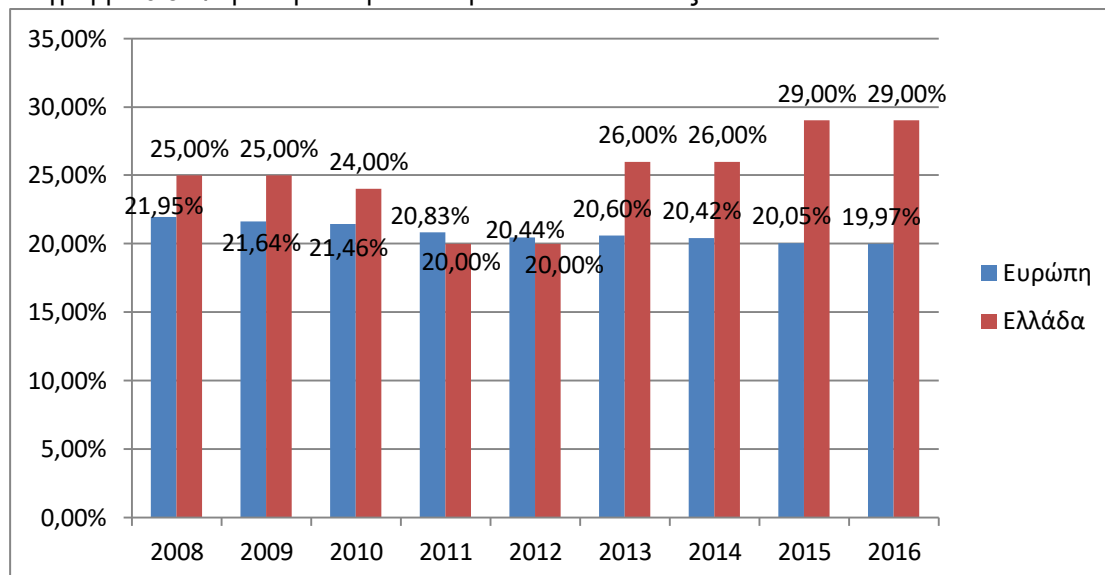

Πηγή: <https://home.kpmg.gr/el/home/services/tax.html>

Από την σύγκριση της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων παρατηρούμε ότι η Ελλάδα κατέχει την πρωτιά στους συντελεστές φορολογίας στην συγκεκριμένη κατηγορία, και αυτό γιατί η διαφορά της χώρας μας με το μέσο όρο της Ε.Ε είναι 9,13% μονάδες, κατά μέσο όρο. Όπως τονίσαμε και στα παραπάνω κεφάλαια οι συνεχείς αλλαγές στην φορολογική πολιτική της χώρας μας επέφεραν και αυξήσεις στους συντελεστές φορολογίας φυσικών προσώπων, με συνέπεια να υπάρχει τεράστια διαφορά με των αντίστοιχων συντελεστών της Ε.Ε, δημιουργώντας έτσι αίσθημα δυσαρέσκειας αλλά και αδικίας στους πολίτες. Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι τα ποσοστά της χώρας μας είναι συνεχώς πάνω ή ίσα του 40% ενώ της Ε.Ε δεν ξεπερνούν το 35%.

6.4.3 Εταιρικός Φόρος Ελλάδας – Ε.Ε

Διάγραμμα 6.8: Φορολογία Νομικών Προσώπων Ελλάδας – Ε.Ε

Πηγή: <https://home.kpmg/gr/el/home/services/tax.html>

Οι συντελεστές φορολογίας νομικών προσώπων της Ελλάδας είναι μακράν μεγαλύτεροι από τους αντίστοιχους της Ε.Ε. Εδώ μπορούμε να διαπιστώσουμε τον λόγο για τον οποίο οι επιχειρήσεις στην χώρα μας προτιμούν να φύγουν και να μεταεγκατασταθούν σε κάποια άλλη χώρα της Ε.Ε. Ένα επιχειρηματικό περιβάλλον με τόσους πολλούς φόρους αποτρέπει του επαγγελματίες του χώρου να δραστηριοποιηθούν οικονομικά.

7. Αποκλίνουσες συμπεριφορές από την φορολογία

7.1 Φοροδιαφυγή

7.1.1 Η έννοια της φοροδιαφυγής

Φοροδιαφυγή μπορεί να ορισθεί ως η παράνομη ενέργεια της ηθελημένης απόκρυψης φορολογητέου εισοδήματος και άλλων φορολογικών αντικειμένων κατά τη δήλωση και τον υπολογισμό του οφειλόμενου φόρου, συμπεριλαμβάνοντας και τη μη απόδοση του οφειλόμενου φόρου στις αρμόδιες κρατικές αρχές. (Βασαρδάνη, 2011)

Παράδειγμα φοροδιαφυγής, όπου αποτελεί και το πιο σύνηθες φαινόμενο, είναι η απόκρυψη μέρος του εισοδήματος από πλευρά του φορολογούμενου, όταν βέβαια το εισόδημα αυτό είναι φορολογητέο. Η απόκρυψη αυτή μπορεί να γίνει είτε με την παράλειψη υποβολής φορολογικής δήλωσης ή με την υποβολή ανακριβούς στοιχεία στην φορολογική δήλωση.

7.1.2 Παράγοντες που προσδιορίζουν τη φοροδιαφυγή:

Οι παράγοντες που προσδιορίζουν την φοροδιαφυγή είναι τόσο κοινωνική όσο και οικονομική. Κυριότεροι προσδιοριστικούς παράγοντες είναι οι εξής:

- ✓ Η οικονομία και η οικονομική δραστηριότητα δεν είναι καλά διαρθρωμένη
- ✓ Οι δημόσιες υπηρεσίες δεν έχουν την ικανότητα ακριβώς το σύνολο των δραστηριοτήτων
- ✓ Οι φοροτεχνικές υπηρεσίες δεν μπορούν να βεβαιώσουν ,να εισπράξουν και να διασταυρώσουν με ακρίβεια τα διάφορα φορολογικά στοιχεία.
- ✓ Δεν υπάρχει δημοσιονομικό κτηματολόγιο
- ✓ Δεν γίνεται σωστή διαχείριση του δημόσιου χρήματος και δεν υπάρχει σωστός τρόπος διακυβέρνησης
- ✓ Το κράτος πολλές φορές μεταχειρίζεται άδικα τους φορολογούμενους για παράδειγμα τα πολύ υψηλά τιμολόγια στα ποσά που οι πολίτες οφείλουν
- ✓ Το επίπεδο των δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών
- ✓ Το ύψος των ποινών για τις διάφορες φορολογικές παραβάσεις
- ✓ Το μέγεθος του δημόσιου τομέα
- ✓ Το στάδιο του οικονομικού κύκλου που βρίσκεται η οικονομία, ύφεση. (Τάτσος ,2001)

7.1.3 Αιτίες φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή υπάρχει σε χώρες που έχουν μεγάλο αριθμό αυτοαπασχολούμενων και σε χώρες που υπάρχει έντονο το φαινόμενο της παραοικονομίας, όπου θα το εξηγήσουμε παρακάτω. Οι βασικότερες αιτίες εμφάνισης της φοροδιαφυγής είναι :

- Οι πολίτες έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους στο Κράτος και δεν πιστεύουν ότι οι κρατικοί φορείς διαχειρίζονται σωστά τα δημόσια χρήματα
- Οι υπηρεσίες και τα αγαθά που προσφέρει το Κράτος δεν είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο
- Ο άνθρωπος έχει την τάση να αποφεύγει τις επιβαρύνσεις
- Η ανοχή από το Κράτος και η ατιμωρησία που υπάρχει για τα άτομα που φοροδιαφεύγουν
- Οι δημόσιες υπηρεσίες δεν μπορούν να καταγράψουν με ακρίβεια το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας
- Οι φορολογικές αρχές δεν έχουν κάποιο τρόπο έτσι ώστε να βεβαιώσουν ,να διασταυρώσουν και να εισπράξουν τους φόρους από του πολίτες
- Οι φορολογούμενοι νιώθουν ότι δεν μεταχειρίζονται δίκαια από το Κράτος γιατί όταν οι ίδιοι οφείλουν στο Κράτος τα επιτόκια επιβάρυνσης είναι πού υψηλά ενώ όταν το Κράτος τους οφείλει δεν είναι
- Το ίδιο το φορολογικό σύστημα και οι συνεχείς αλλαγές των νόμων .Πολλές φορές υπάρχουν ατέλειες μέσα στους νόμους που ευνοούν την φοροδιαφυγή
- Η υψηλή φορολογία και οι υψηλές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης
- Η οργάνωση και το μέγεθος επιχειρήσεων
- Η μη σωστή μέτρηση του μεγέθους του πληθυσμού μιας χώρας,μετανάστες.(Μανεσιώτης,2011)

7.1.4 Συνέπειες της φοροδιαφυγής

Οι συνέπειες της φοροδιαφυγής πλήττουν κυρίως τα έσοδα του κράτος αλλά και τους ίδιους του πολίτες τόσο οικονομικά όσο και κοινωνικά. Αναλυτικότερα:

- ο Αποτελεί σοβαρή αιτία ύπαρξης δημοσιονομικού ελλείμματος, καθώς μειώνει τα έσοδα του Κράτους, το οποίο με την σειρά του μην μπορώντας να καλύψει τα έξοδά του αναγκάζεται να προβεί σε δανεισμό. Επομένως η αναποτελεσματικότητα της οικονομίας είναι δεδομένη.
- ο Συντελεί στο κακό καταμερισμό των πηγών του πλούτου, αφού η επιλογή των πολιτών για τις οικονομικές δραστηριότητες τους, πολλές φορές γίνεται με κριτήριο την δυνατότητα φοροδιαφυγής και όχι αυτό της παραγωγικότητας.
- ο Επηρεάζει την φορολογική συνείδηση των πολιτών, καθώς συγκεκριμένα επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν, σε αντίθεση με άλλα που δεν μπορούν. Έτσι οι συνεπείς φορολογούμενοι δέχονται μεγαλύτερη φορολόγηση από το Κράτος, για την αύξηση των δημόσιων εσόδων του.
- ο Μειώνεται η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, αφού αυτές που φοροδιαφεύγουν ωφελούνται σε σχέση με αυτές που δεν φοροδιαφεύγουν
- ο Οι προβλέψεις για τους οικονομικούς δείκτες και τα μακροοικονομικά μεγέθη της χώρας είναι λανθασμένες

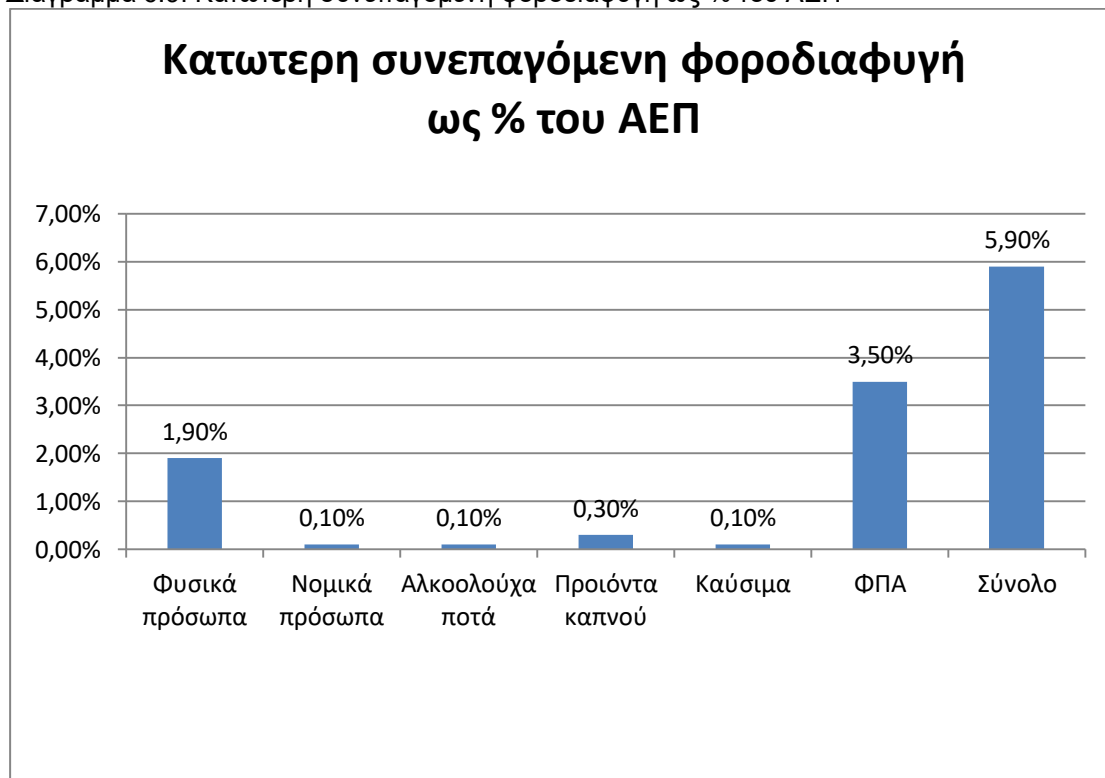
7.1.5 Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής όπως εξηγήσαμε και παραπάνω είναι πολυσύνθετο. Οι παράγοντες που συνθέτουν την φοροδιαφυγή καταδεικνύουν την δυσκολία καταγραφής του φαινομένου. Η μελέτη για την εκτίμηση της φοροδιαφυγής είναι αρκετά δύσκολη, έτσι υπάρχουν μόνο εκτιμήσεις για τις επιμέρους συνιστώσες της από την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Οι κύριοι τομείς που παρατηρείται το φαινόμενο είναι οι τομείς του ΦΠΑ και του φόρου εισοδήματος. Η κύρια πηγή φοροδιαφυγής στον τομέα του ΦΠΑ, προέρχεται κατά την πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών και την απουσία σχετικών παραστατικών στοιχείων, κοινώς τις αποδείξεις. Με αποτέλεσμα ο ΦΠΑ να εισπράττεται από αυτόν που ασκεί την οικονομική δραστηριότητα χωρίς ωστόσο να αποδίδεται στο Κράτος. Συχνό φαινόμενο στην χώρα μας αποτελεί και η έκδοση αποδείξεων με ανακριβή στοιχεία, με αποτέλεσμα και πάλι τα δημόσια έσοδα από τον ΦΠΑ να είναι μειωμένα. Η απόκρυψη του συνόλου ή μέρους του φορολογητέου εισοδήματος με παραποίηση στοιχείων φορολογικών δηλώσεων ή ακόμα και παράλειψη δήλωσης, απόκρυψη ή

υποεκτίμηση των πωλήσεων ή κερδών μιας επιχείρησης αποτελεί συχνό φαινόμενο στην χώρα μας στον τομέα του φορολογητέου εισοδήματος.

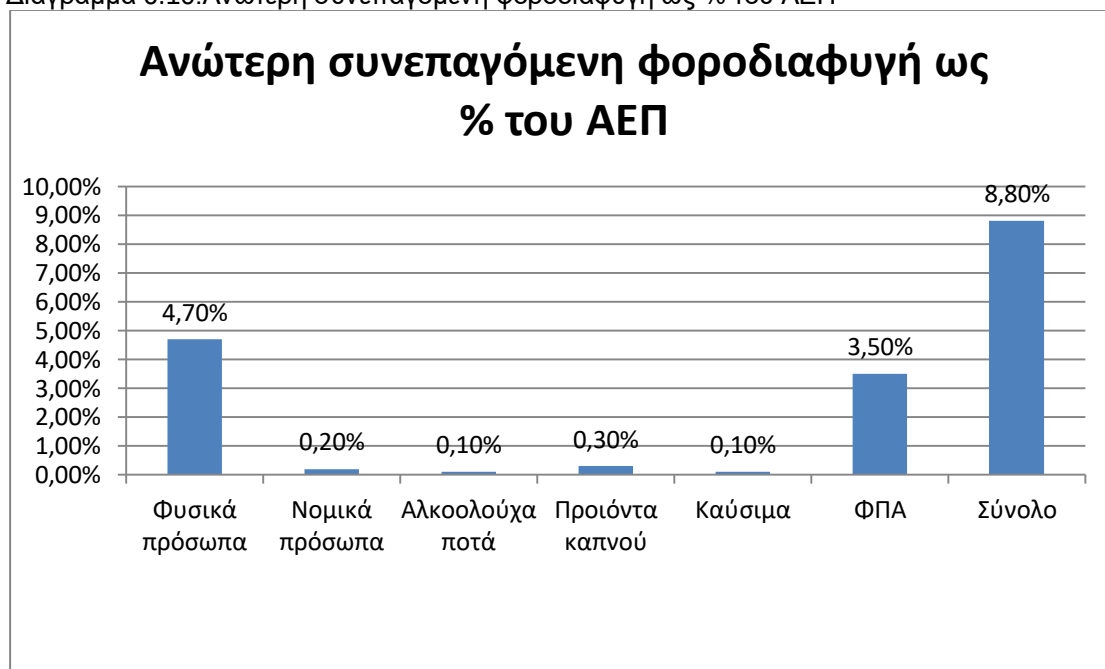
Ενδιαφέρων αποτελεί η έρευνα της Διανέοσις (2016) όπου αναφέρει ως κατώτερη φοροδιαφυγή το 5,9% του ΑΕΠ ,ενώ ως ανώτερη 8,80% του ΑΕΠ.

Διάγραμμα 6.9: Κατώτερη συνεπαγόμενη φοροδιαφυγή ως % του ΑΕΠ

Πηγή: Διανέοσις 2016

Διάγραμμα 6.10: Ανώτερη συνεπαγόμενη φοροδιαφυγή ως % του ΑΕΠ

Πηγή: Διανέοσις 2016

Αναλυτικότερα, από την εν λόγω έρευνα εκτιμάται ότι η φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων κυμαίνεται από 1,9%- 4,7% του ΑΕΠ ,ενώ στον τομέα του ΦΠΑ εκτιμάται στο 3,5% του ΑΕΠ. Αυτό μάλιστα επιβεβαιώνει,όπως αναφέρουμε και παραπάνω, ότι οι κύριες πηγές φοροδιαφυγής προέρχονται από αυτούς τους δύο τομείς.Τα δύο μεγέθη είναι αρκετά υψηλά,και προκαλούν ανησυχία ,καθώς με τον κατάλληλο χειρισμό θα μπορούσαν να αποτελούν έσοδα του κράτους.Όσο αναφορά τα Νομικά πρόσωπα,τα αλκοολούχα ποτά,τα προϊόντα καπνού και τα καύσιμα αποτελούν το 0,2%, 0,1%, 0,3% και 0,1% του ΑΕΠ, αντίστοιχα.

7.2 Φοροαποφυγή

7.2.1 Η έννοια της φοροαποφυγής

Όπως και η φοροδιαφυγή έτσι και η φοροαποφυγή αποτελεί άλλη μια αποκλίνουσα πράξη από την πρέπουσα φορολογική συμπεριφορά. Η φοροαποφυγή ορίζεται ως οι νόμιμες ενέργειες που χρησιμοποιούν οι φορολογούμενοι που έχουν στόχο να μειώσουν ή ακόμη και να αποφύγουν την καταβολή των φόρων (Γεωργακόπουλος, 2012).

Η Τράπεζα της Ελλάδος ορίζει την φοροαποφυγή ως η οποιαδήποτε νόμιμη διαδικασία ή τρόπος για την αποφυγή πληρωμής φόρων.

Οι φορολογούμενοι συμπεριφέρονται έτσι ώστε να εμπίπτουν στις περιπτώσεις που ήθελε να καλύψει ο νομοθέτης, αλλά δεν το πέτυχε λόγω αδυναμιών στην διατύπωση των νόμων, ύπαρξης νομοθετικών κενών κ.λπ. Στην έννοια της φοροαποφυγής πρέπει να περιληφθούν μόνο οι ενέργειες που αποσκοπούν στη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης σε επίπεδο χαμηλότερο από αυτό που έχει πρόθεση να επιβάλλει ο νομοθέτης. Το κριτήριο διάκρισης όμως αυτό έχει το μειονέκτημα ότι δεν είναι πάντα εύκολο να διαπιστωθεί ποια ήταν πράγματι η πρόθεση του νομοθέτη(Καραφάς, 2013).

7.2.2 Τα χαρακτηριστικά της φοροαποφυγής

Η φοροαποφυγή έχει τρία χαρακτηριστικά :

- Πρώτον, σχεδόν πάντοτε υπάρχει ένα στοιχείο ανειλικρίνειας, εικονικότητας ή πλαστότητας.Δηλαδή ,κατά κανόνα οι σχετικές ενέργειες και διευθετήσεις δεν έχουν πρωταρχικό κίνητρο την επίτευξη κάποιου οικονομικού ή επιχειρηματικού στόχου,αλλά την αποφυγή φόρου
- Δεύτερον, συχνά οι ενέργειες που έχουν στόχο τη φοροαποφυγή εκμεταλλεύονται τις αδυναμίες της φορολογικής νομοθεσίας ή

εκμεταλλεύονται δυνατότητες που παρέχει η φορολογική νομοθεσία ,οι οποίες δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη.

- Τρίτο χαρακτηριστικό της φοροαποφυγής είναι η μυστικότητα που την διακρίνει.Γιατί ,αυτοί που φοροαποφεύγουν έχουν κάθε λόγο οι φορολογικές αρχές ,αλλά και γενικά η κοινή γνώμη να μην γνωρίζουν ή να πληροφορηθούν όσο το δυνατό αργότερα τα νέα μέσα φοροαποφυγής , αφού η γνωστοποίηση των μέσων αυτών θα οδηγήσει αργά ή γρήγορα στη λήψη σχετικών μέτρων.(Τάτσος, 2001)

7.2.3 Αιτίες Φοροαποφυγής

Η κυριότερη αιτία εμφάνισης της φοροαποφυγής είναι το νομοθετικό πλαίσιο που υφίσταται στην φορολογία.Από τον ορισμό της φοροαποφυγής καταλαβαίνουμε ότι το φαινόμενο αυτό υφίσταται λόγω έλλειψης αδυναμίας του νομοθέτη να καλύψει κενά που υπάρχουν στους νόμους ή να κάνει τις κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις για την εξαλείψει την φοροαποφυγή.Πρόσθετες αίτιες αποτελούν η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος,η έλλειψη εμπιστοσύνης των φορολογούμενων ως προς της φορολογικές αρχές,ο τρόπος διαχείρισεως του δημόσιου χρήματος.

7.2.4 Συνέπειες της φοροαποφυγής

Όπως θα αναφέρουμε και παρακάτω η φοροαποφυγή με την φοροδιαφυγή έχουν το ίδιο αποτέλεσμα, δηλαδή τη μη καταβολή φόρων.Συνεπώς η μείωση των φορολογικών εσόδων,ο κακός καταμερισμός του πλούτου,η μειωμένη ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων,η αρνητική επίδραση στη φορολογική συνείδηση και η λάθος προβλέψεις των οικονομικών δεικτών και των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών αποτελούν συνέπειες και της φοροαποφυγής.

7.3. Παραοικονομία

7.3.1 Η έννοια της παραοικονομίας

Με τον όρο ,λοιπόν ,<< παραοικονομία>> εννοούμε το σύνολο των οικονομικών εκείνων δραστηριοτήτων ,οι οποίες ,ενώ δημιουργούν εισοδήματα συντελεστών παραγωγής και επομένως θα έπρεπε να καταγράφονται στις επίσημες εκτιμήσεις της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας,όπως είναι το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ή το ακαθάριστο εθνικό προϊόν,εξαιτίας της μερικής ή ολικής απόκρυψή τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες ή και εξαιτίας αδυναμιών των τελευταίων,τα εισοδήματα που δημιουργούνται από τις δραστηριότητες αυτές δεν περιλαμβάνονται στις επίσημες εκτιμήσεις της.Στον ορισμό αυτό λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι τμήμα της συνολικής προστιθέμενης αξίας στον τομέα της παραοικονομίας δεν διαφεύγει τελικά την εθνικολογιστική στατιστική σύλληψη ,εξαιτίας των προσαρμογών των

σχετικών στοιχείων.Το μέγεθος της παραοικονομίας δίνεται από το άθροισμα των αποκρυπτόμενων εισοδημάτων των συντελεστών παραγωγής.Επομένως , η παραοικονομία δεν ταυτίζεται με το σύνολο των εισοδημάτων τα οποία διαφεύγουν τη φορολογία,δεδομένου ότι στο φορολογητέο εισόδημα περιλαμβάνονται συνήθως και οι μεταβιβαστικές πληρωμές ,όπως οι συντάξεις ,οι δωρεές και οι τόκοι του δημόσιου χρέους,οι οποίες δεν αυξάνουν αλλά απλώς ανακατανέμουν το συνολικό προϊόν ή εισόδημα μίας οικονομίας.(Βαβούρας,2013)

η παραοικονομία εντοπίζεται στις εξής περιπτώσεις:

- Σε εισοδήματα που ενώ οι εμπλεκόμενοι στις δραστηριότητες αυτές τα αποκτούν νόμιμα,εντούτοις ,δεν δηλώνονται στις φορολογικές αρχές επειδή είτε φοροδιαφεύγουν ,είτε εισφοροδιαφεύγουν ,για παράδειγμα εισοδήματα από δεύτερη εργασία
- Σε εισοδήματα που αποκτώνται παράνομα ,κυρίως από δραστηριότητες όπου εμπλέκουν την διαφθορά και τον χρηματισμό όπως το λαθρεμπόριο ναρκωτικών,τσιγάρων,τοκογλυφία
- Σε εισοδήματα που αποκτώνται νόμιμα από δραστηριότητες που βρίσκονται εκτός του μηχανισμού της αγοράς,δηλαδή η κατ' οίκον παράδοση σχολικών ή άλλων μαθημάτων.(Υπουργείο Οικονομικών, 2011)

7.3.2 Παράγοντες που προσδιορίζουν την παραοικονομία

Οι παράγοντες που προσδιορίζουν την παραοικονομία είναι είτε οικονομικοί είτε κοινωνικοί.Γίνεται αντιληπτό ότι σε κάθε χώρα η σημασία των παραγόντων αυτών είναι διαφορετική.

Οι σημαντικότερες κατηγορίες προσδιοριστικών παραγόντων του φαινομένου της παραοικονομίας είναι οι εξής:

- I. Το επίπεδο ανεργίας ένας παράγοντας που επιδρά σημαντικά στα κίνητρα των ατόμων για εύρεση εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι όσο πιο μεγάλο είναι το επίπεδο αυτό,τόσο περισσότερα αντικίνητρα θα υπάρχουν για εύρεση νέας εργασίας.Ιδιαίτερα στην ανεπίσημη οικονομία, παρά στην επίσημη,τα αντικίνητρα αυτά είναι ακόμη πιο έντονα καθώς η λήψη επιδομάτων ανεργίας αποτελεί μία πηγή εισοδήματος η οποία εξασφαλίζει ένα σταθερό μηνιαίο εισόδημα ,επομένως, ένα άνεργο άτομο δέχεται να εργαστεί και με χαμηλότερο μισθό.Όσο για τις επιχειρήσεις η ζήτηση για ανειδίκευτη εργασία είναι μεγαλύτερη εφόσον έχουν φθηνότερο κόστος και άρα η παραοικονομία σε αυτή τη περίπτωση ευνοείται εξαιτίας των θεσμικών περιορισμών από την πολιτεία.
- II. Οι υψηλές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλουν οι εργοδότες προς τους εργαζομένους ,καθώς ωθεί τους πρώτους να

απομακρύνουν,για λόγους κόστους ,τις εισφορές αυτές για να επωφεληθούν από τα μελλοντικά κέρδη τα οποία θα παρουσιαστούν πιο αυξημένα λόγω της αποφυγής καταβολής του φόρου αυτού

- III. Οι κοινωνικές παροχές που προσφέρονται από το κοινωνικό κράτος ή κράτος πρόνοιας ,όπως επιδόματα για ανέργους ,άστεγους ,άπορους ,ανάπηρους ,άτομα χαμηλού εισοδήματος,διότι αυτές ωθούν ορισμένα άτομα να προσποούνται ότι ανήκουν σε μία από τις ανωτέρω κατηγορίες για να επωφεληθούν από τις παροχές αυτές και να εξασφαλίσουν ένα εισόδημα που διαφορετικά θα έπρεπε να το κερδίσουν μέσα από νόμιμες δραστηριότητες.Για τον λόγο αυτόν , η παραοικονμία διερευνάται ακόμη περισσότερο
- IV. Το υψηλό επίπεδο ανάπτυξης της οικονομίας,το οποίο ,εφόσον είναι ικανοποιητικό,καθιστά το κράτος λιγότερο αυστηρό στην επιβολή θεσμικών περιορισμών και μέσω παρέμβασης ,συνεπώς η παραοικονομία ενθαρρύνεται ακόμη περισσότερο
- V. Λοιποί διαρθρωτικοί παράγοντες μπορούν να οδηγήσουν σε παραοικονομικές δραστηριότητες.Για παράδειγμα ,μπορεί κάποιος τομείς σε μία οικονομία να διαθέτουν μεγαλύτερη παραοικονομία από άλλους όπως είναι οι βιομηχανίες εντάσεως κεφαλαίου ή το προσωπικό στο οποίο περιλαμβάνονται αποκλειστικά αλλοδαπή.Σε αυτές τις περιπτώσεις,μία επερχόμενη αύξηση στην οικονομική τους δραστηριότητα θα οδηγήσει στην αύξηση της συμμετοχής της παραοικονομίας στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας σε σχέση με τις δραστηριότητες της επίσημης οικονομίας. (Krakowski, 2005)

Τέλος, άλλοι παράγοντες που οξύνουν το πρόβλημα της παραοικονομίας είναι:

- Η έκταση της φορολογικής επιβάρυνσης τόσο στους άμεσους όσο και στους έμμεσους φόρους.
- Η κρατική γραφειοκρατία
- Το υψηλό ποσοστό των ελεύθερων επαγγελματιών σε σύγκριση με κείνο που προσφέρουν εξαρτώμενη εργασία
- Η φοροδιαφυγή
- Οι εκάστοτε συνθήκες στην αγορά εργασίας
- Η δυσκολία καταγραφής και μέτρησης όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων που ενθαρρύνουν το πρόβλημα της παραοικονομίας.

7.3.3 Οι συνέπειες της παραοικονομίας

Οι συνέπειες της παραοικονομίας είναι εξίσου σημαντικές τόσο στον τομέα της οικονομίας όσο και στον τομέα της κοινωνίας. Συγκεκριμένα επιδρά αρνητικά:

- Η αναξιοπιστία των επίσημων στατιστικών στοιχείων. Εξαιτίας του φαινομένου της παραοικονομίας τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη εμφανίζονται μικρότερα από ότι στην πραγματικότητα με αποτέλεσμα ο σχεδιασμός της οικονομικής πολιτικής να είναι λανθασμένος. Επομένως όσο μεγαλύτερος εμφανίζεται το φαινόμενο τόσο ο οικονομικός προγραμματισμός εφαρμόζεται λάθος. Επίσης λόγω των ανακριβών στοιχείων, η αξιοπιστία των δεικτών παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας δυσχεραίνουν την εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης. Έτσι η ανεπαρκής ανάλυση και οι εσφαλμένες προβλέψεις οδηγούν σε ένα στρεβλό σύστημα πληροφοριών με αποτέλεσμα την αδυναμία άσκησης οικονομικής πολιτικής.
- Μείωση των φορολογικών εσόδων, από την ανάλυση του φαινομένου γίνεται αντιληπτό ότι η παραοικονομία δημιουργεί ελλείμματα στο κρατικό προϋπολογισμό και αυτό γιατί το κράτος εισπράττει τα προβλεπόμενα φορολογικά έσοδα μειωμένα. Έτσι η άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής περιορίζεται αρκετά.
- Αποτελεσματικότητα νομισματικής πολιτικής. Η σχετική αύξηση της παραοικονομίας έχει ως αποτέλεσμα η πραγματική ζήτηση χρήματος να είναι μεγαλύτερη από την επίσημη, αν θεωρήσουμε ότι οι περισσότερες συναλλαγές γίνονται με μετρητά.
- Πολιτική της απασχόλησης. με την ύπαρξη της παραοικονομίας η ανεργία υπερεκτιμάται. Αυτό συμβαίνει γιατί ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων που εμφανίζονται και καταγράφονται ως άνεργοι, στην πραγματικότητα απασχολούνται στον τομέα της παραοικονομίας. Το ίδιο συμβαίνει και με άτομα, τα οποία εκτός από την επίσημη απασχόληση τους, <<διπλοαπασχολούνται>> και στον τομέα της παραοικονομίας. Τα δύο αυτά φαινόμενα συμβάλουν στο να εμφανίζεται η ανεργία διογκωμένη, οδηγώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τους φορείς της οικονομικής πολιτικής στην επιλογή στρατηγικών απασχόλησης, που δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της πραγματικότητας. (Φλώρος, 2005)
- Πολιτική διανομής εισοδήματος. Η εκτιμώμενη διανομή εισοδήματος δημιουργεί μία λάθος εικόνα της πραγματικότητας, αφού λόγω της παραοικονομίας και της απόκρυψης των εισοδημάτων συντελεστών παραγωγής, αυτή είναι λάθος. Έτσι οι πολιτικές ως προς την διανομή εισοδήματος είναι διαφορετικές από αυτές που πραγματικά έπρεπε να γίνουν.

- Κλαδική πολιτική. Οι εκτιμήσεις που γίνονται για την διόρθωση αλλά και τον όγκο παραγωγής είναι διαστρεβλωμένες λόγω της παραοικονομίας, με αποτέλεσμα οι κλαδικοί δείκτες παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας να εκτιμώνται λάθος. Με αποτέλεσμα η εφαρμογή στρατηγικών κλαδικών πολιτικών να μην είναι οι σωστές.

7.4 Διαχωρισμός της Φοροδιαφυγής με Φοροαποφυγή-Παραοικονομία

Όπως αναφέραμε και παραπάνω η φοροδιαφυγή συνιστά παράνομη πράξη ενώ η φοροπαραφυγή προσπαθεί μέσω των κενών που υπάρχουν στους νόμους να μην καταβάλει φόρους, χωρίς όμως αυτό να είναι παράνομο. Οπότε η φοροδιαφυγή με την φοροπαραφυγή είναι δύο διαφορετικές έννοιες που ως κοινό έχουν μονό το αποτέλεσμα τους ,δηλαδή την μη καταβολή φόρων.

Όσο αφορά την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία τα φαινόμενα αυτά δεν ταυτίζονται, αλλά συνυπάρχουν σε μεγάλο βαθμό (Βαβούρας ,2013).

Συγκεκριμένα αναφέρει ότι είναι δυνατόν:

- Να υπάρχει φοροδιαφυγή χωρίς να υπάρχει παραοικονομία. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκει κάθε οικονομική δραστηριότητα που καταγράφεται ως προστιθέμενη αξία, αλλά τα εισοδήματα που δημιουργεί δεν δηλώνονται. Για παράδειγμα ,στην κατασκευή μια οικοδομής μπορεί η προστιθέμενη αξία που δημιουργείτε να καταγράφεται από την στατιστική υπηρεσία, αλλά μπορεί σε αυτή να αποκρύπτονται ή να υποεκτιμούνται τα εισοδήματα που απέκτησαν.
- Να συνυπάρχουν φοροδιαφυγή και παραοικονομία. Σε αυτή την κατηγορία συμπεριλαμβάνονται τα δημιουργούμενα από παραοικονομικές δραστηριότητες εισοδήματα, τα οποία δεν δηλώνονται στις αρμόδιες φορολογικές αρχές, όπως για παράδειγμα το αποκρυπτόμενο από τις φορολογικές αρχές εισόδημα ενός εργαζόμενου από δεύτερη απασχόληση που δεν την δηλώνει και δεν καταγράφεται από τη στατιστική υπηρεσία.
- Να υπάρχει παραοικονομία, χωρίς να υπάρχει φοροδιαφυγή. Σε αυτήν την κατηγορία μπορούν να συμπεριληφθούν οι δραστηριότητες που, για διάφορους λόγους , δεν καταγράφονται από τις στατιστικές υπηρεσίες όμως τα αντίστοιχα εισοδήματα που αποκτώνται δηλώνονται κανονικά στις αρμόδιες φορολογικές αρχές. (Βαβούρας ,2013).

7.5 Τρόποι αντιμετώπισης της Φοροδιαφυγής-Φοροαποφυγής-Παραοικονομίας

Οι συνέπειες από τις αποκλίνουσες συμπεριφορές από την φορολογία είναι τεράστιες και καταστροφικές, ιδίως για μία χώρα που βρίσκεται σε κρίση. Η αντιμετώπιση τους αποτελεί επιτακτική ανάγκη, αν αναλογιστεί κανείς ότι μέρος των φόρων που επιβάλλονται στους φορολογούμενους θα μπορούσε να αποφευχθεί με την μείωση ή την εξαλείφει των φαινομένων αυτών.

Η βελτίωση λειτουργίας ελεγκτικών σχεδιασμών, οι τακτικότεροι έλεγχοι, η μείωση της γραφειοκρατίας, η επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων με συνδυασμό την ενίσχυση των ανθρώπινων και τεχνικών δυνατοτήτων για την διασφάλιση της επιβολής του νόμου, η απλοποίηση της νομοθεσίας, η ενίσχυση εμπιστοσύνης προς την πολιτική εξουσία που διαχειρίζεται το δημόσιο χρήμα, η διασταύρωση των αποδείξεων και των παραστατικών που εκδίδονται, η ηλεκτρονική τιμολόγηση, η παροχή κινήτρων για τη μη συμμετοχή στη φοροδιαφυγή-παραοικονομία-φοροπταφυγή, η επιβράβευση των καταναλωτών για τη χρήση των επιλογών τους χωρίς μετρητά και η ορθολογική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης θα μείωναν δραστικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας.

Εξίσου σημαντικός τρόπος αντιμετώπισης των φαινομένων αυτών είναι η παιδεία. Συχνά γίνεται λόγος ότι στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας απουσιάζει η καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης. Με την κατάλληλη διαπαιδαγώγηση των παιδιών, δηλαδή των αυριανών φορολογούμενων, θα υπάρξει αλλαγή νοοτροπίας απέναντι στις οικονομικές υποχρεώσεις. Εκτός βέβαια από την σχολική τάξη, η φορολογική συνείδηση μπορεί να προβληθεί μέσω πρακτικών μάρκετινγκ, διαφημιστικού υλικού αλλά και την διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων.

8. Συμπεράσματα

Η κρίση των ΗΠΑ όπου,καθοριστικός παράγοντας για την εκδήλωση της, έπαιξε η φούσκα των ακινήτων και η κατάρρευση της τράπεζας Lehman Brothers, εξαπλώθηκε ραγδαία στην Ε.Ε. Η κρίση με την σειρά της <<χτύπησε>> και την Ελληνική Οικονομία. Στην Ελλάδα την δεκαετία πριν την κρίση το κλίμα που επικρατούσε ήταν ενθαρρυντικό, αλλά αυτή η εικόνα δεν ήταν αληθής. Κυρίως λόγω των πολιτικών αποφάσεων αλλά και της δόμησης της Ελληνικής οικονομίας, η κρίση στην χώρα μας δεν μπόρεσε να αντιμετωπιστεί εύκολα. Οι θεσμοί λόγω των εξελίξεων αλλά και της κατάστασης που επικρατούσε στην Ελληνική οικονομία έκριναν αναγκαίο να υπάρξουν αλλαγές στη δόμηση της, με στόχο την αύξηση των δημόσιων εσόδων και ταυτόχρονα την μείωση των δημόσιων δαπανών.

Η κυριότερη πηγή εσόδων ενός κράτους είναι τα φορολογικά έσοδα, μέσω αυτών καλύπτουν τις δημόσιες δαπάνες. Καταλαβαίνει κανείς, λοιπόν, ότι σε περιόδους κρίσης και έλλειψης εσόδων, οι μεταρρυθμίσεις των φορολογικών εσόδων είναι αναγκαίες, έτσι ώστε να μπορέσουν να καλυφθούν οι δημόσιες δαπάνες.

Ο φόρος σε γενικά πλαίσια θεωρείτε ως η αναγκαστική εισφορά του πολίτη προς το κράτος για να μπορέσει να καλύψει τις δαπάνες του. Ως στοιχεία του φόρου μπορούν να θεωρηθούν η άμεση χρηματική παροχή στον ιδιώτη προς το κράτος, το υποχρεωτικό της παροχής, ο οριστικός χαρακτήρας της παροχής ,καθώς και την μονομερία της. Ο φόρος έχει τρεις βασικές λειτουργίες, την ταμειευτική, την οικονομική και την κοινωνική, ενώ η δικαιοσύνη, η αβεβαιότητα, η καταλληλότητα και η οικονομικότητα αποτελούν τους κανόνες φορολογίας.

Οι φόροι μπορούν να διακριθούν σε άμεσους ή έμμεσους και σε πραγματικούς ή προσωπικούς. Κύρια σημασία σε ένα φορολογικό σύστημα κατέχουν οι φορολογικοί συντελεστές όπου διαχωρίζονται σε αναλογικούς ή σε προοδευτικούς. Εξίσου σημαντικό ρόλο κατέχουν και το υποκείμενο και το αντικείμενο του φόρου.

Φορολογικό σύστημα θεωρείτε το σύνολό των νόμων που διέπουν την υποχρέωση των πολιτών προς το κράτος, δηλαδή τον φόρο. Από την δημιουργία του φορολογικού συστήματος στην χώρα μας, μπορούμε να διακρίνουμε επτά περιόδους.Κυρίαρχη κατηγορία των φόρων αποτελεί ο φόρος εισοδήματος τόσο των φυσικών προσώπων όσο και των νομικών προσώπων.

Το νομοθετικό πλαίσιο της χώρας μας κατά την διάρκεια της κρίσης αποτελούνταν από τον Ν.2238/94, όπου κατά την διάρκεια ισχύς του , δηλαδή από το 1994 έως το 2012 δέχθηκε όπως είναι φυσικό αρκετές αλλαγές. Κατά την περίοδο ισχύς αυτού του νόμου εισήχθηκε για πρώτη φορά η κλίμακα αποδείξεων για το αφορολόγητο, ένα ευεργετικό μέτρο για να καταπολεμηθεί

η φοροδιαφυγή.Ενώ ιδιαίτερης σημασίας ήταν και η προσθήκη της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, ένας νέος φόρος που υπολογίζεται στο καθαρό εισόδημα. Φαίνεται λοιπόν ότι λόγο της κρίσης οι μεταρρυθμίσεις ήταν συνεχείς αλλά και η ανάγκη για έσοδα ανάγκασαν τους αρμόδιους φορείς να αναθεωρήσουν το φορολογικό πλαίσιο που υπήρχε στην χώρα μας. Η αναθεώρηση αυτή έγινε με την ψήφιση του Ν.4172/13, όπου εισήγαγε έμμεσες τεχνικές ελέγχου, αναθεώρησε το υποκείμενο και αντικείμενο του φόρου και έθεσε νέους φορολογικούς συντελεστές τόσο στα νομικά πρόσωπα όσο και στα φυσικά ενώ υπήρχαν και αλλαγές στις εκπτώσεις φόρου. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο νόμος αυτός πρωτοεμφάνισε τον ΕΝΦΙΑ, έναν νέο φόρο για τα Ελληνικά δεδομένα, όπου επιβάλλεται στην ακίνητη περιουσία, ενώ για τον υπολογισμό του προσμετρούνται αρκετοί παράγοντες.Όπως προαναφέραμε και παραπάνω ο ν.4172/13 επέφερε σαρωτικές αλλαγές στην φορολογία, όμως οι εξελίξεις στην χώρα μας και δε η πορεία των εσόδων μας, επέβαλε την ανάγκη νέων αλλαγών, έτσι ψηφίστηκε ο ν.4387/16 όπου επέφερε και αυτός με την σειρά του αυξήσεις στους συντελεστές φυσικών προσώπων αλλά και στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Επίσης αύξησε τους συντελεστές υπολογισμού της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης και αυτών από τα εισοδήματα ακίνητης περιουσίας. Η τακτική αύξησης των φόρων επιβεβαιώθηκε και με την ψήφιση του ν.4389/16 όπου επέβαλε αρκετούς νέους φόρους αλλά αύξησε και τους ήδη υπάρχων.Συγκεκριμένα αυξήθηκαν οι συντελεστές υπολογισμού του ΕΝΦΙΑ αλλά και αυτού του συμπληρωματικού, ο ΦΠΑ αυξήθηκε κατά μία μονάδα, ενώ στην κατανάλωση εφαρμόστηκαν αρκετοί νέοι φοροι-τέλοι.

Όπως αναφέρουμε παραπάνω ο ν.4172/13 ψηφίστηκε με σκοπό να αλλάξει το υπάρχων πλαίσιο καθώς εναρμονιζόταν με τα πρότυπα των χωρών του ΟΟΣΑ .Ο σκοπός αυτός ,καθώς και τα αποτελέσματα δεν ήταν τα αναμενόμενα και με την ψήφιση των ν.4387/16 και 4389/16 ολοκληρώνεται ένα ντόμινο συνεχών αλλαγών,τροποποιήσεων,μεταρρυθμίσεων και ψήφιση νέων νόμων όπου περισσότερο <<μπέρδευαν>> τους πολίτες ,παρά επέφερε περισσότερα έσοδα στο κράτος.

Η σταθερότητα στο φορολογικό σύστημα, η ισότητα ,το μέγεθος των εσόδων το κόστος παραγωγής της εφαρμογής του και ο βαθμός με τον όποιο μειώνει την αποτελεσματικότητά του, αποτελούν τα κριτήρια για την επίδοση ενός φορολογικού συστήματος. Οι συνεχείς αλλαγές που έγιναν λοιπόν μειώνουν την απόδοση του. Αν αναλογιστεί κανείς ότι εντός του χρονικού διαστήματος των 50 μηνών ,ψηφίστηκαν 82 νόμοι που αφορούσαν την φορολογική πολιτική,θα καταλάβει ότι η σταθερότητα του φορολογικού συστήματος μας αποτελεί ουτοπία..Στον τομέα του μεγέθους των εσόδων παρατηρούμε ότι τα φορολογικά έσοδα είναι η κυριότερη πηγή άντλησης των εσόδων του κράτους, αφού αποτελούν το 90,3% των εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού ,για αυτό άλλωστε οι νόμοι στους οποίους αναφερθήκαμε στην παρούσα εργασία επικεντρώθηκαν στην νομοθέτηση φορολογικών μέτρων.Οι έμμεσοι φόροι υπερτερούν από τους άμεσους ,όπου κυρίαρχο

ρόλο παίζει η φορολογία εισοδήματος και στους δεύτερους ο φόρος κατανάλωσης εγχωρίων .Η πορεία των φορολογικών εσόδων μάλλον προβληματίζει ,διότι στις περιόδους που έγιναν αυξήσεις συντελεστών και θεσμοθέτηση νέων φόρων ,αντί να υπάρξει αύξηση των εσόδων, η μείωση ήταν αισθητή και συνεχείς στο διάστημα 2010-2015. Εδώ φαίνεται και η αποδοτικότητα του συστήματος , με τις συνεχείς αλλαγές χειροτερεύουν την εμπιστοσύνη που υπήρχε από τους πολίτες ,η συνοχή αλλά και ο αριθμός των εσόδων ήταν αναποτελεσματική ή καλύτερα δεν ήταν η αναμενόμενη.

Στην παραπάνω αποτυχία του φορολογικού συστήματος πρέπει να προσθέσουμε και τις αποκλίνουσες συμπεριφορές προς την φορολογία. Η φοροδιαφυγή ,η φοροπαραφυγή και η παραοικονομία μάλλον έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για τις μη αναμενόμενες αποδόσεις του συστήματος, χαρακτηριστικό αποτελεί το παράδειγμα όπου η φοροδιαφυγή εκτιμάται περίπου στο 5,9%-8,8% του ΑΕΠ. Η φοροπαραφυγή και η παραοικονομία εντείνουν το πρόβλημα της μείωσης των φορολογικών εσόδων.Το πρόβλημα αυτό παράλληλα με την αστάθεια του φορολογικού συστήματος αλλά και την αδυναμία των αρμόδιων φορέων να περιορίσουν τα παραπάνω φαινόμενα, εντείνει την μείωση των φορολογικών εσόδων.

Το φορολογικό πλαίσιο της χώρας μας είναι εξαιρετικά πολύπλοκο και ασταθές. Οι συνεχείς φορολογικές μεταρρυθμίσεις ,οι πολλές και διαφορετικές κατηγορίες φόρων αποτελούν αιτίες της πολυπλοκότητας αυτής ,με αποτέλεσμα οι πολίτες να μην είναι ικανοποιημένοι.Επομένως ένα ανανεωμένο φορολογικό σύστημα που θα επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Μερικές προτάσεις για το Ελληνικό φορολογικό σύστημα αποτελούν:

- Μείωση της φορολογίας.Η αύξηση των φόρων και ειδικότερα των συντελεστών των νομικών και φυσικών προσώπων ,όπως είδαμε και παραπάνω, δεν οδηγεί στην αύξηση των εσόδων αλλά αντιθέτως δημιουργεί αρνητικό κλίμα για τις επενδύσεις.Όπως επισημάναμε οι επιχειρήσεις προτιμούν να φύγουν από την χώρα μας και να ακολουθήσουν ευνοϊκότερα καθεστώτα φορολογίας, παρά να πληρώσουν περισσότερους φόρους.Επίσης, τα φυσικά πρόσωπα με υψηλή φορολογία θα προτιμήσουν να ακολουθήσουν τα φαινόμενα που περιγράψαμε στο κεφάλαιο 6, γιατί θεωρούν ότι η υπερφορολόγηση είναι άδικη. Με την μείωση της φορολογίας και με την κατάλληλη διαχείριση της κατάστασης από τους αρμόδιους φορείς θα υπάρξουν ελπίδες για οικονομική ανάπτυξη.
- Μείωση της γραφειοκρατίας ,της πολυπλοκότητας και της πολυνομίας. Ένα ενιαίο ηλεκτρονικό σύστημα όλων των δημόσιων υπηρεσιών που ασχολούνται με την είσπραξη των δημόσιων εσόδων αλλά και την εξυπηρέτηση των πολιτών, σε συνδυασμό με την αύξηση των ηλεκτρονικών πληρωμών θα μείωνε δραστικά την γραφειοκρατία,το κόστος διοίκησης αλλά και την ταλαιπωρία των

φορολογούμενων.Σκεφτείτε τις αμέτρητες ώρες που περιμένει κανείς στην εφορία για να για να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του ως προς το κράτος.Δημιουργία ομάδας ειδικών επιστημόνων για την απλούστευση των νόμων και την ετήσια αξιολόγηση από τους ίδιους για την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας

- Ενίσχυση κινήτρων για επιχειρηματική δραστηριότητα,έτσι ώστε νέες επιχειρήσεις να εγκατασταθούν στην χώρα μας αλλά και αυτές που αποφάσισαν να φύγουν να επαναπατριστούν.Έτσι εκτός από την αύξηση της παραγωγικότητας ,με συνέπεια και την αύξηση των φορολογικών εσόδων , νέες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν. Έτσι θα υπάρξει ενίσχυση της απασχόλησης και του ρυθμού μεγέθυνσης.
- Κίνητρα για την χρησιμοποίηση πλαστικού χρήματος, όπως μεγαλύτερη έκπτωση φόρου για τους φορολογούμενους που χρησιμοποιούν πλαστικό χρήμα.
- Ενίσχυση εμπιστοσύνης των πολιτών.Ο βαθμός ανισότητας σε εισόδημα και φόρους δημιουργεί δυσφορία στους πολίτες,αν υπήρχε ίσος φόρος για ίσα εισοδήματα , το αίσθημα δικαίου και εμπιστοσύνης προς τους πολίτες θα ήταν διαφορετικό.Επίσης η διαφάνεια αλλά και η ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις αλλαγές που υπάρχουν στο φορολογικό σύστημα ,θα διαφοροποιούσε την γνώμη των φορολογούμενων απέναντι στο εν λόγω σύστημα.
- Διοικητική αναδιοργάνωση των φορολογικών αρχών. Ο εκσυγχρονισμός της φορολογικής διοίκησης αλλά και η συνεχείς εκπαίδευση των αρμόδιων υπαλλήλων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αναδιοργάνωση των φορολογικών αρχών.Οι συνεχείς μεταρρυθμίσεις στα θέματα φορολογίας επιβάλλει και την συνεχή ενημέρωση των αρμόδιων υπαλλήλων με σεμινάρια επιμόρφωσης ή την δημιουργία διαλέξεων με θέματα που αφορούν τις εκάστοτε αλλαγές.
- Ξεκάθαρο νομικό πλαίσιο , με την αποφυγή κενών στους νόμους. Έτσι τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής,παραοικονομίας και φοροπαραφυγής θα μειωθούν δραστικά.

Συμπερασματικά,όπως έχουμε τονίσει και παραπάνω η φορολογία αποτελεί το κυρίαρχο μέσο εσόδων του κράτους ,αλλά με τις συνεχείς αλλαγές και αυξήσεις των συντελεστών τα αποτελέσματα που δημιουργούνται, δεν είναι σύμφωνα με τους στόχους που έχουν τεθεί αλλά αντίθετα, δημιουργούν καταστάσεις που δυσχεραίνουν τους στόχους αυτούς ,όπως η φοροδιαφυγή.Πρέπει να τονιστεί ότι με την συνεχή αύξηση των φόρων οι καταναλωτές προσαρμόζονται στις νέες καταστάσεις και δεν καταναλώνουν όσο πριν, έτσι το κράτος αναγκάζεται να φορολογήσει περαιτέρω τους πολίτες και αυτοί με την σειρά τους να μειώσουν τις καταναλωτικές δαπάνες, μειώνοντας τα προβλεπόμενα έσοδα από τους φόρους.Έτσι, κλείνοντας την παρούσα εργασία καταλήγουμε ότι θα πρέπει να υπάρξει ένα πιο δίκαιο αλλά

και πιο σταθερό φορολογικό σύστημα με μειωμένους συντελεστές φορολογίας έτσι ώστε να μειωθεί η φορολογία και να δημιουργηθούν αναπτυξιακές προοπτικές για την χώρας μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Βαβούρας Ι., (2013), Οικονομική Πολιτική, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση
- Γκίνογλου, Δ. (2004) Φορολογική Λογιστική Ι, Αννικκούλα, Θεσσαλονίκη
- Γκίνογλου, Δ. (2004) Φορολογική Λογιστική ΙΙ, Αννικκούλα, Θεσσαλονίκη
- Γεωργακόπουλος Θ., (2012), Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα
- Duvenger M., (1960), Τα πολιτικά Καθεστώτα, Αθήνα
- Καράφας Γ., (2013), Κώδικας Φορολογίας εισοδήματος Ν.4172/2013, Κώδικας φορολογικών διαδικασιών Ν.4174/2013, Εκδόσεις ΕΝΤΟΣ
- Σέλλας Σ., (1989), Το ελληνικό φορολογικό σύστημα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Τάσος Ν., (2012), Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Τάσος Ν., (2001), Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Φινοκαλιώτης Κ., (2014), Φορολογικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη
- Φλώρος Α. (2005), Φορολογική Λογιστική : Φορολογία Εισοδήματος φυσικών προσώπων και νομικών προσώπων Λογιστική – πρακτική αντιμετώπιση, Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα
- Υπουργείο Οικονομικών, (2011), Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής 2011-2013
- Krakowski R., (2005), Determinants of the Informal Economy : The importance of Regional Factors

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αναστασόπουλος Ι., (1992) , Φορολογικό Δίκαιο ,Βασικές Έννοιες – Γενικές Αρχές, Αθήνα Εκδόσεις, Σάκκουλα
- Βαβούρας Ι.,Μανωλάς Α., (2004) ,Η παραοικονμία στην Ελλάδα και τον κόσμο: προσέγγιση των βασικών πτυχών του προβλήματος, Αθήνα ,Εκδόσεις Παπαζήση
- Βαβούρας Ι.,Μανωλάς Α., (2006),Εισαγωγή στις μακροοικονομικές έννοιες , Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση
- Βελέντζας Ι., (2004) Οικονομικό και Φορολογικό Δίκαιο, Ιus, Θεσσαλονίκη
- Γκίνογλου ,Δ. , Ταχυνάκης Π.,(2005),Γενική Χρηματοοικονομική Λογιστική ,Rossili ,Θεσσαλονίκη
- Γεωργακόπουλος Θ.,Πατσουράτης Β., (1993) ,Δημόσια Οικονομική ,Εκδόσεις Σμπίλιας,Αθήνα
- Duvenger M.,(1960) ,Τα πολιτικά Καθεστώτα ,Αθήνα
- Καβαλάκης Γ.,(2008) ,Κωδικοποίηση φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων,Εκδόσεις Δεδεμάλη
- Καραβίτης Ν.,(2008),Δημόσιο Χρέος και Έλλειμα ,Εκδόσεις Διόνικος,Αθήνα
- Καραγιωργας Δ., (1981) ,Δημόσια Οικονομική Ι : Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους, Εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα
- Καραγιωργας Δ., (1981) ,Δημόσια Οικονομική ΙΙ : Οι Δημοσιονομικοί Θεσμοί , Εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα
- Κοντός Γ.(2013) Λογιστική Τραπεζών και εταιρειών Leasing & Factoring ,Εκδόσεις Διπλογραφία ,Αθήνα
- Krugman ,P.R Wells ,R. ,(2009), Μακροοικονομική ,Εκδόσεις Επίκεντρο
- Μάρμπας Ν.,Φινοκαλιώτης Κ., (2011),Δημόσια Οικονομικά ,Φόροι,Δημόσια Δάνεια,Δημόσιες Δαπάνες ,Σάκκουλα,Θεσσαλονίκη
- Νεγκάκης Χρ.,Ταχυνάκης Π., (2013) Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής & Εσωτερικού ελέγχου ,Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα
- Νόμος 1642/1986
- Νόμος 2238/1994
- Νόμος 4110/2013
- Νόμος 4111/2013

- Νόμος 4172/2013
- Νόμος 4174/2013
- Νόμος 4301/2014
- Νόμος 4386/2016
- Νόμος 4387/2016
- Νόμος 4389/2016
- Ράπανος Τ., Καπλανόγλου Β.,Harvey's Rosen,(2010),Δημόσια Οικονομική ,Εκδόσεις Κριτική ,Αθήνα
- Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α. (2009), Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων,Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα
- Στουρνάρας ,Γ.(2017), Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2016,Τράπεζα της Ελλάδος ,Αθήνα
- Τάσος Ν.,(1994) ,Τα δημόσια Οικονομικά στην Ελλάδα,Εκδόσεις Σμπίλια
- Τότσης Χ.,(2009) Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ,Εκδόσεις Πάμισος,Αθήνα
- Τράπεζα της Ελλάδος ,(2017),Νομισματική Πολιτική Ενδιάμεσων Έκθεση 2017
- Τράπεζα της Ελλάδος , (2018),Νομισματική Πολιτική 2017-2018
- Τσιατούρας Φ., (2013),Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων & κώδικας φορολογικής απεικόνισης συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ), Εκδόσεις Αθ.Σταματούλη,Αθήνα
- Φινοκαλιώτης Κ.,(2014) , Φορολογικό Δίκαιο,Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη
- Φινοκαλιώτης Κ.,(2015), Ευρωπαϊκό Φορολογικό και Τελωνειακό Δίκαιο,Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη
- Φινοκαλιώτης Κ.,(2001) , Δημόσια Οικονομικά ,Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη
- Φλώρος Α.(2005) ,Φορολογική Λογιστική : Φορολογία Εισοδήματος φυσικών προσώπων και νομικών προσώπων Λογιστική – πρακτική αντιμετώπιση ,Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική,Αθήνα
- Χριστοδουλάκης Ν., (2012), Οικονομικές Θεωρίες και κρίσεις,Εκδόσεις Κριτική,Αθήνα

EENH

- Artavanis N., Morse A., Tsoutsoura M.,(2015) ,Tax Evasion Across Industries : Soft Credit Evidence from Greece, Chicago ,Booth Research Paper n.o 12-25,Fama – Miller Working PaperEuropean Commision (2007),A comprehensive EU anti- corruption policy
- Alm J.,McClelland G. H.,Scjulse,W.D (1992),Why do people pay taxes?Journal of Public Economicw ,48,21-38
- Alm J.,Jackson B.,Mckee M., (1992),Deterrence and beyond : Toward a kinder ,gentler IRS.In J. Slemrod (Ed).Why people pay taxes "Tax compliance and enforcement.Ann Arbor :University of Michigan Press
- Becker G.,(1968),Crime and punishment : an economic approach ,Journal of Political Economy ,76,769-217
- Blades D.,(1982),The Hidden Economy and the National Accounts,OECD,Occasional Studies ,Pariw ,28-44
- Cowell F.A, (1987),The economic analysis of tax evasion, Bulletin of Economic Research .37,163-193
- Chan C.W, Troutman C.S ,O' Bryan D.,(2000) An Expanded Model of Taxpayer Compliance : Empirical Evidence from the United States and Hong Kong,Journal of International Accounting,Auditing and Taxation, 9,83-103
- European Commision (2010) ,Action Programme for Reducing Administrative Burdens in the E.U
- Feige E.L., (1989) ,The Underground Economics.Tax evasion Information Distortion ,Cambridge University Press
- Fischer C.M,Watrick M.,Mark M.,(1992) Detection Probability and Taxpayer Compliance .A Review of the Literature ,Journal Accounting Literature,11,1-46
- Grasmick H.,Scott W.J ,(1982) Tax Evasion and Mechanisms of Social Control : A Comparison with Grand and Petty Theft.Journal of Economic Psychology,2,213-230
- Gordon R. H.,(1998), Can High Personal Tax Rates Encourage Entrepreneurial Activity ,International Monetary Fund Staff Papers ,45,49-80
- Groenland E.,Veldhoven G.M ,(1983), Tax Evasion Behavior : A Psychological Framework ,Journal of Economic Psychology ,3, 129-144

- Hartshock ,W.(2015), Tax Fraud ,Tax Evasion and Tax Crimes ,What you must know about IRS charges investigation and defence strategies ,The SEO Effect
- Houston J.,Tran A.,(2001),A Survey of Tax Evasion Using the Randomized Response Technique ,Advanced Taxation ,13, 69-94
- International Monetary Fund,(2013),Greece ,Selected Issues,No. 13/155
- Jace K., (2013) , The Extent of Tax Evasion , Empirical Research
- Lubell H.,1991, The Informal Sector in the 1980's and 1990's,Paris : OECD
- McAfee K.,(1980) ,A glimpse of the hidden economy in the National Accountw,Economic Trends ,Central Statistical Office ,London
- Murphy ,R.(2012) Closing the European tax,gap, Report for group of the Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament
- Schneider F.,(1994) , Measuring the Size and Development of the Shadow Economy :Can the Causes be Found and the Obstacles be Overcome in Hermann Brandstaetter and Werner Guth :Essays on Economic Psychology ,Berlin:Springer .193-212
- Schneider F., Este D.H.,(2000), Shadow economies : Size ,causes and Consequence,Journal of Economic Literature ,38,73-110
- Visco I., (2002) ,Recent Experiences of Asset Price Bubbles In: Conference on Asset Price Bubbles.Federal Reserve Bank of Chicago
- Vogel J., (1974),Taxation and Public Opinion in Sweden an Interpretation of Recent Survey Data,National Tax Journal ,27, 499-513

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ

- <http://www.et.gr/>
- https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2018/05/Forologia_Eisodimatos_Stin_Ellada_Upd_090518.pdf
- https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf
- <https://home.kpmg.gr/el/home/services/tax.html>
- <https://www.taxheaven.gr/>
- <https://www.forin.gr/>
- <https://www.forologikanea.gr/>
- <https://www.bankofgreece.gr/>
- <https://ec.europa.eu/eurostat>
- <https://www.aade.gr/>
- <http://www.statistics.gr/>
- <https://www.eurobank.gr/el/omilos/oikonomikes-analuseis>
- <https://www.naftemporiki.gr/finance/>